

INFORMACJA o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska w 2015 roku

Warszawa, październik 2016

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	8
II. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA	10
1. Charakterystyka najważniejszych zadań realizowanych w 2015 r.....	11
2. Realizacja zadań kontrolnych.....	12
2.1 Ewidencja zakładów i planowanie kontroli.....	12
2.2 Liczba przeprowadzonych kontroli.....	14
3. Wyniki kontroli i stwierdzone naruszenia	17
3.1 Trudności w przeprowadzaniu kontroli	20
3.2 Kontrole zakładów I kategorii ryzyka	20
3.2.1 Zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR)	20
3.2.2 Stacje demontażu pojazdów.....	21
3.2.3 Przedsiębiorcy, którzy wystąpili z wnioskiem o uzyskanie pozwolenia na prowadzenie stacji demontażu	22
3.2.4 Zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	22
3.2.5 Wielkoprzemysłowe fermy tuczu trzody chlewnej wymagające pozwolenia zintegrowanego	23
3.3 Kontrola zakładów II kategorii ryzyka	23
3.3.1 Zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR)	23
3.3.2 Strzępiarki.....	24
3.3.3 Instalacje wymagające posiadania pozwoleń zintegrowanych (tzw. Instalacje IPPC)	24
3.4 Kontrole zakładów III, IV i V kategorii ryzyka	26
3.4.1 Spalarnie odpadów inne niż zaliczone do kategorii I i II.....	26
3.4.2 Utrzymanie czystości i porządku w gminach.....	27
3.4.3 Gminne jednostki organizacyjne	29
3.4.4 Regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK)	30
3.4.5 Instalacje przewidziane do zastępczej obsługi regionu	31
3.4.6 Obiekty unieszkodliwiania odpadów wydobywczych	31
3.4.7 Postępowanie z bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami.....	32
3.4.8 Zakłady podlegające kontroli w zakresie substancji zubożających warstwę ozonową	33
3.4.9 Kontrola zawartości siarki w paliwach	34
3.4.10 Zdarzenia z udziałem substancji niebezpiecznych	35
3.4.11 Organizmy genetycznie zmodyfikowane.....	36
3.4.12 Urządzenia i opakowania w nadzorze rynku.....	36
3.4.13 Sprzęt i zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	37
3.4.14 Podmioty nie umieszczone w wykazie marszałka województwa, podejrzane o prowadzenie demontażu pojazdów	38
3.4.15 Punkty zbierania pojazdów.....	38

3.4.16	Kontrole realizacji programów ochrony powietrza i kontrole organów odpowiedzialnych za ich opracowanie i realizację	39
3.4.17	Kontrole stosowania i przechowywania środków wspomagających uprawę roślin, komunalnych osadów ściekowych oraz kontrole rolniczego wykorzystania ścieków w produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego	40
3.4.18	Kontrole w zakresie wprowadzania do obrotu drewna i produktów z drewna	41
3.5	Przypadki rażącego naruszenia prawa stwierdzone podczas kontroli	41
3.6	Inne działania	42
3.6.1	Wykonywanie obowiązku zapewnienia sieci zbierania pojazdów wycofanych z eksploatacji przez wprowadzających pojazdy	42
3.6.2	Skargi i wnioski	42
3.6.3	Interpelacje i zapytania parlamentarzystów	44
3.6.4	Rejestry prowadzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	44
4.	Działania pokontrolne	47
4.1	Wnioski do organów ścigania	50
4.2	Wymierzanie kar	51
4.2.1	Wydane decyzje ogółem	51
4.2.2	Liczba decyzji dot. kar biegnących	51
4.2.3	Kary za okres trwania naruszenia i inne naruszenia	52
4.2.4	Kary odroczone, zawieszone lub rozłożone na raty	52
4.2.5	Stan zadłużenia z tytułu nieściągniętych kar	54
4.3	Przyczyny niskiej efektywności i nieściągalności kar	55
4.4	Podział środków uzyskanych z tytułu nałożonych kar pieniężnych	55
4.5	Decyzje ustalające koszty ponoszone w związku z prowadzeniem kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska	56
4.6	Decyzje wstrzymujące działalność lub użytkowanie instalacji	56
4.7	Postępowanie egzekucyjne w sprawie decyzji o charakterze niepieniężnym	57
4.8	Realizacja zadań organu II instancji	57
5.	Propozycje zmian w prawie	61
6.	Projekty pomocowe w zakresie działalności kontrolnej	64
6.1	Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko”	64
6.2	Monitoring efektów realizacji projektu PL0100 „Wzrost efektywności działalności IOŚ na podstawie doświadczeń norweskich”	65
III.	TRANSGRANICZNE PRZEMIESZCZANIE ODPADÓW	66
1.	Decyzje w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów	67
1.1	Przywóz odpadów do Polski	68

1.2 Wywóz odpadów z Polski	70
1.3 Tranzyt odpadów przez terytorium kraju	71
2. Wzmocnienie kontroli i nadzoru nad tran granicznym przemieszczaniem odpadów	71
2.1 Udział w projektach IMPEL Odpady i TFS	71
2.2 Współpraca z innymi organami w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów	72
3. Kontrole krajowych instalacji przetwarzania odpadów	72
4. Nielegalne przemieszczanie odpadów	73
4.1 Odpady w postaci uszkodzonych pojazdów	73
4.2 Pozostałe odpady	75
IV. MONITORING ŚRODOWISKA	78
1. Charakterystyka zadań Państwowego Monitoringu Środowiska	79
2. Monitoring jakości powietrza	80
2.1 Badania i ocena jakości powietrza	80
2.2 Wykorzystanie metod modelowania matematycznego w ocenie i prognozach jakości powietrza	83
2.3 Pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem PM 2,5 dla potrzeb monitorowania procesu osiągania krajowego celu redukcji narażenia	86
2.4 Monitoring tła regionalnego	88
2.5 Badania tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, na Śnieżce i w Puszczy Boreckiej, wg programów międzynarodowych	88
2.6 Badania chemizmu opadów atmosferycznych i ocena depozycji zanieczyszczeń do podłoża	89
2.7 Prezentowanie informacji o jakości powietrza poprzez nowy portal „Jakość powietrza” i aplikację mobilną	91
2.8 Badania stanu warstwy ozonowej oraz pomiary natężenia promieniowania UV-B nad Polską	91
3. Monitoring jakości wód	93
3.1 Badania i ocena jakości wód w rzekach i zbiornikach zaporowych	93
3.2 Badania i ocena jakości wód w jeziorach	96
3.3 Badania jakości wód przejściowych i przybrzeżnych oraz Morza Bałtyckiego	99
3.4 Badania i ocena osadów dennych w rzekach i jeziorach	100
3.5 Monitoring jakości wód podziemnych	101
4. Monitoring jakości gleby i ziemi	102
5. Monitoring przyrody	103
5.1 Monitoring ptaków, w tym monitoring obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSOP) Natura 2000	103
5.2 Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych	105
5.3 Monitoring lasów	107
5.4 Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego	107
6. Monitoring hałasu	109

7. Monitoring pól elektromagnetycznych.....	111
8. Monitoring promieniowania jonizującego.....	113
9. Problemy w realizacji PMŚ.....	114
V. ZADANIA LABORATORIÓW I AUTOMATYCZNYCH SIECI POMIAROWYCH	116
VI. UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O ŚRODOWISKA I DZIAŁALNOŚCI INSPEKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA	122
1. Charakterystyka zadań.....	122
2. Udostępnianie informacji o środowisku	122
3. Publikacje tematyczne.....	126
4. Środki masowego przekazu - prasa, radio i telewizja	127
5. Inne formy upowszechniania informacji	127
VII. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA	130
1. Charakterystyka zadań.....	130
2. Współpraca Inspekcji Ochrony Środowiska z instytucjami i agendami Unii Europejskiej	130
2.1 Udział IOŚ w pracach Europejskiej Agencji Środowiska.....	130
2.2 Udział Inspekcji Ochrony Środowiska w pracach IMPEL	133
2.3 Udział w pracach komitetów i grup roboczych Unii Europejskiej oraz programach Komisji Europejskiej..	133
3. Udział Inspekcji w wypełnianiu zadań wynikających dla Polski z konwencji i umów międzynarodowych....	135
3.1 Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (Konwencja Helsińska).....	135
3.2 Konwencja Bazylejska o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych.....	136
3.3 Pozostałe konwencje i umowy międzynarodowe	136
4. Współpraca dwustronna	138
4.1 Republika Białorusi.....	138
4.2 Republika Czeska.....	138
4.3 Republika Federalna Niemiec.....	139
4.4 Republika Litewska	139
4.5 Republika Słowacka.....	140
4.6 Ukraina	140
VIII. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA, PROBLEMY EKONOMICZNO-PRAWNE	142
1. Porozumienia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska	143
2. Tworzenie i opiniowanie projektów aktów prawnych	143
2.1 Projekty aktów prawnych	143
3. Opiniowanie projektów aktów prawnych i innych dokumentów	144

4. Materiały przedkładane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska Ministrowi Środowiska i innym organom	146
5. Szkolenia	147
6. Zagadnienia kadrowe	148
7. Zagadnienia ekonomiczno-finansowe	149
7.1 Oszczędności ekonomiczno-finansowe	150
IX. PODSUMOWANIE I WNIOSKI	152

I. WSTĘP

Zgodnie z art. 4a ust.1 pkt. 9 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 686, z późn. zm.) Główny Inspektor Ochrony Środowiska przedkłada Ministrowi Środowiska corocznie, w terminie do 31 maja sprawozdanie z działalności Inspekcji Ochrony Środowiska w roku poprzednim.

„Informacja o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska w 2015 r.” przedstawia zadania wykonane przez Inspekcję we wszystkich obszarach jej działania, a w szczególności takie jak: kontrola przestrzegania prawa ochrony środowiska, nadzór rynku, przeciwdziałanie poważnym awariom, transgraniczne przemieszczanie odpadów oraz badania i oceny stanu środowiska. Ponadto omówiono realizację obowiązków Inspekcji w zakresie upowszechniania informacji o środowisku, współpracy międzynarodowej oraz wykonanie zadań powierzonych Głównemu Inspektorowi przez Ministra Środowiska.

Najważniejszymi – określonymi przez Głównego Inspektora – zadaniami w 2015 r. były:

- kontrola wypełniania, przez korzystających ze środowiska, obowiązków wynikających z przepisów prawa,
- kontrola prawidłowości realizacji międzynarodowego przemieszczania odpadów, w tym niebezpiecznych, w szczególności poprzez kontrolę instalacji wytwarzających lub przetwarzających te odpady,
- prowadzenie badań stanu środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w celu zapewnienie danych i ocen stanu poszczególnych komponentów środowiska,
- zapewnienie społeczeństwu i władzy publicznej informacji o ochronie i stanie środowiska,

Niektóre zadania realizowane były wspólnie, między innymi, z Państwową Strażą Pożarną, Policją, Służbą Celną, Państwową Inspekcją Pracy, Inspekcją Transportu Drogowego, Strażą Graniczną, Narodowym i wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Państwową Agencją Atomistyki, Państwową Inspekcją Sanitarną, Generalną Dyrekcją Ochrony Środowiska, Dyrekcją Generalną Lasów Państwowych i Krajowym Zarządem Gospodarki Wodnej. Wszystkim w/w instytucjom serdecznie dziękuję za owocną współpracę.

Informację przedłożoną Ministrowi Środowiska publikujemy w internecie, a także przekazujemy, między innymi, organom władzy i jednostkom współpracującym, wybranym bibliotekom oraz społeczeństwu.

Wierzę, iż „Informacja...” przybliży Państwu działalność organów Inspekcji na rzecz przestrzegania prawa ochrony środowiska i badania stanu środowiska w Polsce oraz umożliwi zapoznanie się z ważniejszymi problemami towarzyszącymi tej działalności.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska
dr inż. Marek Haliniak

The background image shows two tall, silver, cylindrical industrial distillation columns. They are surrounded by a complex network of blue metal ladders and walkways. The scene is set against a clear blue sky. A semi-transparent teal circle is overlaid on the left side of the image, containing the section header text.

II. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA

DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA

1. Charakterystyka najważniejszych zadań realizowanych w 2015 r.

Najważniejszym zadaniem Inspekcji Ochrony Środowiska w 2015 r. było prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska przez podmioty korzystające ze środowiska.

Celem kontroli było sprawdzenie przestrzegania wymagań ochrony środowiska poprzez ocenę:

- przestrzegania decyzji administracyjnych,
- wpływu zakładu na środowisko,
- skuteczności rozwiązań zabezpieczających środowisko,
- wyników pomiarów emisji.

Prowadzone były również kontrole tematyczne dotyczące w szczególności:

- instalacji IPPC (Integrated Pollution Prevention and Control) Zintegrowane Zapobieganie i Ograniczanie Zanieczyszczeń,
- realizacji programów ochrony powietrza i organów odpowiedzialnych za ich opracowanie i wdrożenie,
- instalacji energetycznego spalania paliw,
- zakładów o dużym ryzyku (ZDR) i zakładów o zwiększonym ryzyku (ZZR) wystąpienia poważnej awarii przemysłowej,
- wytwarzania, zbierania i przetwarzania zużytych baterii i zużytych akumulatorów,
- substancji zubożających warstwę ozonową oraz F-gazów,

- zawartości siarki w ciężkim oleju opałowym oraz w oleju do silników statków żeglugi śródlądowej,
- spełniania wymogów ochrony środowiska określonych w Traktacie Akcesyjnym,
- realizacji zadań własnych gmin oraz regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych ujętych w wojewódzkich planach gospodarki odpadami w zakresie znowelizowanej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- działalności w zakresie recyklingu pojazdów oraz zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Inspekcja Ochrony Środowiska prowadziła kontrole zgodnie z wytycznymi ustalonymi na 2015 r. przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w oparciu o ogólne kierunki działania Inspekcji Ochrony Środowiska. Kontrole prowadzone były zgodnie z obowiązującym z Inspekcji Ochrony Środowiska Systemem Kontroli przy pomocy Informatycznego Systemu Wspomagania Kontroli (ISWK). System ten określa jednolite dla całej Inspekcji zasady prowadzenia kontroli oraz jednolite wzory formularzy stosowanych na potrzeby dokumentowania czynności kontrolnych oraz podejmowanych działań pokontrolnych, które uwzględniają Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej nr 2001/331/WE ustalające minimalne kryteria działania inspekcji ochrony środowiska w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

2. Realizacja zadań kontrolnych

2.1. Ewidencja zakładów i planowanie kontroli

Na koniec 2015 r. w ewidencji Inspekcji Ochrony Środowiska było 94 578 zakładów. W porównaniu do 2014 r. liczba zakładów wzrosła o 9 316 (tj. o 10%).

Zakłady w ewidencji Inspekcji Ochrony Środowiska podzielone są na pięć kategorii ryzyka. Zaliczenie zakładu do określonej kategorii ryzyka wiąże się z częstotliwością kontroli danego zakładu. I tak zaliczenie do:

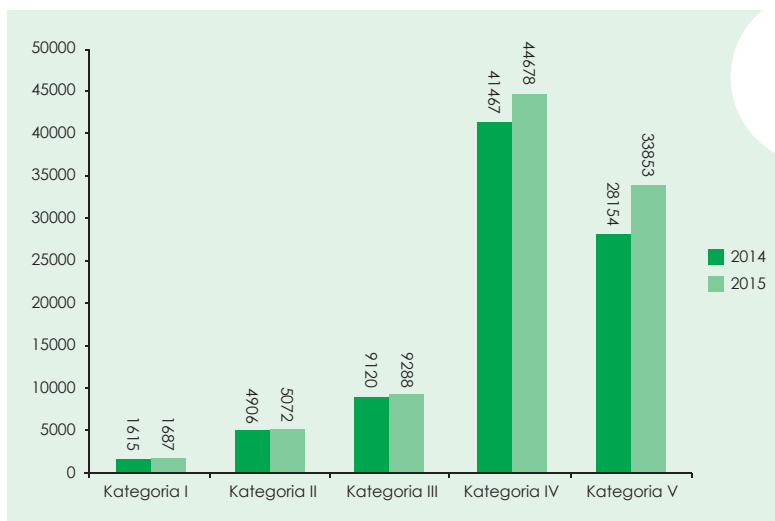
- I kategorii (1 687 zakładów) - kontrola raz w roku: np. zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, stacje demontażu pojazdów, a także inne zakłady, dla których wykonana analiza ryzyka wykazała znaczące oddziaływanie na środowisko,
- II kategorii (5 072 zakładów) - kontrola co 3 lata: np. zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, a także m. in. oczyszczalnie ścieków powyżej 2000 RLM,
- III kategorii (9 288 zakładów) - kontrola co 4 lata: w tym np. potencjalni sprawcy poważnych awarii (inni niż zaliczeni do kategorii I i II), oczyszczalnie ścieków poniżej 2000 RLM (powyżej 5m³/d) wymagające pozwoleń, zakłady, które uzyskały nowe pozwolenie określające zakres i warunki korzystania ze środowiska,
- IV kategorii (44 678 zakładów) - kontrola co 5 lat lub rzadziej, w tym zakłady inne niż zaliczone do

kategorii I, II, III, które wymagają uregulowania stanu formalno-prawnego korzystania ze środowiska,

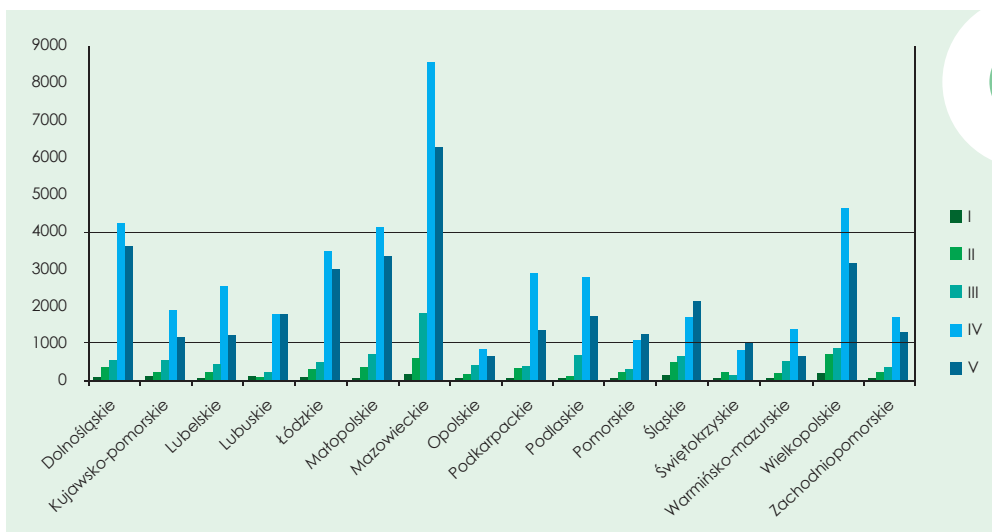
- V kategorii (33 853 zakładów) - częstotliwość kontroli nie jest określana; zakłady niewymagające pozwoleń na korzystanie ze środowiska, poddawane kontroli doraźnej, np. na wniosek o podjęcie interwencji, na wniosek o wydanie zaświadczenia.

Częstotliwość kontroli określana jest w oparciu o wynik wielokryterialnej oceny ryzyka uwzględniającej następujące elementy:

- ryzyko wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w związku z prowadzoną działalnością,
- skala oddziaływania na środowisko (rodzaj przedsięwzięcia lub instalacji, wprowadzanie ścieków do wód, do ziemi lub do urządzeń kanalizacyjnych należących do innego podmiotu, emisja pyłów lub gazów do powietrza, wytwarzanie odpadów niebezpiecznych lub innych niż niebezpieczne, emisja hałasu do środowiska, pobór wody podziemnej lub powierzchniowej),
- zastosowanie zabezpieczeń (wyposażenie w instalacje chroniące środowisko przed zanieczyszczeniem).

Porównanie liczby zakładów w ewidencji w 2014 i 2015 roku w podziale na kategorie ryzyka

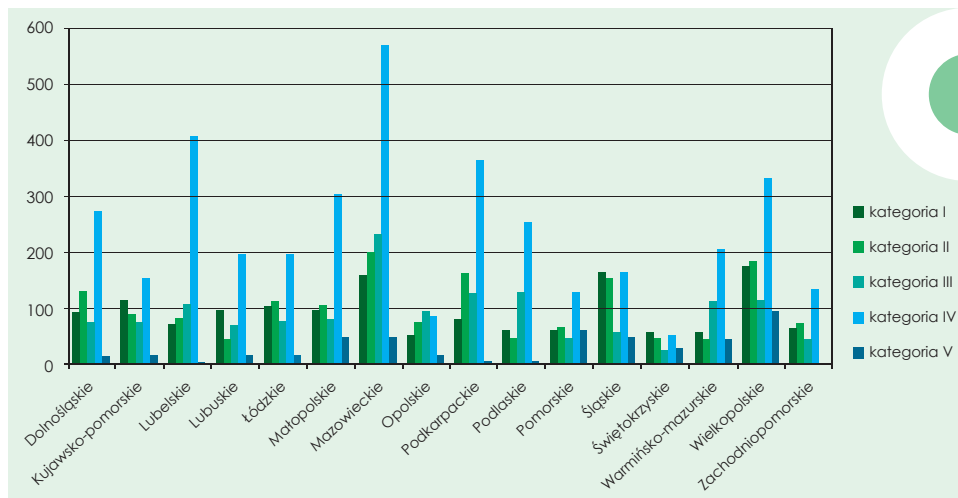
Liczba zakładów w ewidencji WIOŚ z podziałem na kategorie ryzyka w 2015 roku

Najwięcej zakładów z I kategorii znajduje się w woj. wielkopolskim oraz mazowieckim, najmniej natomiast na terenie woj.: opolskiego, podlaskiego, pomorskiego oraz świętokrzyskiego. Zakłady II kategorii najliczniej występują na terenie woj. wielkopolskiego, natomiast najmniej

jest ich w woj. lubuskim. Największa liczba zakładów z III, IV i V kategorii znajduje się w woj. mazowieckim.

Na podstawie wytycznych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska sporządzili roczne plany kontroli zakładów.

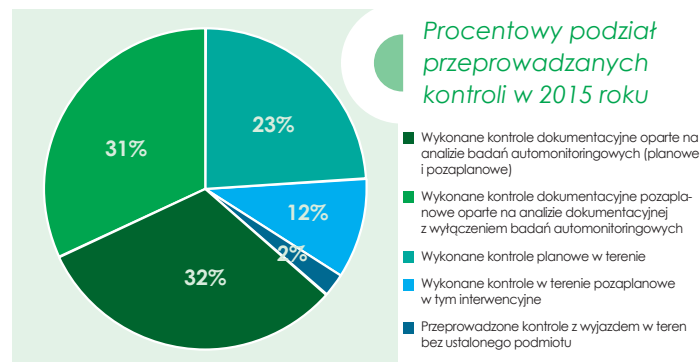

Na wykresie została przedstawiona liczba zaplanowanych kontroli zakładów w terenie z podziałem na kategorie ryzyka oraz województwa. Największą liczbę kontroli zaplanowano w zakładach IV kategorii, jest to najliczniejsza grupa zakładów w ewidencji zakładów kontrolowanych.

2.2. Liczba przeprowadzonych kontroli

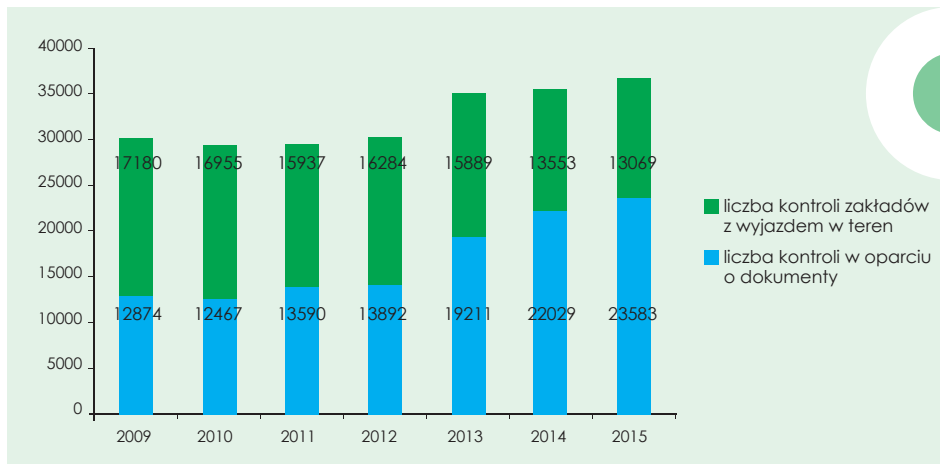
W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 37 378 kontroli, o 656 więcej niż w roku 2014, w tym:

- 8 424 kontroli planowych zakładów w terenie,
- 4 645 kontroli pozaplanowych zakładów w terenie, w tym interwencyjnych,
- 726 kontroli z wyjazdem w teren bez ustalonego podmiotu,
- 11 480 kontroli - analiza dokumentacji z wyłączeniem badań automonitoringowych,

— 12 105 kontroli - analiza dokumentacji z badań automonitoringowych¹.

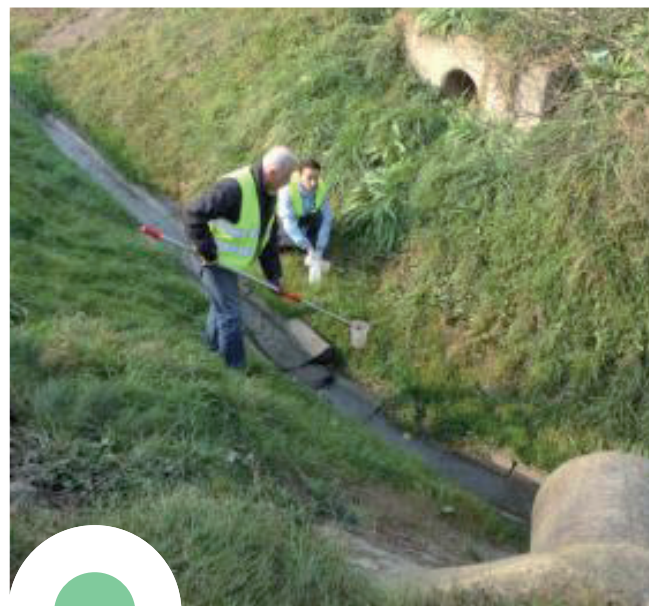
¹ na podstawie art. 149 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.) prowadzący instalację jest obowiązany, na podstawie art. 147 a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą POŚ”, zapewnić wykonanie pomiarów wielkości emisji lub innych warunków korzystania ze środowiska, w tym pobieranie próbek, a wyniki tych pomiarów na podstawie art. 149 ustawy POŚ przekazać wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska, który wykonuje ich analizę zwaną analizą badań automonitoringowych.

Liczba kontroli zakładów z wyjazdem w teren oraz dokumentacyjnych

Wykres przedstawia stosunek liczby kontroli zakładów z wyjazdem w teren do kontroli dokumentacyjnych. Od 2009 r. odnotowuje się ciągły spadek ilości kontroli zakładów wykonanych w terenie na rzecz wzrostu liczby kontroli dokumentacyjnych. Wzrost spowodowany jest koniecznością prowadzenia coraz większej liczby kontroli dokumentacji z badań automonitoringowych (pomiarów), do wykonywania których obowiązanych jest coraz więcej prowadzących instalacje mogące powodować znaczne zanieczyszczenie środowiska. Do kontroli tych zaliczana jest także analiza dokumentacji przekazanej przez marszałka województwa; o nieprzekazaniu, nieterminowym przekazaniu zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów za dany rok.

W 2015 r. kontrole z wyjazdem w teren stanowiły 35% natomiast kontrole dokumentacyjne 63,1% wszystkich kontroli. Pozostałe 1,9% są to kontrole z wyjazdem w teren bez ustalonego podmiotu (np. kontrole transportów przewożących odpady).

Pobór wody do badań z cieków wodnych

Pobór próbek w trakcie kontroli

Pomiar kontrolny przy użyciu wiertnicy samochodowej

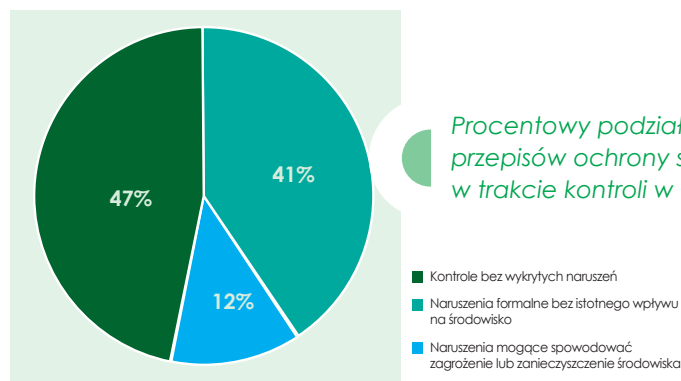

Oględziny terenu sortowni odpadów komunalnych

3. Wyniki kontroli zakładów i stwierdzone naruszenia

W 2015 r. w trakcie kontroli zakładów przeprowadzonych w terenie wykryto 6 875 naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 5 299 naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko²,
- 1 576 naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska³.

Przykłady naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko:

- przekazanie planu nawożenia po wyznaczonym terminie,
- niewykonywanie badań automonitoringowych w pełnym zakresie lub niedotrzymywanie terminów ich przekazania,
- zbieranie zmieszanych odpadów komunalnych poza regionem gospodarowania odpadami komunalnymi⁴ na którym zostały wytworzone,

— prowadzenie ewidencji odpadów niezgodnie ze stanem rzeczywistym,

- niesporządzanie lub sporządzanie niezgodnie ze stanem rzeczywistym zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości odpadów wytworzonych i odzyskanych,
- brak wymaganej rejestracji instalacji w Krajowym Ośrodku Bilansowania i Zarządzania Emisjami.

Przykłady naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska:

- emisja gazu składowiskowego do powietrza z pominięciem jego spalania w pochodniach,
- eksploatacja składowiska odpadów niezgodna z instrukcją jego eksploatacji,
- brak dokumentów potwierdzających kontrolę stanu technicznego urządzeń,
- niezgodny z warunkami określonymi w karcie charakterystyki sposób magazynowania substancji niebezpiecznej,
- brak wdrożonego systemu monitorowania wszystkich substancji niebezpiecznych magazynowanych w zakładzie,

² Naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko – naruszenie kategorii I.

³ Naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska – naruszenie kategorii II.

⁴ Region gospodarki odpadami komunalnymi stanowi obszar sąsiadujących ze sobą gmin liczących łącznie co najmniej 150 tys. mieszkańców (art. 35 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21)).

- nieinformowanie organów nt. środków bezpieczeństwa i sposobu postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej,
- zanieczyszczenie wód rzeki Wisły substancją ropopochodną z powodu nieszczelności układu grzania zbiornika plastifikatora do produkcji kauczuku na terenie zakładu chemicznego,
- niesprawna instalacja chlorku winylu w zakładzie chemicznym,
- zanieczyszczenia ziemi lub wód substancjami niebezpiecznymi,
- brak eliminowania emisji substancji zubożających warstwę ozonową (SZWO) do powietrza.

W 2015 r. w trakcie 12 433 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, co stanowi 33% wszystkich kontroli. Jest to więcej o 1,2% niż w roku 2014. Przedsiębiorcy podczas kontroli wskazywali na różne problemy, które mogą być przyczyną wykrytych naruszeń. Są to między innymi:

- liczne zmiany w prawie,
- brak pracownika odpowiedzialnego za prowadzenie dokumentacji oraz spraw związanych z korzystaniem ze środowiska.

Procentowy udział kontroli zakładów, w których stwierdzono naruszenia przedstawia się następująco:

Naruszenia stwierdzone w trakcie kontroli wg województw w 2015 r.

Lp.	Województwo	Liczba kontroli zakładów		Liczba kontroli stwierdzających naruszenia ochrony środowiska		% udział kontroli stwierdzających naruszenia do liczby kontroli	
		w terenie	dokumentacyjnych	w terenie	dokumentacyjnych	w terenie	dokumentacyjnych
1	dolnośląskie	820	1889	414	89	50,5	4,7
2	kujawsko-pomorskie	714	1030	369	181	51,7	17,6
3	lubelskie	1005	1144	449	57	44,7	5,0
4	lubuskie	682	533	275	24	40,3	4,5
5	łódzkie	742	3139	424	923	57,1	29,4
6	małopolskie	1081	2236	542	863	50,1	38,6
7	mazowieckie	1758	3658	1143	430	65,0	11,8
8	opolskie	412	261	155	64	37,6	24,5
9	podkarpackie	864	2148	432	843	50,0	39,2
10	podlaskie	710	1588	273	567	38,5	35,7
11	pomorskie	549	957	203	189	36,6	19,8
12	śląskie	947	771	560	199	59,1	25,8
13	świętokrzyskie	331	441	181	35	54,7	7,9
14	warmińsko-mazurskie	624	528	307	16	49,2	3,0
15	wielkopolskie	1367	2622	894	466	65,4	17,8
16	zachodniopomorskie	463	639	256	401	55,3	62,8
Polska		13069	23584	6877	5347	50,4	21,8

W tabeli przedstawiono naruszenia stwierdzone w trakcie kontroli z podziałem na kontrole prowadzone w terenie i dokumentacyjne.

Najwięcej kontroli w terenie wykonano w woj. mazowieckim, wielkopolskim oraz małopolskim. Średnio w Polsce co druga kontrola w terenie wykazała nieprawidłowości. Natomiast w kontrolach dokumentacyjnych była to co piąta kontrola. Najwyższy udział kontroli w terenie z naruszeniami odnotowano w woj. wielkopolskim oraz mazowieckiem. Najmniejszy natomiast w woj.

pomorskim oraz opolskim. Najwięcej kontroli dokumentacyjnych wykonano na terenie woj. mazowieckiego oraz łódzkiego. Najwięcej nieprawidłowości podczas tych kontroli wykryto w woj. zachodniopomorskim oraz podkarpackim, natomiast najmniej w woj. warmińsko-mazurskim oraz lubuskim.

Procentowy udział kontroli w terenie bez ustalonego podmiotu, w których stwierdzono naruszenia przedstawia się następująco:

Liczba kontroli w terenie bez ustalonego podmiotu wraz z naruszeniami

L.p.	Województwo	Liczba kontroli	Liczba kontroli stwierdzających naruszenia ochrony środowiska	% udział kontroli stwierdzających naruszenia do liczby kontroli
1	dolnośląskie	115	25	21,7
2	kujawsko-pomorskie	26	14	53,8
3	lubelskie	8	0	0,0
4	lubuskie	27	12	44,4
5	łódzkie	62	4	6,5
6	małopolskie	47	20	42,6
7	mazowieckie	126	38	30,2
8	opolskie	15	6	40,0
9	podkarpackie	29	7	24,1
10	podlaskie	70	15	21,4
11	pomorskie	23	9	39,1
12	śląskie	58	13	22,4
13	świętokrzyskie	14	8	57,1
14	warmińsko-mazurskie	27	5	18,5
15	wielkopolskie	54	25	46,3
16	zachodniopomorskie	25	8	32,0
	Polska	726	209	31,3

W 2015 r. przeprowadzono 726 kontroli w terenie bez ustalonego podmiotu. Najwięcej kontroli przeprowadzono w woj. mazowieckim oraz dolnośląskim, natomiast najmniej w woj. lubelskim oraz świętokrzyskim. Najwyższy udział kontroli z naruszeniami w stosunku do wszystkich kontroli miał miejsce w woj. kujawsko-pomorskim oraz wielkopolskim. W woj. lubelskim podczas przeprowadzania kontroli nie stwierdzono naruszeń ochrony środowiska.

3.1. Trudności w przeprowadzaniu kontroli

Obecna struktura prawna oraz organizacyjna Inspekcji Ochrony Środowiska powoduje wiele utrudnień w czasie prowadzenia kontroli. Do najważniejszych przyczyn, często wskazywanych przez skarżących na działalność inspekcji, jest konieczność przestrzegania obowiązku nałożonego m.in. na Inspekcję Ochrony Środowiska informowania kontrolowanego podmiotu o planowanym terminie kontroli na siedem dni przed terminem jej rozpoczęcia (ustawa o swobodzie działalności gospodarczej). Znając szkodliwość tej regulacji nie zrobiono niestety nic, co mogłoby poprawić efektywność funkcjonowania organów Inspekcji, a tym samym poprawić bezpieczeństwo ekologiczne obywateli naszego kraju.

Poniżej przedstawiono najważniejsze inne problemy utrudniające kontrole prowadzone przez Inspekcję Ochrony Środowiska.

- Brak ustalenia w pozwoleniach wszystkich wymaganych elementów
- Stały wzrost ilości zadań nakładanych na Inspekcję Ochrony Środowiska, a zwłaszcza na wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska

powoduje, iż realizacja zadań w sferze kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska wymaga zatrudnienia i utrzymania profesjonalnej kadry, co jest praktycznie niemożliwe w systemie finansowania płac pracowników z budżetu wojewody na drastycznie niskim poziomie.

- Brak systemu monitorowania przepływu odpadów od wytwarzającego do instalacji odzysku lub unieszkodliwiania co uniemożliwia skuteczną kontrolę faktycznego przemieszczania odpadów w sytuacji sygnalizowanych przez przedsiębiorców tzw. „handlu kwitami”.

3.2. Kontrola zakładów I kategorii ryzyka

3.2.1. Zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZDR)

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 218 kontroli zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR).

W trakcie 25 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 8 (32 %) – naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko,
- 17 (68 %) – naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku posiadania aktualnej dokumentacji ZDR (tj. zgłoszenia, programu zapobiegania awariom, raportu o bezpieczeństwie, wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego),

- zanieczyszczenia ziemi substancjami niebezpiecznymi,
- zanieczyszczenia wód opadowych substancjami ropopochodnymi.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- udzielono 3 pouczeń,
- nałożono 5 mandatów karnych,
- wydano 20 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 10 wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej.

3.2.2. Stacje demontażu pojazdów

W wykazach marszałków województw wg stanu na 31 grudnia 2015 r. znajdowało się ogółem 1007 stacji demontażu pojazdów.

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili 1014 kontroli stacji demontażu pojazdów. W przypadku 634 kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W przypadku 380 kontroli stacji demontażu wykryto naruszenia, w tym:

- 348 (92%) naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko,
- 32 (8%) naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W przypadku tych ostatnich naruszeń stwierdzono niespełnianie minimalnych wymagań dla stacji demontażu (63 przypadki), m.in.:

- prowadzenie określonych czynności poza wyznaczonymi sektorami (14 przypadków),

- brak lub nieoznakowanie pojemników na wymontowane odpady (14 przypadków),
- nieszczelne powierzchnie w sektorach (5 przypadków),
- brak separatora i systemu odprowadzania ścieków przemysłowych (2 przypadki),
- brak sorbentów (2 przypadki),
- brak wagi (2 przypadki).

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 343 zarządzenia pokontrolne,
- udzielono 117 pouczeń,
- nałożono 88 mandatów karnych,
- wymierzono 58 kar pieniężnych, w tym:
 - a) 57 decyzji w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie przepisów o odpadach⁵,
 - b) 1 decyzję w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska⁶.
- skierowano 172 wystąpienia do innych organów, w tym 146 do marszałków województw.

5 Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. z 2013 r., poz. 21, z późn. zm.).

6 Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2013 r., poz. 1232, z późn. zm.).

3.2.3. Przedsiębiorcy, którzy wystąpili z wnioskiem o uzyskanie pozwolenia na prowadzenie stacji demontażu

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 143 kontrole podmiotów, które wystąpiły o wydanie pozwolenia na wytworzenie odpadów w związku z prowadzeniem stacji demontażu. W przypadku 127 kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W 16 kontrolowanych podmiotach stwierdzono naruszenia.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in. braku:

- uregulowania stanu formalnoprawnego w zakresie ustawy – Prawo budowlane,
- pozwolenia wodno-prawnego na odprowadzanie ścieków przemysłowych do kanalizacji,
- wyposażenia w wymagane urządzenia umożliwiające demontaż pojazdów
- sektora magazynowania części i akcesoriów samochodowych przeznaczonych do ponownego użycia.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 15 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 4 pouczeń,
- nałożono 4 mandaty karne,
- skierowano 41 wystąpień do innych organów, w tym 39 do marszałków województw.

3.2.4. Zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego

Ustawa o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym zobowiązuje wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska do przeprowadzenia co najmniej raz w roku kontroli zakładu przetwarzania.

W 2015 r. w rejestrze prowadzonym przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska⁷ wpisanych było 170 przedsiębiorców prowadzących zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili łącznie 188 kontroli zakładów przetwarzania.

W wyniku działań kontrolnych stwierdzono 124 przypadki naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 119 (96%) naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko,
- 5 (4%) naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzono m.in. 3 przypadki prowadzenia działalności bez wymaganego zezwolenia (brak pozwolenia wodnoprawnego, brak zezwolenia na wytworzenie odpadów) oraz 2 przypadki zanieczyszczenia gleby.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- wydano 58 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 48 pouczeń,
- nałożono 19 mandatów karnych,
- skierowano 23 wystąpienia do innych organów, w tym 16 do marszałków województw.

⁷ Rejestr przedsiębiorców i organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego prowadzony jest na podstawie art. 235 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 r. poz. 21 ze zm.) w związku z art. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2013 r. poz. 1155 ze zm.)

3.2.5. Wielkoprzemysłowe fermy tuczu trzody chlewnej wymagające pozwolenia zintegrowanego

Z uwagi na zagrożenie dla środowiska wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska co roku prowadzą kontrole wielkoprzemysłowych ferm tuczu trzody chlewnej pod kątem posiadania planów nawożenia.

Na 31 grudnia 2015 roku 97% wielkoprzemysłowych ferm trzody chlewnej posiadało pozwolenie zintegrowane. W skali kraju funkcjonuje 166 instalacji do chowu i hodowli trzody chlewnej wymagających pozwolenia zintegrowanego z czego 161 je uzyskało.

Stwierdzono 73 przypadki naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 72 (98,6%) – naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 1 (1,4%) – naruszenie mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- nieterminowego przekazywania do organu ochrony środowiska i do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska pozytywnie zaopiniowanych planów nawożenia,
- stosowania i przechowywania nawozów niezgodnie z zasadami i warunkami określonymi w przepisach,
- naruszenia warunków eksploatacji instalacji określonych w posiadanym pozwoleniu zintegrowanym,
- braku uzgodnionego z okręgową stacją chemiczno-rolniczą planu nawożenia,
- braku pozwolenia zintegrowanego.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- udzielono 57 pouczeń,
- nałożono 20 mandatów karnych,
- wydano 56 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 38 wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej,
- wydano 3 decyzje w sprawie wstrzymania użytkowania instalacji,
- wszczęto 3 postępowania w sprawie wstrzymania użytkowania instalacji.

3.3. Kontrola zakładów II kategorii ryzyka

3.3.1. Zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR)

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili 113 kontroli w zakładach o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR).

Stwierdzono 19 naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 9 (47 %) – naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko,
- 10 (53%) – naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku aktualnej dokumentacji ZZR (tj. zgłoszenia, programu zapobiegania awariom),

- odprowadzania wód opadowych o ponadnormatywnych ilościach zanieczyszczeń ropopochodnych do kolektora miejskiej kanalizacji deszczowej.

Podjęto następujące działania:

- udzielono 7 pouczeń,
- nałożono 1 mandat karny,
- wydano 19 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 6 wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej.

3.3.2 Strzępiarki

W ewidencji wojewódzkich inspektorów wg stanu na 31 grudnia 2015 r. znajdowało się 12 strzępiarek.

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska skontrolowali 5 strzępiarek.

Naruszenia stwierdzono w przypadku 1 kontroli, przy czym były to naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska. Dotyczyły one nie uzyskania przez prowadzącego strzępiarkę pozwolenia zintegrowanego, do czego był zobowiązany do dnia 1 lipca 2015 r. na mocy ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wydana została decyzja wstrzymująca użytkowanie instalacji strzępiarki oraz nałożony został mandat karny. Podmiot uzyskał pozwolenie zintegrowane decyzją z dnia 30.12.2015 r.

3.3.3 Instalacje wymagające posiadania pozwoleń zintegrowanych (tzw. Instalacje IPPC)

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy ustalili, że w Polsce funkcjonuje 3 537 instalacji, dla których jest wymagane pozwolenie zintegrowane, przy czym 3 449 (97,5%) instalacji posiada wymagane pozwolenia zintegrowane⁸.

Inspekcja Ochrony Środowiska ustaliła, że w skali kraju 263 instalacje powinny z dniem 1 lipca 2015 r.⁹ posiadać pozwolenia zintegrowane, natomiast w przypadku 205 instalacji, prowadzący je wywiązali się z tego obowiązku w terminie.

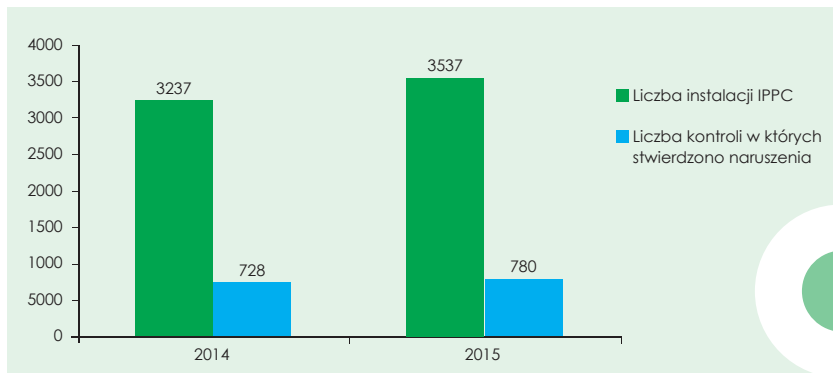
W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 1 643 kontrole instalacji IPPC.

Na wykresie obok zobrazowano liczbę instalacji IPPC oraz liczbę kontroli w których stwierdzono naruszenia w latach 2014–2015. Odnotowano wzrost liczby instalacji o 8,5% w stosunku do roku poprzedniego. Wzrost ten spowodowany jest poszerzeniem wykazu rodzajów działalności objętych wymaganiem posiadania pozwolenia zintegrowanego.

Stwierdzono 780 naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 8 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całość (Dz. U. z 2014r. poz. 1169).
- 9 W związku z wejściem w życie przepisów Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2010/75/UE w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontroli) z dniem 1 lipca 2015 r. poszerzeniu uległ wykaz rodzajów działalności i opis niektórych działalności objętych wymaganiem posiadania pozwolenia zintegrowanego, co skutkowało objęciem obowiązkiem uzyskania pozwolenia zintegrowanego nowych instalacji z tych branż. Znalazło to wyraz w zapisach rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. z 2014 r. poz. 1169).

Liczba instalacji IPPC oraz kontroli stwierdzających naruszenia

- 766 (98,2%) naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 14 (1,8%) naruszeń związanych z zagrożeniem lub zanieczyszczeniem środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- przekazywania po terminie wyników pomiarów, wymaganych informacji, planów nawożenia,
- nierzetelnego prowadzenia ewidencji,
- braku prowadzenia wymaganych pomiarów,
- braku rejestracji instalacji oraz niezłożenia sprawozdania o wielkości emisji do Krajowej Bazy KOBiZE¹⁰,
- braku wymaganego pozwolenia zintegrowanego.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- udzielono 476 pouczeń,
- nałożono 220 mandatów karnych,

- wydano 628 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 302 wystąpienia do organów administracji rządowej i samorządowej,
- wydano 120 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- wydano 21 decyzji wstrzymujących,
- skierowano 21 wniosków do organów ścigania,
- skierowano 3 wnioski do sądów.

Zgodnie z ustaleniami 97,5% instalacji posiada wymagane pozwolenia zintegrowane. W stosunku do pozostałych 88 instalacji (2,5%) toczą się postępowania administracyjne przed organami ochrony środowiska właściwymi do wydania pozwolenia oraz w wojewódzkich inspektoratach ochrony środowiska w sprawie wstrzymania użytkowania instalacji bez wymaganego pozwolenia zintegrowanego.

¹⁰ KOBiZE – Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami.

3.4. Kontrole zakładów III, IV i V kategorii ryzyka

3.4.1. Spalarnie odpadów inne niż zaliczone do I i II kategorii

W związku z informacją o wynikach kontroli „Postępowanie z odpadami medycznymi” opracowaną przez Najwyższą Izbę Kontroli w grudniu 2014 r., jak również w celu zapewnienia rzetelnych i wiarygodnych danych wymaganych do sprawozdań z wykonania dyrektywy¹¹ w 2015 r. przeprowadzony został ogólnopolski „Cykl kontrolny dotyczący realizacji przez zarządzających spalarniami odpadów i współspalarniami odpadów przestrzegania przepisów w zakresie gospodarowania odpadami oraz przepisów w zakresie emisji gazów lub pyłów do powietrza”.

W ramach tego cyklu wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili 115 kontroli zarządzających spalarniami odpadów i współspalarniami odpadów, w zakresie sprawdzenia uregulowania stanu formalnoprawnego, jak również sprawdzenia czy działalność prowadzona jest zgodnie z posiadanymi pozwoleniami lub zezwoleniami, oraz zgodnie z przepisami w zakresie gospodarki odpadami i przepisami w zakresie emisji gazów lub pyłów do powietrza.

Stwierdzono 71 naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 64 (90,1%) naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 7 (9,9%) naruszeń związanych z zagrożeniem lub zanieczyszczeniem środowiska.

¹¹ Dyrektywa 2000/76/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 grudnia 2000 r. w sprawie spalania odpadów (Dz. U. UE. L. 2332 z 28.12.2000 str. 91 z późn. zm.).

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- w zakresie gospodarki odpadami:
 - a) naruszanie warunków posiadanego pozwolenia zintegrowanego,
 - b) przekazywanie zakaźnych odpadów medycznych do unieszkodliwiania poza obszarem województwa,
 - c) przekraczanie dopuszczalnych poziomów całkowitej zawartości węgla organicznego w żużlach i popiołach paleniskowych lub udziału części palnych w żużlach i popiołach paleniskowych,
 - d) niewykonywanie badań fizycznych i chemicznych właściwości odpadów powstałych w wyniku termicznego przekształcania odpadów,
 - e) nieweryfikowanie zgodności stanu fizycznego i składu chemicznego oraz właściwości odpadów niebezpiecznych z ich opisem w przypadku przyjmowania tych odpadów.
- w zakresie emisji gazów lub pyłów do powietrza:
 - a) naruszanie warunków posiadanego pozwolenia zintegrowanego,
 - b) prowadzenie okresowych pomiarów emisji gazów do powietrza z częstotliwością, mniejszą niż określona w rozporządzeniu Ministra Środowiska¹²,
 - c) niewykonywanie kontroli systemu do pomiarów ciągłych emisji gazów lub pyłów do powie-

¹² Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2014 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody,

trza za pomocą pomiarów równoległych lub niewykonywanie pełnej procedury kalibracji i walidacji dla systemu do ciągłych pomiarów emisji do powietrza z częstotliwością określoną w rozporządzeniu Ministra Środowiska,

d) nieterminowe przekazywanie wyników pomiarów emisji gazów lub pyłów do powietrza marszałkowi województwa i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska,

e) nieinformowanie marszałka województwa o przypadkach niedotrzymania standardów emisyjnych.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- udzielono 61 pouczeń,
- nałożono 15 mandatów karnych,
- wydano 61 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 28 wniosków do innych organów i sądów.

3.4.2. Utrzymanie czystości i porządku w gminach

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska, w ramach realizacji ogólnokrajowego cyklu kontrolnego przestrzegania przez gminy przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹³, kontroli regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, instalacji przewidzianych do zastępczej obsługi regionu oraz gminnych jednostek organizacyjnych, przeprowadzili kontrole kolejnych 10% gmin z każdego województwa.

Kontrolą objęto łącznie 286 gmin i związków międzygminnych, w tym 55% gmin wiejskich 31% gmin wie-

¹³ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2016 r. poz. 250).

sko-miejskich i 14% gmin miejskich. W trakcie 232 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska.

W wyniku kontroli stwierdzono, że na przestrzeni trzech lat obowiązywania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w gminach z roku na rok dostrzegalne są postępy w jego organizacji.

Stwierdzono 236 naruszeń przepisów ochrony środowiska w tym:

- 232 naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 4 naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- nieosiągnięcia wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych w postaci papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła:
 - a) 10% za 2012 r. – ok. 42% skontrolowanych gmin,
 - b) 12% za 2013 r. – ok. 16% skontrolowanych gmin
 - c) 14% za 2014 r. – ok. 5% skontrolowanych gmin;
- nieosiągnięcia wymaganego poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych:
 - a) 30% za 2012 r. – ok. 59% skontrolowanych gmin
 - b) 36% za 2013 r. – ok. 35% skontrolowanych gmin,
 - c) 38% za 2014 r. – ok. 25% skontrolowanych gmin,
- ograniczania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania:

- a) 75% za 2012 r. – ok. 33% skontrolowanych gmin osiągnęło wymagany poziom,
- b) 50% za 2013 r. – 26% skontrolowanych gmin,
- c) 50% za 2014 r. – ok. 19% skontrolowanych gmin;
- nieterminowego przekazania rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi:
 - a) za 2012 r. – ok. 6% skontrolowanych gmin,
 - b) za 2013 r. – ok. 6% skontrolowanych gmin,
 - c) za 2014 r. – ok. 5% skontrolowanych gmin;
- nierzetelnego sporządzania rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi:
 - a) za 2012 r. – ok. 57% skontrolowanych gmin,
 - b) za 2013 r. – ok. 56% skontrolowanych gmin,
 - c) za 2014 r. – ok. 42% skontrolowanych gmin;
- braku weryfikacji sprawozdań kwartalnych sporządzanych i przekazywanych przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości – ok. 11% skontrolowanych gmin;
- niezorganizowania przetargu na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości lub odbieranie i zagospodarowanie tych odpadów – 4 skontrolowane gminy;
- niewykonania obowiązku utworzenia punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych – ok. 30% skontrolowanych gmin;
- nieprzeprowadzania kontroli podmiotów odbierających odpady od właścicieli nieruchomości

z wizją w terenie udokumentowane protokołami z kontroli – ok. 54%;

- niewywiązywania się z obowiązku dokonywania corocznej analizy gospodarki odpadami komunalnymi – ok. 13% skontrolowanych gmin.

W wyniku przeprowadzonych kontroli:

- wydano 191 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 16 pouczeń,
- wydano 36 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- skierowano 65 wystąpień do organów.

Na 1 517 kontroli dokumentacji gmin, w tym sprawozdań rocznych z gospodarowania odpadami komunalnymi, w 575 przypadkach (ok. 38% kontroli) stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, a w przypadku sprawozdań ich nieterminowe przekazywanie oraz nierzetelne sporządzanie. Na podstawie kontroli dokumentacyjnych stwierdzano również niewywiązywanie się gmin z obowiązku osiągnięcia poziomów:

- recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych w postaci papieru,
- metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych,
- ograniczania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wydano 147 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne.

3.4.3. Gminne jednostki organizacyjne

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w ramach realizacji ogólnokrajowego cyklu kontrolnego przestrzegania przez gminy przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o *utrzymaniu czystości i porządku w gminach* oraz kontroli regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, instalacji przewidzianych do zastępczej obsługi regionu oraz gminnych jednostek organizacyjnych przeprowadzili 74 kontrole gminnych jednostek organizacyjnych na terenie całego kraju.

Stwierdzono 50 naruszeń ochrony środowiska w tym:

- 41 naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko,
- 9 naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- przekazywania odebranych od właścicieli nieruchomości selektywnie zebranych odpadów komunalnych do instalacji odzysku i unieszkodliwiania odpadów niezgodnie z art. 9e ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o *utrzymaniu czystości i porządku w gminach* – ok. 5% skontrolowanych gminnych jednostek organizacyjnych;
- mieszania selektywnie zebranych odpadów komunalnych ze zmieszanymi odpadami komunalnymi, naruszając art. 9e ust. 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o *utrzymaniu czystości i porządku w gminach* – ok. 4% skontrolowanych gminnych jednostek organizacyjnych;
- nierzetelnego sporządzania sprawozdań kwartalnych – ok. 17% skontrolowanych gminnych jednostek organizacyjnych;

- nieuregulowanego stanu formalnoprawnego w zakresie zbierania i transportu odpadów – ok. 17% skontrolowanych gminnych jednostek organizacyjnych;
- przekazywania niesegregowanych odpadów komunalnych odbieranych z nieruchomości niezamieszkałych na składowisko odpadów komunalnych – ok. 4% skontrolowanych gminnych jednostek organizacyjnych;
- niewykazywania osiągniętych poziomów – ok. 4% skontrolowanych gminnych jednostek organizacyjnych;
- nieprawidłowego prowadzenia ewidencji odpadów komunalnych odbieranych od właścicieli nieruchomości niezamieszkałych – ok. 4%.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami i nieprawidłowościami:

- wydano 24 zarządzenia pokontrolne,
- udzielono 11 pouczeń,
- skierowano 11 wystąpień do innych organów,
- nałożono 1 mandat karny,
- wydano 14 decyzji wymierzających administracyjnie kary pieniężne,
- wszczęto 5 postępowań w sprawie zakazu wykonywania działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na okres 3 lat.

3.4.4. Regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK)

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzali kontrole regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, zwanych dalej RIPOK, w tym 57 instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, 34 instalacje do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz 34 instalacje do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych.

Naruszenia przepisów ochrony środowiska stwierdzono w trakcie 69 kontroli.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- nieprawidłowego klasyfikowania wytwarzanych, w wyniku mechaniczno-biologicznego przetwarzania, odpadów stanowiących frakcję podsitową pod kodem 19 12 09 – minerały (np. piasek, kamienie) zamiast 19 12 12 – pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych;
- wytwarzania w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych odpadów o kodzie 19 12 09 – minerały (np. piasek, kamienie) w ilości kilkudziesięciu procent;
- braku badań potwierdzających klasyfikację odpadu pod kodem 19 05 99 (stabilizat),
- naruszania warunków posiadanych decyzji (pozwoleń, zezwoleń);
- sporządzania zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilościach odpadów, o sposobie

gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania niezgodnie ze stanem rzeczywistym;

- przyjmowania zmieszanych odpadów komunalnych, odpady zielone lub pozostałości z sortowania odpadów komunalnych do składowania spoza regionu gospodarki odpadami – ok. 3,5% skontrolowanych instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, ok. 3% skontrolowanych instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów;
- nieprzedstawiania kalkulacji kosztów zagospodarowania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania, w terminie 7 dni od dnia złożenia wniosku przez podmiot odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości lub gminę – ok. 7% skontrolowanych RIPOK.

W wyniku przeprowadzonych kontroli:

- wydano 47 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 38 pouczeń,
- nałożono 20 mandatów karnych,
- wydano 10 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- skierowano 37 wystąpień do innych organów.

3.4.5. Instalacje przewidziane do zastępczej obsługi regionu

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzali kontrole 10% instalacji przewidzianych do zastępczej obsługi regionu z każdego województwa, w tym 54 instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, 20 instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz 71 instalacji do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych.

Stwierdzono 97 naruszeń ochrony środowiska w tym:

- 74 naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 23 naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- nieuregulowanego stanu formalnoprawnego (m.in. brak decyzji zatwierdzającej instrukcję prowadzenia składowiska odpadów, brak zezwolenia na przetwarzanie odpadów, brak pozwolenia zintegrowanego, brak zezwolenia na zbieranie odpadów, brak pozwolenia na wytwarzanie odpadów) – 19 skontrolowanych instalacji przewidzianych do zastępczej obsługi regionu,
- przyjmowania odpadów komunalnych, odpadów zielonych lub pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania od podmiotu przekazującego odpady komunalne do instalacji przewidzianej

do zastępczej obsługi danego regionu, wskazanej w uchwale w sprawie wykonania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami – 77 instalacji przewidzianych do zastępczej obsługi regionu,

- nieprawidłowego zagospodarowania odpadów przyjętych przez instalacje przewidziane do zastępczej obsługi regionu – 18 skontrolowanych instalacji przewidzianych do zastępczej obsługi regionu.

W wyniku przeprowadzonych kontroli:

- wydano 73 zarządzenia pokontrolne,
- udzielono 32 pouczeń,
- nałożono 34 mandaty karne,
- wydano 7 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- wydano 1 decyzję wstrzymującą działalność,
- skierowano 84 wystąpienia do innych organów.

3.4.6. Obiekty unieszkodliwiania odpadów wydobywczych

Wg stanu na 31 grudnia 2015 r. eksploatowanych było 110 obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, zlokalizowanych na terenie 8 województw: dolnośląskiego (53), kujawsko-pomorskiego (2), lubelskiego (1), małopolskiego (5), mazowieckiego (1), opolskiego (1), śląskiego (2), świętokrzyskiego (45).

W 2015 r. przeprowadzono 22 kontrole obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, w tym 19 kontroli planowych i 3 kontrole pozaplanowe.

Stwierdzono 7 naruszeń ochrony środowiska w tym:

- 5 naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko,
- 2 naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Podczas przeprowadzonych kontroli wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska stwierdzili, między innymi, następujące nieprawidłowości:

- nieprawidłowa eksploatacja urządzeń wodnych, naruszenie pozwolenia wodnoprawnego,
- naruszenie wierzchniej warstwy nieczynnego obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, wydobywanie kamienia,
- prowadzenie monitoringu obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych niezgodnie z wymaganiami prawa (nieprzekazywanie sprawozdania z monitoringu wg art. 46 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach,
- niedotrzymywanie warunków posiadanego pozwolenia na wytworzenie odpadów,
- brak uregulowań formalno-prawnych w zakresie gospodarki odpadami wydobywczymi.

W ramach działań pokontrolnych:

- wydano 6 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 3 pouczeń,
- nałożono 1 mandat karny,
- skierowano 1 wniosek do sądu.

3.4.7. Postępowanie z bateriami i akumulatorami oraz zużyłymi bateriami i zużyłymi akumulatorami.

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili 130 kontroli podmiotów wpisanych do rejestru prowadzonego przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, w ramach których skontrolowali:

- 110 podmiotów wprowadzających baterie lub akumulatory,
- 21 zakładów przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

W woj. śląskim jeden skontrolowany zakład był zarówno wprowadzającym, jak i przetwarzającym zużyte baterie i akumulatory, dlatego też liczba kontroli podmiotów wprowadzających oraz prowadzących zakłady przetwarzania zużytych baterii i zużytych akumulatorów nie sumują się.

W 57 kontrolach stwierdzono naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko, które dotyczyły m.in.:

- nieskładania lub nieterminowego składania do marszałków województw sprawozdań,
- nierzetelnego sporządzania sprawozdań składanych do marszałków województw,
- nieumieszczania numeru rejestrowego na dokumentach związanych z obrotem bateriami i akumulatorami,
- niefinansowania publicznych kampanii edukacyjnych lub wykonywania tego obowiązku nieterminowo.

W wyniku stwierdzonych naruszeń zastosowano następujące działania:

- wydano 28 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 23 pouczeń,
- nałożono 2 mandaty karne,
- wydano 45 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- skierowano 10 wystąpień do innych organów.

3.4.8. Zakłady podlegające kontroli w zakresie substancji zubożających warstwę ozonową

W 2015 r. kontrole przestrzegania przepisów w zakresie substancji kontrolowanych były wykonywane na podstawie dwóch ustaw¹⁴.

W związku z powyższym wyszczególnić należy dwa okresy sprawozdawcze tj. od 1 stycznia do 10 lipca 2015 r. oraz od dnia 10 lipca do dnia 31 grudnia 2015 r.

W pierwszym z ww. okresów, obejmującym I półrocze 2015 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili 162 kontrole zakładów używających substancje kontrolowane oraz urządzenia i instalacje zawierające te substancje.

Stwierdzono 42 naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 39 (93%) naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko,
- 3 (7%) naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

¹⁴ ustawa z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych (Dz. U. z 2015 r. poz. 881), zwanej dalej ustawą o SZWO, oraz ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową), zwanej dalej ustawą o SZWO i F-gazach.

Naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku prawidłowo prowadzonej ewidencji,
- nieprzekazywania ewidencji do Biura Ochrony Warstwy Ozonowej i Klimatu,
- braku odpowiedniego oznakowania pojemników, urządzeń i instalacji zawierających substancje zubożające warstwę ozonową (SZWO),
- nieposiadania odpowiedniego świadectwa kwalifikacji,
- niewykonywania w odpowiednich terminach przeglądów szczelności urządzeń zawierających powyżej 3 kg SZWO,
- braku karty urządzenia lub odpowiedniego wyposażenia technicznego,
- braku opłat za emisję SZWO do powietrza,
- braku eliminowania emisji SZWO do powietrza.

W ramach działań pokontrolnych:

- udzielono 15 pouczeń,
- nałożono 2 mandaty karne,
- wydano 27 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 9 wniosków o podjęcie stosownych działań do właściwych organów.

W drugim w ww. okresów, obejmującym II półrocze 2015 r. przeprowadzono 132 kontrole. Stwierdzono 25 naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 17 (68 %) naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko,
- 8 (32 %) naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku prawidłowo prowadzonej ewidencji,
- nieprzekazywania ewidencji do Biura Ochrony Warstwy Ozonowej i Klimatu,
- braku odpowiedniego oznakowania pojemników, urządzeń i instalacji zawierających SZWO lub fluorowane gazy cieplarniane (F-gazy),
- odpowiedniego świadectwa kwalifikacji,
- niewykonywania w odpowiednich terminach przeglądów szczelności urządzeń zawierających powyżej 3 kg SZWO lub F-gazów,
- braku karty urządzenia lub odpowiedniego wyposażenia technicznego,
- braku opłat za emisję SZWO do powietrza,
- stosowania lub wprowadzania do obrotu SZWO wbrew zakazom
- braku eliminowania emisji SZWO do powietrza.

W ramach działań pokontrolnych:

- wydano 5 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 3 wnioski o podjęcie stosownych działań do właściwych organów.

Należy jednak zaznaczyć, że w okresie sprawozdawczym większość przepisów ustawy o SZWO i F-gazach, jeszcze nie obowiązywała lub brakowało odpowiednich przepisów wykonawczych i kontrolowane podmioty wypełniały obowiązki wynikające z przepisów uchylonej ustawy o SZWO. Z tego względu kontrole przeprowadzane po 10 lipca 2015 r. przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska miały w większości charakter instruktażowy. Podczas kontroli informowano przedsiębiorców o nowych obowiązkach, w tym m.in. o konieczności zarejestrowa-

nia się w Centralnym Rejestrze Operatorów Urządzeń i Systemów Ochrony Przeciwpożarowej przed sporządzeniem pierwszego sprawozdania do Biura Ochrony Warstwy Ozonowej i Klimatu, obowiązku posiadania certyfikatu dla personelu oraz certyfikatu dla przedsiębiorców, sporządzania Kart Urządzeń w formie elektronicznej.

3.4.9. Kontrola zawartości siarki w paliwach

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili kontrole 115 instalacji stosujących ciężki olej opałowy, zlokalizowanych na terenie 93 zakładów, podczas których w przypadku:

- 20 instalacji pobrane zostały próbki ciężkiego oleju opałowego do analizy,
- 3 instalacji wykonane zostały pomiary kontrolne emisji dwutlenku siarki,
- 60 instalacji przeprowadzona została analiza wyników pomiarów ciągłych lub okresowych emisji dwutlenku siarki pod kątem dotrzymywania standardów emisyjnych dwutlenku siarki lub dopuszczalnych stężeń dwutlenku siarki w gazach odlotowych,
- 8 instalacji przeprowadzona została analiza świadectw jakości zakupionego paliwa.

W przypadku 24 instalacji stwierdzono, że kotły olejowe nie były eksploatowane w 2015 r.. Przeprowadzone kontrole wykazały, iż wszystkie instalacje spełniały wymagania odnośnie stosowania ciężkiego oleju opałowego¹⁵.

Ponadto w 2015 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili kontrole zawartości siarki w oleju do silników

¹⁵ Określone w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 7 listopada 2014 r. w sprawie wymagań jakościowych dotyczących zawartości siarki dla olejów oraz rodzajów instalacji i warunków, w których będą stosowane ciężkie oleje opałowe (Dz. U. poz.1547)..

statków żeglugi śródlądowej. Skontrolowano 99 statków żeglugi śródlądowej, podczas których pobranych zostało 76 próbek paliwa i w 10 przypadkach dokonano analizy dokumentów zakupionego paliwa.

66 próbek pobranego paliwa spełniało wymagania jakościowe określone dla tego oleju¹⁶. 10 próbek nie spełniało wymagań jakościowych dotyczących zawartości siarki. W przypadku 10 statków analiza dokumentów jakości zakupionego paliwa wykazała, iż zakupione paliwo spełniało wymagania jakościowe dotyczące zawartości siarki.

W ramach działań pokontrolnych:

- wydano 7 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 7 wniosków do organów ścigania.

3.4.10. Zdarzenia z udziałem substancji niebezpiecznych

W 2015 roku zarejestrowano 53 zdarzenia o znamionach poważnej awarii, z których 2 były objęte obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska¹⁷.

Spośród 53 zdarzeń 26 wystąpiło na terenie zakładów, a 20 podczas transportu.

Wśród zarejestrowanych zdarzeń były m.in.:

- bezpośrednie emisje substancji niebezpiecznych na terenie zakładów. Emisje te miały charakter lokalny, krótkotrwały i nie spowodowały znacznego zanieczyszczenia środowiska,
- wycieki transportowanych substancji niebezpiecznych,

- wycieki z rozszczelnionych gazociągów, w tym uszkodzonych w wyniku prowadzenia prac ziemnych.

Inspektorzy wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska pobrali łącznie 65 prób wody, ścieków i gleby w celu przeprowadzenia analiz fizyko-chemicznych.

Pobór wód do analiz w związku z potencjalnym zanieczyszczeniem środowiska substancjami ropopochodnymi

Pożar odpadów na terenie zakładu gospodarki odpadami

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2003 r., Nr 5, poz. 58).

Najczęstszymi przyczynami wystąpienia zdarzeń z udziałem substancji niebezpiecznych były: czynniki techniczne - zużycie instalacji technologicznych, w których zachodzą procesy z udziałem substancji niebezpiecznych oraz błędy ludzkie wynikające z nieprzestrzegania procedur prowadzenia procesów technologicznych i zasad bezpieczeństwa pracy.

Wypadek drogowy z uwolnieniem substancji toksycznych

W czasie działań pokontrolnych w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom w związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- nałożono 13 mandatów,
- wydano 59 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 20 decyzji administracyjnych,
- skierowano 34 wystąpienia do innych organów (w tym m.in.: Państwowej Straży Pożarnej, Policji,

Państwowej Inspekcji Pracy, Państwowego Nadzoru Budowlanego oraz do organów właściwych do rekultywacji gruntów).

3.4.11. Organizmy genetycznie zmodyfikowane

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili 5 kontroli w zakresie postępowania z organizmami genetycznie zmodyfikowanymi¹⁸. Wszystkie kontrole dotyczyły zamkniętego użycia GMO.

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono 2 przypadki naruszeń wymagań ochrony środowiska, oba naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko. Dotyczyły one nie zarejestrowania się podmiotu w Krajowym Ośrodku Bilansowania i Zarządzania Emisjami oraz brak raportu o emisji gazów cieplarnianych i innych substancji, a także nie wywiązania się z obowiązku prowadzenia ewidencji wytwarzanych odpadów, sporządzenia i przedłożenia właściwemu organowi, zbiorczego zestawienia o rodzajach i ilości wytworzonych odpadów oraz sposobach gospodarowania nimi.

W celu usunięcia naruszeń:

- wydano 2 zarządzenia pokontrolne,
- udzielono 1 pouczenia,
- skierowano 1 wystąpienie do marszałka województwa.

3.4.12. Urządzenia i opakowania w nadzorze rynku

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili 394 kontrole spełniania przez wyroby zasadniczych i innych

¹⁸ Inspekcja Ochrony Środowiska kontroluje przestrzeganie przepisów ustawy z dnia 22 czerwca 2001r. o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. z 2015 r. poz. 806).

wymagań, w tym 102 kontrole opakowań i 292 kontrole urządzeń przeznaczonych do używania na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska¹⁹, w trakcie których skontrolowali 1402 wyroby. W przypadku 83% kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Stwierdzono 66 przypadków (17% kontroli) naruszeń wymagań ochrony środowiska. Zakwestionowano 120 wyrobów.

Stwierdzone nieprawidłowości związane były z wielkim oddziaływaniem na środowisko (kategoria 1) dotyczyły m.in.:

- niekompletnej deklaracji zgodności WE dołączonej do urządzenia (51 przypadków), braku deklaracji zgodności WE dołączonej do urządzenia (19 przypadków),
- braku oznakowania gwarantowanego poziomu mocy akustycznej LWA na urządzeniu (15 przypadków),
- braku dokumentów potwierdzających spełnianie zasadniczych wymagań przez opakowania (18 przypadków).

W ramach działań pokontrolnych zastosowano następujące działania:

- wydano 15 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 6 pouczeń.

Ponadto Główny Inspektor przekazał 17 spraw dotyczących zakwestionowanych urządzeń do odpowiednich organów nadzoru rynku w państwach członkowskich UE z wnioskiem o podjęcie działań wobec podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do

obrotu urządzeń nie spełniających wymagań Dyrektywy 2000/14/WE Emisja hałasu na zewnątrz pomieszczeń. Wszystkie powiadomienia o zakwestionowanych urządzeniach przesłane zostały za pomocą unijnego systemu wymiany informacji o wyrobach niezgodnych ICSMS. W 4 przypadkach organy nadzoru rynku z Republiki Federalnej Niemiec oraz Królestwa Belgii zamieściły informację w systemie ICSMS na temat podjętych działań w stosunku do ww. podmiotów.

3.4.13. Sprzęt i zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy skontrolowali 226 przedsiębiorców objętych przepisami ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (poza zakładami przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego), w tym:

- 119 zbierających zużyty sprzęt,
- 89 wprowadzających sprzęt,
- 17 wprowadzających i zbierających zużyty sprzęt,
- 1 prowadzącego działalność w zakresie recyklingu.

Stwierdzono 309 przypadków naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 294 (95%) naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 15 (5%) naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska. Dotyczyły one głównie prowadzenia działalności bez uregulowanego stanu formalno-prawnego w zakresie: zbierania i transportu odpadów, pozwolenia wodnoprawnego, wprowadzania zanieczyszczeń do powietrza.

¹⁹ Inspekcja Ochrony Środowiska prowadzi kontrole wyrobów w oparciu o przepisy ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2014 r. poz. 1645 ze zm.).

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 155 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 147 pouczeń,
- nałożono 26 mandatów karnych,
- skierowano 37 wystąpienia do innych organów, w tym 20 do marszałków województw.

W wyniku kontroli wprowadzających sprzęt wymierzono kary pieniężne w związku z nieprzestrzeganiem przepisów ustawy o zużyтым sprzęcie elektrycznym i elektronicznym na łączną kwotę 151 tys. złotych.

3.4.14. Podmioty nie umieszczone w wykazie marszałka województwa, a podejrzane o prowadzenie demontażu pojazdów

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili 145 kontroli podmiotów podejrzanych o nielegalny demontaż pojazdów, w których skontrolowano 140 podmiotów. W przypadku 84 kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W wyniku 61 kontroli wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wykryli naruszenia potwierdzające podejrzenia o nielegalny demontaż pojazdów.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 38 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 41 pouczeń,
- nałożono 18 mandatów karnych,
- nałożono 58 kar pieniężnych, w tym:

22 decyzje w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie przepisów o odpadach,

35 decyzji w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie przepisów ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji,

1 decyzję w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie przepisów ustawy - Prawo ochrony środowiska

- skierowano 64 wystąpienia do innych organów, w tym: 18 do burmistrzów/wójtów, 12 do powiatowych inspektorów nadzoru budowlanego oraz 8 do marszałków województw.

3.4.15. Punkty zbierania pojazdów

W wykazach marszałków województw wg stanu na 31 grudnia 2015 r. znajdowało się ogółem 119 punktów zbierania pojazdów.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili w 2015 r. 18 kontroli punktów zbierania pojazdów. W 10 kontrolach nie stwierdzono nieprawidłowości. W 8 kontrolach wojewódzcy inspektorzy wykryli naruszenia, w tym:

- 6 (75%) naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko
- 2 (25%) naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska, tj. prowadzenie nielegalnego demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz zbieranie pojazdów wycofanych z eksploatacji po wygaśnięciu zezwolenia na zbieranie odpadów.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 7 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 4 pouczeń,
- wymierzono 5 kar pieniężnych za naruszenie przepisów o odpadach,
- skierowano 4 wystąpienia do innych organów.

3.4.16. Kontrole realizacji programów ochrony powietrza i kontrole organów odpowiedzialnych za ich opracowanie i realizację

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy, w ramach kontroli realizacji programów ochrony powietrza i kontroli organów odpowiedzialnych za ich opracowanie i realizację, przeprowadzili 68 kontroli, w zakresie sprawdzenia wykonywania zadań określonych w programach ochrony powietrza. W ponad połowie przypadków - 36 kontrolach, stwierdzone zostały naruszenia w zakresie realizacji zadań określonych w programach ochrony powietrza lub sprawozdawczości dotyczącej realizacji tych programów.

Podczas kontroli stwierdzono następujące formalne naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko dotyczące realizacji programów ochrony powietrza:

- w zakresie realizacji zadań określonych w programach ochrony powietrza:
 - a) niezrealizowanie zadań określonych w programie ochrony powietrza, np. brak:
 - opracowania Programu Ograniczenia Niskiej Emisji (PONE),
 - przygotowania bazy inwentaryzacji wszystkich źródeł ciepła na terenie gminy,

- opracowania planu działań na rzecz ograniczenia energochłonności budynków,
- opracowania planu działań na rzecz eliminacji niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe,
- b) niedotrzymanie terminu realizacji zadań określonych w programie ochrony powietrza, np. brak:
 - aktualizacji Programu Ograniczenia Niskiej Emisji (PONE),
 - obliczenia uzyskanego efektu ekologicznego redukcji zanieczyszczeń,
 - aktualizacji planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

- w zakresie sprawozdawczości dotyczącej realizacji programu ochrony powietrza:
 - a) nie przekazanie marszałkowi województwa sprawozdania z realizacji programu ochrony powietrza,
 - b) nieterminowe przekazanie marszałkowi województwa sprawozdania z realizacji programu ochrony powietrza,
 - c) brak uwzględnienia w sprawozdaniu z realizacji programu ochrony powietrza rozliczenia wszystkich nałożonych tym programem zadań.

Po stwierdzeniu naruszeń w zakresie realizacji zadań określonych w programach ochrony powietrza lub sprawozdawczości w tym zakresie wojewódzcy inspektorzy:

- wydali 36 zaleceń pokontrolnych,
- przekazali - w 4 przypadkach - wyniki kontroli do marszałka województwa.

3.4.17. Kontrole stosowania i przechowywania środków wspomagających uprawę roślin, komunalnych osadów ściekowych oraz kontrola rolniczego wykorzystania ścieków w produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

W 2015 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska zawarł porozumienie w sprawie współdziałania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

W 2015 r. realizacja ww. porozumienia miała charakter pilotażowy i polegała na prowadzeniu kontroli, w tym wspólnych kontroli z innymi organami uczestniczącymi w porozumieniu, producentów żywności przeznaczonej do bezpośredniego spożycia na surowo.

Z zakresu kompetencji IOŚ kontrole obejmowały sprawdzenie przestrzegania stosowania i przechowywania nawozów, środków wspomagających uprawę roślin, komunalnych osadów ściekowych oraz zagospodarowania ścieków przeznaczonych do rolniczego wykorzystania.

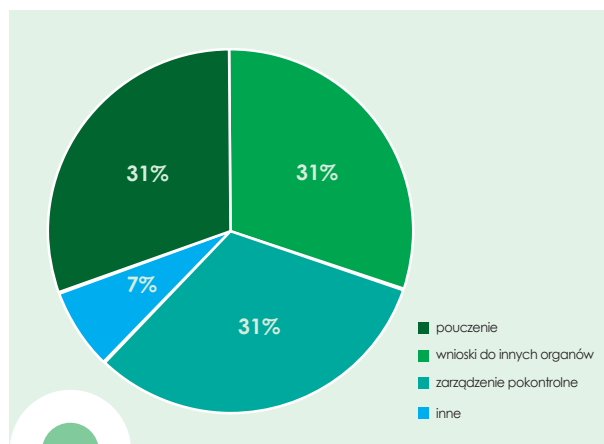
Ogółem w skali kraju przeprowadzono 153 kontrole. Podczas 149 kontroli, we współpracy z okręgowymi stacjami chemiczno-rolniczymi, pobrano i zbadano próbki gleby na zawartość w nich metali ciężkich.

Stwierdzono, że w produkcji żywności przeznaczonej do bezpośredniego spożycia na surowo stosowane są tylko nawozy oraz środki wspomagające, natomiast nie odnotowano przypadków wykorzystywania ścieków ani komunalnych osadów ściekowych. W wyniku działań kontrolnych stwierdzono 10 przypadków naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko w tym.:

- braku dokumentacji,
- nieprawidłowej eksploatacji urządzeń wodnych,
- pobierania wody z ujęcia bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego.

W wyniku stwierdzonych naruszeń zastosowano następujące działania:

- udzielono 8 pouczeń,
- wydano 8 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 8 wniosków do innych organów,
- podjęto 2 inne działania.

% podział rodzaju działań pokontrolnych dot. podmiotów prowadzących działalność produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego

Ponadto, w 2 przypadkach wyniki pobranych próbek gleby wykazały przekroczenia dopuszczalnych norm arsenu (As) oraz ołowiu (Pb) oraz w 1 próbce przekroczenie dotyczyło zawartości azotu mineralnego (Nmin.)

Ustalenia wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska wskazują, że przyczyną podwyższonych stężeń ww. pierwiastków były naturalne uwarunkowania glebowe.

3.4.18. Kontrole w zakresie wprowadzania do obrotu drewna i produktów z drewna

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska²⁰ przeprowadzili 10 kontroli podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna, w tym:

- 8 kontroli podmiotów w terenie jako: kontrola dokumentacji,
- 2 kontrole mieszane (kontrola dokumentacji wraz z oględzinami drewna/produktów z drewna).

Wszystkie skontrolowane podmioty to nadleśnictwa, które ze względu na rodzaj prowadzonej działalności należą do podmiotów pozyskujących drewno na terenie kraju w celu przetwarzania, albo dystrybucji na rzecz konsumentów o charakterze handlowym lub niehandlowym. Na podstawie ustaleń kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ponadto w 2015 r. wojewódzcy inspektorzy skontrolowali 4 organizacje monitorujące. Były to kontrole podmiotów w terenie obejmujące kontrolę dokumentacji dotyczącej systemu zasad należytej staranności. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

²⁰ Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 12a ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska – wykonywanie zadań wynikających z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 995/2010 z dnia 20 października 2010 r. ustanawianego obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno (Dz. Urz. UE L 295 z 12.11.2010, str. 23) powierzono wojewódzkim inspektoratom ochrony środowiska.

3.5. Przypadki rażącego naruszenia prawa stwierdzone podczas kontroli

Działania kontrolne Inspekcji ochrony Środowiska prowadzą do stwierdzania rażącego naruszenia prawa przez prowadzących instalację w szczególności poprzez:

- Odprowadzenie ścieków z oczyszczalni do wód powierzchniowych z przekroczeniem dopuszczalnych wartości rtęci, arsenu, kadmu, fenoli lotnych, azotu ogólnego, BZT₅ oraz odczynu pH określonych w pozwoleniu wodnoprawnym.
- Naruszenie warunków pozwolenia zintegrowanego w zakresie wprowadzania pyłu, dwutlenku siarki i dwutlenku azotu do powietrza.
- Fałszowanie kart ewidencji odpadu i kart przekazania odpadu kodów odpadów z 20 03 01 na odpady z grupy 19 bez poddania ich faktycznemu przetworzeniu lub poddaniu ich jedynie rozdrobieniu przez podmioty odbierające i przetwarzające odpady komunalne. Następnie przewożenie takich odpadów między regionami gospodarki odpadami celem zdeponowania na własnym składowisku.
- Porzucanie odpadów przez podmioty posiadające zezwolenie na zbieranie odpadów. Na przestrzeni lat zaobserwowano liczne przypadki dzierżawy terenu (również należącego do Skarbu Państwa) lub magazynów od osób prywatnych i rozpoczynanie działalności w zakresie zbierania odpadów. W konsekwencji podmiot deponuje na wydzierżawionym terenie lub w wynajętym magazynie odpady niebezpieczne, a po maksymalnym jego wypełnieniu, posiadacz odpadów jest nieuchwytny (przedsiębiorca zmienia miejsce przebywania) bądź nie posiada żadnych

środków na usunięcie zgromadzonych odpadów, w związku z czym ani wojewódzki inspektor ochrony środowiska ani żaden organ ochrony środowiska nie są w stanie pociągnąć podmiotu do odpowiedzialności.

- Prowadzenie działalności związanej z gospodarką odpadami (w tym odpadami niebezpiecznymi oraz odpadami komunalnymi) poprzez niwelację odpadami terenów przemysłowych (wyrobisk, byłych żwirowni).
- W 2015 r. znaczący wzrost liczby pojazdów niezarejestrowanych na terenie kraju w porównaniu z rokiem 2014, które są przekazywane do stacji demontażu na terenie kraju. Powyższe wskazuje na liczne przypadki nielegalnego sprowadzania z zagranicy odpadów w postaci pojazdów przeznaczonych do demontażu na terenie RP.
- Ujawnienie w 2015 r., m.in. przypadku nielegalnej wysyłki, z Niemiec do Polski, odpadów w postaci żużli cynkowych. Biorąc pod uwagę łączną masę odpadów jakie trafiły do Polski nielegalnie, jest to niewątpliwie najpoważniejszy przypadek naruszenia prawa w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów w ciągu ostatnich kilku lat.
- Kierowanie znacznego odsetka pojazdów wycofanych z eksploatacji zamiast do stacji demontażu, czy punktów zbierania pojazdów, do podmiotów nie posiadających wpisu do ewidencji działalności gospodarczej oraz nie posiadających decyzji na prowadzenie działalności w tym zakresie i nie spełniających podstawowych wymogów ochrony środowiska.

3.6. Inne działania

3.6.1. Wykonywanie obowiązku zapewnienia sieci zbierania pojazdów wycofanych z eksploatacji przez wprowadzających pojazdy

W 2015 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska, rozliczając wprowadzających pojazdy z obowiązku zapewnienia sieci zbierania pojazdów wydał 27 decyzji dotyczących wysokości zobowiązania z tytułu opłaty za brak sieci, w tym:

- 4 decyzje określające wysokość zobowiązania z tytułu opłaty za brak sieci na łączną kwotę 30 368 zł,
- 3 decyzje ustalające dodatkową opłatę z tytułu opłaty za brak sieci na łączną kwotę 7 184 zł,
- 17 decyzji dotyczących umorzeń postępowań administracyjnych w przedmiocie zobowiązania z tytułu opłaty za brak sieci oraz dodatkowej opłaty z tytułu opłaty za brak sieci,
- 3 decyzje dotyczące umorzenia: zaległości z tytułu opłaty za brak sieci, zaległości z tytułu dodatkowej opłaty za brak sieci oraz odsetek od zaległości z tytułu opłaty za brak sieci.

3.6.2. Skargi i wnioski

Organy inspekcji ochrony środowiska w 2015 r. rozpatrzyły łącznie 328 skarg:

- Główny Inspektor Ochrony Środowiska rozpatrzył 230 skarg, w tym:
 - a) 185 we własnym zakresie,
 - b) 45 przekazał zgodnie z właściwością;
- wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska rozpatrzyli 98 skarg, w tym:

- a) 21 we własnym zakresie,
- b) 77 przekazali zgodnie z właściwością.

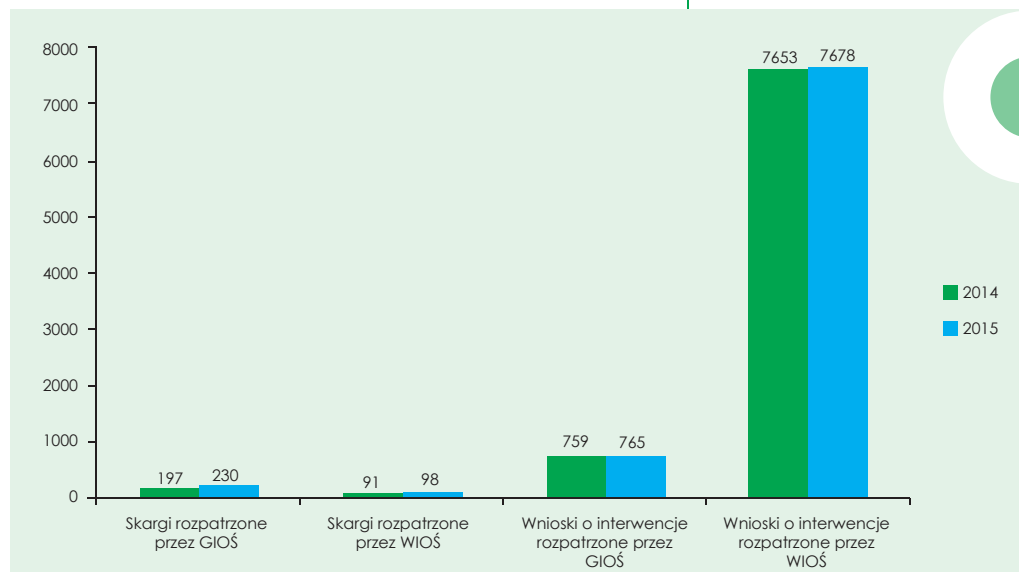
Wśród skarg rozpatrzonych przez organy inspekcji ochrony środowiska w 2015 r. było:

- 145 skarg na działalność wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, w tym:
 - a) 26 skarg na nienależyte wykonanie zadań kontrolnych przez pracowników wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska,
 - b) 39 skarg na sposób rozpatrzenia przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska skarg na działalność wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska (w tym 2 skargi zostały przekazane do Ministra Środowiska).
- 115 skarg dotyczących działań innych organów administracji lub ich pracowników.

Zarzuły podnoszone przez skarżących na działalność wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska w przypadku 38 skarg uznano za zasadne, Główny Inspektor Ochrony Środowiska skierował wystąpienia do wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska o podjęcie właściwych działań zapobiegawczych w celu niedopuszczenia do podobnych nieprawidłowości w przyszłości. W 12 przypadkach stwierdzono przekroczenie przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska terminu do udzielenia odpowiedzi określonego w kpa.

W 2015 r. organy Inspekcji Ochrony Środowiska rozpatrzyły łącznie 8443 wniosków o podjęcie interwencji:

- Główny Inspektor Ochrony Środowiska rozpatrzył 765 wniosków, w tym:
 - a) 193 we własnym zakresie,
 - b) 572 przekazał zgodnie z właściwością;

Liczba rozpatrzonych skarg i wniosków o interwencje przez GIOŚ i WIOŚ w latach 2014 i 2015

- wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska rozpatrzyli 7678 wniosków, w tym:
 - a) 5343 we własnym zakresie,
 - b) 2335 przekazali zgodnie z właściwością.

Rozpatrywane sprawy dotyczyły: gospodarki odpadami (2530), ochrony wód i gospodarki ściekowej (1726), ochrony powietrza (1664), ochrony przed hałasem (1369), ochrony przyrody (323), spraw różnych (887), ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym niejonizującym (91), działalności inwestycyjnej i eksploatacji urządzeń wodnych (75), stosunków wodnych i podtapiania gruntów (71), stosowania prawa górniczego i geologicznego (26) oraz innych (9).

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili 3 819 kontroli interwencyjnych, w wyniku których:

- wydano 1 539 zarządzeń pokontrolnych,
- nałożono 552 mandaty karne,
- skierowano:
 - a) 1 035 wniosków do organów administracji samorządowej,
 - b) 319 wniosków do organów administracji rządowej,
 - c) 50 wniosków do organów ścigania,
 - d) 34 wnioski do sądów powszechnych,
- przeprowadzono 642 postępowania administracyjne,
- podjęto 29 decyzji nakładających zobowiązania niepieniężne.

3.6.3. Interpelacje i zapytania parlamentarzystów

W 2015 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska udzielił odpowiedzi na 11 interwencji i interpelacji parlamentarzystów w sprawach dotyczących: eksploatacji składowisk odpadów, nielegalnego magazynowania odpadów, kompostowania odpadów, nieprawidłowości w eksploatacji spalarni odpadów niebezpiecznych, emisji zanieczyszczeń do środowiska w wyniku eksploatacji instalacji przetwórstwa i odzysku odpadów, przewozu odpadów z zagranicy, planowanej budowy oraz funkcjonowania ferm hodowlanych drobiu, zanieczyszczenia rzeki w wyniku awarii elektrowni, zanieczyszczenia środowiska w wyniku odprowadzania nieoczyszczonych ścieków, uciążliwości hałasowej powodowanej eksploatacją instalacji oraz dróg.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska przygotował i przekazał do Ministerstwa Środowiska 47 projektów odpowiedzi w zakresie swoich kompetencji w sprawach zgłaszanych przez parlamentarzystów do Ministra Środowiska. Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska udzielili odpowiedzi na 35 interwencji.

3.6.4. Rejestry prowadzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Rejestr zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii, w tym zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii i o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii.

W rejestrze²¹ gromadzone są dane na temat zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz zakładów, na terenie których występują substancje niebezpieczne w ilościach co

²¹ Art. 29 pkt 4 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 686 z późn. zm.).

najmniej 5% ilości, której posiadanie kwalifikuje zakład do grupy zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej²². W rejestrze znajdują się dane dotyczące: lokalizacji zakładów, profilu działalności, rodzaju i ilości substancji niebezpiecznych oraz informacje na temat przeprowadzonych przez wojewódzkich inspektorów kontroli.

Wg stanu na 31 grudnia 2015 r. w rejestrze znajdowało się łącznie 1236 zakładów, w tym 225 ZZR oraz 181 ZDR. W porównaniu do roku 2014, liczba ZDR zwiększyła się o 12, a liczba ZZR o 22 zakłady.

Rejestr poważnych awarii

Rejestr²³ poważnych awarii prowadzony jest na podstawie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska. W 2015 r. łącznie zarejestrowano 53 zdarzenia, w tym 2 poważne awarie objęte obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

W rejestrze gromadzone są dane na temat rozpoznawanych przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska poważnych awarii oraz zdarzeń o znamionach poważnych awarii. W rejestrze znajdują się dane dotyczące miejsca i daty zdarzenia, substancji niebezpiecznych biorących udział w zdarzeniu, skutków zdarzenia oraz działaniach podjętych w celu ograniczenia bądź likwidacji jego skutków.

22 Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 10 października 2013 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2013 r. poz. 1479). W 2016 r. ww. akt prawny został uchylony w związku z wejściem w życie rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 138).

23 Art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 686 z późn. zm.).

Krajowy Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń

Rejestr²⁴ obejmuje dane dotyczące zakładów określonych w art. 236b ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, tj. prowadzących co najmniej jedną z działalności wymienionych w załączniku I do rozporządzenia (WE) Nr 166/2006. Gromadzone dane obejmują oprócz danych identyfikacyjnych wszystkich zakładów, dane dotyczące uwolnień i transferów zanieczyszczeń i odpadów w przypadku zakładów, które objęte są obowiązkiem sprawozdawczym, tj. przekroczyły wartości progowe określone w załączniku II i art. 5 rozporządzenia (WE) Nr 166/2006 dla uwolnień i transferów zanieczyszczeń i odpadów. W 2015 r. rejestr obejmował 3315 zakładów.

Rejestr przedsiębiorców i organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego

Rejestr²⁵ obejmuje: przedsiębiorców wprowadzających sprzęt elektryczny i elektroniczny, zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, prowadzących zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, prowadzących działalność w zakresie recyklingu, prowadzących działalność w zakresie innych

24 Art. 236a ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz rozporządzenia (WE) Nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i zmieniające dyrektywę Rady 91/689/EEG i 96/61/WE.

25 Art. 235 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21, z późn. zm.) w związku z art. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2013 r., poz. 1155, z późn. zm.).

niż recykling procesów odzysku, organizacje odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Rejestr przedsiębiorców i organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego w 2015 r. obejmował łącznie 16563 podmioty. W 2015 r. do rejestru wpisano 564 wprowadzających sprzęt elektryczny i elektroniczny, 898 zbierających zużyty sprzęt, 18 prowadzących zakłady przetwarzania, 15 prowadzących działalność w zakresie recyklingu oraz 2 przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku oraz 1 organizację odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

W 2015 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał 356 decyzji w sprawie wykreślenia z rejestru na wniosek przedsiębiorcy. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wszczął także 404 postępowania w sprawie wykreślenia z rejestru wprowadzających sprzęt w związku z nieuiszczeniem opłaty rocznej, w wyniku czego wykreślił z rejestru 133 przedsiębiorców, oraz wszczął 125 postępowań w sprawie wykreślenia przedsiębiorców z rejestru w związku z: nie wniesieniem wymaganego zabezpieczenia finansowego, stwierdzenia trwałego zaprzestania wykonywania działalności gospodarczej, oraz wygaśnięcia decyzji związanej z gospodarką odpadami - w wyniku czego wykreślił z rejestru 60 przedsiębiorców. Podsumowując, Główny Inspektor Ochrony Środowiska w 2015 r. wykreślił łącznie z rejestru 549 przedsiębiorców.

W 2015 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał 138 decyzji w sprawie rozliczania zabezpieczeń finansowych wniesionych przez wprowadzających sprzęt przeznaczony dla gospodarstw domowych. W wyniku prowadzonych postępowań Główny Inspektor Ochrony Środowiska rozliczył zabezpieczenia finansowe wniesione na łączną kwotę ok. 1,6 mln zł.

Rejestr wprowadzających baterie lub akumulatory oraz prowadzących zakłady przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Rejestr wprowadzających
baterie lub akumulatory
i prowadzących zakłady
przetwarzania zużytych
baterii i akumulatorów

<http://www.rzseie.gios.gov.pl>

Rejestr²⁶ obejmuje: wprowadzających na rynek baterie lub akumulatory oraz prowadzących zakłady przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. do rejestru wpisanych było łącznie 3091 podmiotów. W 2015 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wpisał do rejestru 503 wprowadzających baterie lub akumulatory oraz 3 prowadzących zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, a wykreślił z niego 213 wprowadzających baterie lub akumulatory. Wśród przedsiębiorców wykreślonych z rejestru - 108 wykreślono na wniosek, natomiast 105 z urzędu - w związku z nie wniesieniem opłaty rocznej.

26 Art. 235 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21, z późn. zm.) w związku z art. 17 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach (Dz. U. z 2015 r., poz. 687, z późn. zm.).

4. Działania pokontrolne

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska po stwierdzeniu naruszeń wymagań ochrony środowiska oraz na podstawie ustaleń kontroli:

- nakładali grzywny w drodze mandatu karnego za wykroczenia dotyczące naruszenia przepisów z zakresu ochrony środowiska,
- wydawali decyzje wstrzymujące działalności powodującą naruszenie wymagań ochrony środowiska lub ustalenia terminu usunięcia naruszenia,
- wymierzali administracyjne kary pieniężne za przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza, za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu, za stwierdzone przekroczenia ładunków dopuszczalnych w ściekach odprowadzanych do wód oraz do ziemi, za składowanie odpadów w miejscu na ten cel nie wyznaczonym lub niezgodnie z wymaganiami,
- wymierzali kary pieniężne za naruszenie przepisów: związanych z międzynarodowym przemieszczaniem odpadów, ustawy o odpadach, ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, ustawy o bateriach i akumulatorach, ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych czy ustawy prawo ochrony środowiska w ramach uwalniania i transferu zanieczyszczeń (PRTR),

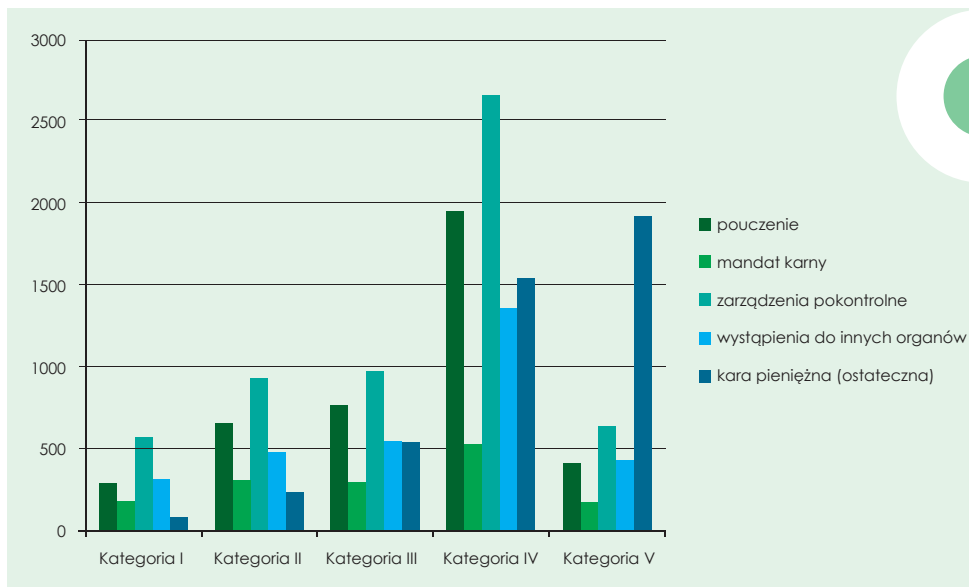
- wydawali zarządzenia i zalecenia pokontrolne zobowiązujące do usunięcia stwierdzonych naruszeń,
- kierowali wystąpienia do organów ścigania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia,
- kierowali wystąpienia do organów administracji rządowej i samorządowej z wnioskami o podjęcie stosownych działań w celu usunięcia występujących nieprawidłowości w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie środowiska,
- ustalali koszty kontroli, na podstawie których stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska.

Ponadto w ramach działalności pokontrolnej wojewódzcy inspektorzy prowadzili postępowania egzekucyjne mające doprowadzić do wykonania obowiązku wynikającego z mocy prawa lub z decyzji administracyjnej. Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska stosowali również pouczenia w przypadkach naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko oraz udzielali instruktażu, w przypadku nowych obowiązków nałożonych przepisami prawa.

Szczegółowe informacje o tych działaniach zawarte są w podrozdziale 3 opisującym wyniki kontroli i stwierdzone naruszenia w zakładach poszczególnych kategorii ryzyka. W niniejszym podrozdziale przedstawiono zbiorcze informacje o poszczególnych rodzajach działań pokontrolnych.

W związku z naruszeniami wymagań ochrony środowiska stwierdzonymi w wyniku przeprowadzonych

Najczęściej podejmowane działania pokontrolne

kontroli wojewódzcy inspektorzy podjęli 18 987 działań pokontrolnych.

Najczęściej stosowanym działaniem pokontrolnym było zarządzenie pokontrolne. Wydano ich 5771 co stanowi 30,4% wszystkich działań pokontrolnych. Kolejnymi działaniami jakie stosowali wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska były: kary pieniężne (22,8%), pouczenia (21,7%), wystąpienia do innych organów (16,4%), mandaty karne (7,9%), wnioski do organów ścigania (0,5%), wnioski do sądów (0,3%), wstrzymanie działalności powodującej naruszenie wymagań ochrony środowiska (0,2%). Najrzadziej stosowanymi działaniami były wstrzymania działalności oraz wnioski do sądów.

Na powyższym wykresie przedstawiono najczęściej stosowane działania pokontrolne w 2015 roku z podziałem na kategorie zakładów. Najczęściej wydawane były

zarządzenia pokontrolne, jedynie w zakładach V kategorii dominowały kary pieniężne wymierzone w drodze decyzji administracyjnej. W zakładach I-IV kategorii następnymi najczęściej podejmowanymi działaniami pokontrolnymi były pouczenia oraz wystąpienia do innych organów. Najrzadziej stosowano kary pieniężne wymierzone w drodze decyzji administracyjnych oraz grzywny w drodze mandatu karnego.

Wybrane sankcje i inne działania pokontrolne w 2015 r.

Województwo	Liczba podmiotów w ewidencji wioś	Liczba przeprowadzonych kontroli	Liczba kontroli z naruszeniami	Liczba udzielonych pouczeń	Liczba nałożonych mandatów karnych	Liczba wydanych zarządzeń pokontrolnych	Liczba wniosków skierowanych do				Liczba wydanych decyzji ostatecznych
							organów ścigania	sądów powszechnych	admin. rządowej	admin. samorządowej	
dolnośląskie	8904	2824	528	321	70	320	10	1	21	218	312
kujawsko-pomorskie	4053	1770	564	159	115	306	6	5	25	151	299
lubelskie	4527	2157	506	193	62	403	4	1	56	12	179
lubuskie	4083	1242	311	194	39	224	7	1	4	37	130
łódzkie	7501	3943	1351	207	56	363	7	3	32	103	1021
małopolskie	8665	3364	1425	235	125	371	6	16	73	162	1140
mazowieckie	17437	5542	1611	597	180	978	15	7	191	534	757
opolskie	2217	688	225	45	55	151	2	1	111	220	124
podkarpackie	5085	3041	1282	147	31	365	2	0	7	167	720
podlaskie	5441	2368	855	129	31	241	2	1	20	76	649
pomorskie	3065	1529	401	150	62	174	3	3	3	47	386
śląskie	5189	1776	772	417	128	530	12	3	46	159	395
świętokrzyskie	2329	786	224	125	56	155	2	0	19	52	99
warmińsko-mazurskie	2820	1179	328	245	46	288	7	3	32	118	226
wielkopolskie	9544	4043	1385	792	395	774	13	19	94	623	1066
zachodniopomorskie	3718	1127	665	166	57	128	9	1	29	155	354
Ogółem	94578	37379	12433	4122	1508	5771	107	65	763	2834	7857

4.1. Wnioski do organów ścigania

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy skierowali do organów ścigania 101 wniosków w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, w tym 90 do prokuratury oraz 11 do policji. W 29 przypadkach prokuratorzy umorzyli śledztwo, natomiast w 14 odmówiono wszczęcia postępowania. W 15 przypadkach prokuratorzy skierowali sprawę do sądów.

Przykłady przyczyn umorzenia spraw przez prokuratorów:

- brak możliwości wykazania, że w następstwie zanieczyszczenia wody spowodowanej odprowadzaniem ścieków przemysłowych do rzeki Opatówka mogło dojść do obniżenia jakości wody rzeki lub zniszczenia w świecie roślinnym lub zwierzęcym,
- brak danych, które potwierdzałyby że prezes zarządu jednej ze spółek kontrolowanych przez wojewódzki inspektorat ochrony środowiska podejmował działania zmierzające do udaremnienia lub utrudnienia przeprowadzenia kontroli. Stwierdzono, że to był incydent i nie wynikał ze złej woli prezesa, który zobowiązał się do stawiennictwa w wojewódzkim inspektoracie ochrony środowiska osobiście i wyjaśnienia sprawy, czego nie uczynił. W następstwie wojewódzki inspektor ochrony środowiska złożył zażalenie do sądu rejonowego, który utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie,
- brak znamion czynu zabronionego m.in. w przypadkach:

- wprowadzenia do obrotu 6 litrów czterochlorku węgla²⁷ (CCl_4), bez dochowania warunków określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady²⁸.

- składowania lub zakopywania odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne,

- szkodliwość społeczna czynu jest znikoma w przypadku stosowania 1 litra czterochlorku węgla bez wymaganej rejestracji w Komisji Europejskiej,
- umorzenie śledztwa z powodu niewykrycia sprawcy przestępstwa w sprawie demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, które sprowadzane były z zagranicy, poza stacją demontażu.

²⁷ Czterochlorek węgla działa toksycznie przez drogi oddechowe, w kontakcie ze skórą i po połknięciu. Stwarza poważne zagrożenie zdrowia w następstwie długotrwałego narażenia. Działa szkodliwie na organizmy wodne, może powodować długo utrzymujące się niekorzystne zmiany w środowisku wodnym. Stwarza zagrożenie dla warstwy ozonowej.

²⁸ Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1005/2009 z dnia 16 września 2009 roku w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową.

4.2. Wymierzanie kar

4.2.1. Wydane decyzje ogółem

Wydane decyzje ogółem²⁹

Kary za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska, w tym:	Liczba wydanych decyzji
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach ^{30, 31}	5945
wprowadzanie do wód lub do ziemi ścieków	676
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	256
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	552
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	117
składowanie i magazynowanie odpadów	58
przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	68
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji	79
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	26
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów	15
nieprzestrzeganie ustawy o bateriach i akumulatorach	6

²⁹ Na wydane decyzje ogółem składają się: decyzje dotyczące kar bieżących, kary za okres trwania naruszenia i inne naruszenia, kary rozliczne w związku z terminową realizacją przedsięwzięcia, które usunęło przyczynę ponoszenia kar, kary wymierzone w związku z niezrealizowaniem przedsięwzięcia w terminie lub nieusunięciem przyczyn wymierzenia odroczonej kary, kary odroczone w trybie art. 317 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U z 2013 r., Nr 1232 z późn. zm.), kary odroczone na podstawie innych ustaw, kary zawieszone na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, kary rozłożone na raty w trybie ustawy Ordynacja podatkowa, koszty ponoszone w związku z prowadzeniem kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska.

³⁰ Ustawa dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz.U z 2010 r., Nr 185, poz.1243 z późn. zm.) - 119 decyzji,

³¹ Ustawa dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. z 2013, poz.21 z późn. zm.) - 5 826 decyzji.

Kary za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska, w tym:	Liczba wydanych decyzji
nieterminowe przedkładanie sprawozdania lub niezapewnienie jakości przekazywanych danych – PRT	16
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych	7
nieprzestrzeganie przepisów z zakresu gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi	36
Ogółem	7 857

Na 7 857 kar pieniężnych wymierzonych w 2015 r. najwięcej 5 945 (76%) wymierzono za nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach, najmniej 6 za nieprzestrzeganie przepisów z zakresu ustawy o bateriach i akumulatorach.

Liczba wydanych decyzji za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska w porównaniu do 2014 r. wzrosła o 2 326. Wzrost ten jest bezpośrednim skutkiem wprowadzenia zmian w gospodarce odpadami m. in. zmian terminu przekazywania zbiorczych zestawień danych o ilości odpadów.

4.2.2. Liczba decyzji dotycząca kar bieżących

Liczba decyzji dotycząca kar bieżących

Kary za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska, w tym:	Liczba wydanych decyzji
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	108
składowanie i magazynowanie odpadów	29
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	25
odprowadzanie niedostatecznie oczyszczonych ścieków	1
Ogółem	163

Na 163 decyzje dotyczące kar biegnących - 108 (66%) wydano za przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu, natomiast najmniej (1 decyzja) dotyczyło odprowadzania niedostatecznie oczyszczonych ścieków.

Liczba wydanych decyzji dotyczących kar biegnących w porównaniu do 2014 r. zmalała o 63.

4.2.3. Kary za okres trwania naruszenia i inne naruszenia

Kary za okres trwania naruszenia i inne naruszenia³²

Kary za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska za:	Liczba wydanych decyzji	Kwota [zł]
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach ^{33, 34}	5 894	5 021 100,00
wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom	314 ³⁵	20 880 687,84
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	400	7 016 596,66

32 Kara za okres trwania naruszenia - wojewódzki inspektor ochrony środowiska na podstawie ostatecznych decyzji określających wymiar kary biegnącej ustala decyzją karę pieniężną za okres do ustania przekroczenia lub naruszenia lub do końca roku kalendarzowego, w którym stwierdzono naruszenie – art. 302 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U z 2013 r., Nr 1232 z późn. zm.) ponadto w przypadku stwierdzenia przekroczenia warunków korzystania ze środowiska na podstawie pomiarów prowadzonych przez podmiot korzystający ze środowiska wojewódzki inspektor ochrony środowiska wymierza karę za rok kalendarzowy, którego dotyczą pomiary zgodnie z art. 305 ust. 4 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U z 2013 r., Nr 1232 z późn. zm.).

33 Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz.21) – 5 780 decyzji na kwotę 4 138 100 zł,

34 Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r., Nr 185, poz.1243 z późn.zm.) – 114 na kwotę 883 000 zł.

35 W tej liczbie mieszczą się również kary za brak badań w laboratoriach akredytowanych zgodnie z art. 147a Prawo ochrony środowiska (Dz. U z 2013 r., Nr 1232), który wszedł 1 stycznia 2008 r.

Kary za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska za:	Liczba wydanych decyzji	Kwota [zł]
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	68	1 042 955,38
przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	50	513 595,62
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji	63	1 011 000,00
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	44	15 183 873,57
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	25	166 000,00
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów	15	1 200 000,00
magazynowanie lub składowanie odpadów	16	8 185 498,77
nieprzestrzeganie ustawy o bateriach i akumulatorach	4	16 100,00
nieterminowe przedkładanie sprawozdania lub niezapewnienie jakości przekazywanych danych - PRTR	15	150 000,00
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych	7	287 446,00
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi	1	5 000
Ogółem	6 916	60 679 853,84

Na 6 916 kar za okres trwania naruszenia i inne naruszenia najwięcej kar – 5 894 nałożono za nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach, natomiast największą kwotę 20 880 687,84 zł ustalono za wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom. W porównaniu z 2014 r. liczba wyda-

ných decyzji zwiększyła się o 2 389, natomiast kwota o 24 210 553 zł. Wzrost ten spowodowany jest w szczególności zmianą ustawy o odpadach, która nakazuje ustalenie wysokości kary pieniężnej w oparciu o rodzaj naruszenia i jego wpływ na życie i zdrowie ludzi oraz środowisko. Rok 2013 był początkiem funkcjonowania owych przepisów dlatego też, inspektorzy wymierzali najniższe kary mając świadomość, że każda zmiana prawa wiąże się z konsekwencjami dla przedsiębiorców. Opisywana ustawa wprowadziła również możliwość wystawiania większych kar administracyjnych za niezastosowanie się do wcześniejszej decyzji lub powtórne nieprzestrzeganie ustawy o odpadach. Wysoki wzrost kwot kar w porównaniu z 2014 r. wiąże się również z przekroczeniami dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza. W tym przypadku kwota kary jest zależna od ilości oraz rodzaju emitowanych substancji do powietrza.

4.2.4. Kary odroczone, zawieszone lub rozłożone na raty

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy wydali 404 decyzje odraczające, zawieszające lub rozkładające kary na raty.

W trybie art. 317 ustawy PoS wojewódzcy inspektorzy wydali 276 decyzji odraczających kary pieniężne wymierzone w 2014 r. oraz w latach ubiegłych.

Decyzje odraczające wydane w 2015 r. dotyczyły kar pieniężnych wymierzonych w 2015 r. oraz w latach ubiegłych, w tym:

Kary odroczone, zawieszone lub rozłożone na raty

Kary odroczone w trybie art. 317 ustawy PoS za:	Liczba decyzji	Kwota [zł]
wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom	178	16 838 711,9
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	20	423 073,64
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	16	14 846 448,22
przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	13	191 373,36
magazynowanie lub składowanie odpadów	8	7 123 132,03
Ogółem	235	39 422 739,15

Na 235 kar odroczonech w trybie art. 317 ustawy PoS najwięcej (75,4 %) wydano za wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom.

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy wydali 152 decyzje zawieszające wymiar kary na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach na kwotę 2 877 794,6 zł.

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy rozłożyli na raty 57 kar na kwotę 1 354 025,5 zł w trybie ustawy Ordynacja podatkowa.

W porównaniu do 2014 r. zanotowano spadek liczby decyzji o 41, zaś środki odroczone lub zawieszone były większe o 8 671 439 zł.

4.2.5. Stan zadłużenia z tytułu nieściągniętych kar

Kwota niewyegzekwowanych należności na koniec 2015 r. wyniosła ponad 37,0 mln zł, w tym ponad 12,7 mln zł dotyczyło kar niewyegzekwowanych w okresie sprawozdawczym.

Stan zadłużenia z tytułu nieściągniętych kar

W 2015 r. w ramach wyegzekwowania należności wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska podjęli 818 postępowań egzekucyjnych.

Kary niewyegzekwowane za:	Ogółem		W okresie sprawozdawczym	
	Liczba decyzji	Kwota niewyegzekwowanych należności [zł]	Liczba decyzji	Kwota niewyegzekwowanych należności [zł]
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach ³⁶ ,	1 079	2 807 503,55	694	1 397 276,13
wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom	171	12 134 237,70	22	2 887 374,49
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji	139	2 247 831,18	49	647 081,69
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	79	1 115 165,20	11	317 083,50
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	42	1 113 926,69	4	39 395,08
magazynowanie lub składowanie odpadów	47	5 473 779,60	9	1 134 213,52
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów	63	3 890 877,34	17	1 183 511,60
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	19	131 660,84	6	16 510,00
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	2	6 520,04	2	6 520,04
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych	12	7 529 353,90	8	4 813 835,90
nieprzestrzeganie ustawy o bateriach i akumulatorach	4	36 000,00	2	15 000,00
przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	9	204 070,00	6	194 308,00
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi	35	315 371,70	3	25 000,00
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie uchwalania programów ochrony powietrza	6	54974,00	3	25 000,00
Ogółem	1 707	37 061 271,74	836	12 702 109,95

³⁶ Ustawa dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz. U z 2010 r., Nr 185, poz.1243 z późn. zm.) – 1 593 395,4zł - ogółem, Ustawa dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013, poz.21 z późn. zm.) -1 214 108,1 zł - ogółem

4.3. Przyczyny niskiej efektywności i nieściągalności kar

Wojewódzki inspektor ochrony środowiska w celu wyegzekwowania należności z tytułu kar pieniężnych podejmuje następujące działania:

- Wystawienie upomnienia do dłużnika.
- Wystawienie tytułu wykonawczego do właściwego miejscowo Urzędu Skarbowego.
- Zgłoszenie do organu prowadzącego egzekucję wierzytelność. W przypadku długotrwałego postępowania egzekucyjnego, wojewódzki inspektor ochrony środowiska występuje (kilkrotnie w roku) do właściwego organu egzekucyjnego, z prośbą o udzielenie informacji na temat etapu zaawansowania ściągania należności.

Problemy mające istotne znaczenie przy egzekucji kar:

- Wieloetapowość w procesie wyegzekwowania kary pieniężnej co przekłada się na długi czas spłaty kary, a w konsekwencji jej przedawnienia.
- W przypadku nieuregulowania kary pieniężnej przez przedsiębiorcę wojewódzki inspektor ochrony środowiska może jedynie wystawić tytuł wykonawczy i przekazać go do miejscowego organu egzekucyjnego lub do komornika sądowego.
- Naczelnicy urzędów skarbowych odmawiają przestąpienia do egzekucji z uwagi na brak możliwości przyjęcia do realizacji tytułu wykonawczego.
- W wielu przypadkach z ustaleń organów egzekucyjnych wynika, że dłużnicy nie posiadają majątku i źródeł dochodu wystarczających do skutecznego przeprowadzenia egzekucji. Wówczas

Naczelnik Urzędu Skarbowego wydaje postanowienie w sprawie umorzenia postępowania egzekucyjnego wobec stwierdzenia, że nie uzyska się kwoty przewyższającej wydatki egzekucyjne.

- Bezskuteczne zajęcia rachunków bankowych przez Naczelników Urzędów Skarbowych oraz Komorników Sądowych.
- Stosowanie procedury upadłościowej przez dłużników.

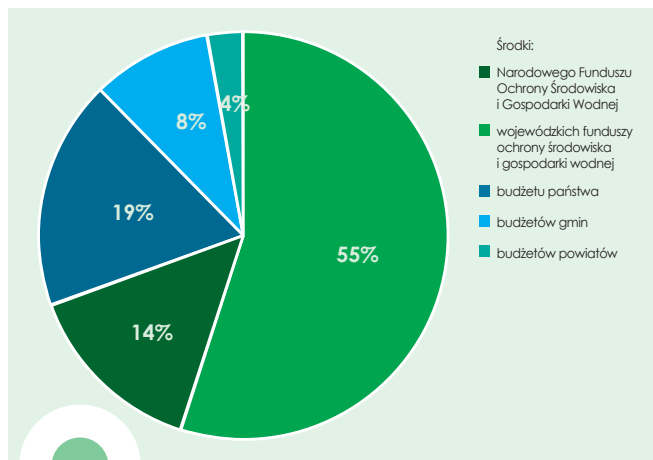
4.4. Podział środków uzyskanych z tytułu nałożonych kar pieniężnych

Środki uzyskane z tytułu kar pieniężnych wpłacone w 2015 r. były przekazywane przez wojewódzkich inspektorów funduszom ekologicznym oraz do budżetów w samorządach i budżetu państwa. W 2015 r. przekazano ogółem 8 167 858,5 zł³⁷, w tym do:

- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – 4 494 318,6 zł
- wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej – 1 167 277,9 zł
- budżetu państwa – 1 546 942,6 zł
- budżetów gmin – 639 635,3 zł
- budżetów powiatów – 319 684,1 zł

³⁷ Różnica w kwocie wpływów i środków przekazanych wynika z zasad przekazywania przez WIOŚ środków do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, budżetu właściwych powiatów, budżetu właściwych gmin, budżetu państwa określonych w art. 402 Prawo ochrony środowiska (w terminie do końca następnego miesiąca po ich wpływie). (Dz. U z 2014 r., poz. 1232 z późn. zm.)

% podział środków uzyskanych oraz przekazanych z tytułu nałożonych kar pieniężnych

4.5. Decyzje ustalające koszty ponoszone w związku z prowadzeniem kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy wydali 68 decyzji ustalających wysokość kosztów za pobieranie próbek oraz wykonywanie pomiarów i analiz, na podstawie których stwierdzono naruszenie wymagań ochrony środowiska na łączną kwotę 102 379,9 zł, z czego 66,1% stanowią koszty kontroli związane z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu hałasu. Należności z tytułu tych decyzji stanowią dochód budżetu państwa.

W porównaniu z 2014 r. liczba decyzji ustalających wysokość kosztów za pobieranie próbek oraz wykonywanie pomiarów i analiz zmalała o 11.

4.6. Decyzje wstrzymujące działalność lub użytkowanie instalacji

W 2015 roku wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali łącznie:

- 3 decyzje wstrzymujące działalność³⁸;
- 34 decyzje wstrzymujące użytkowanie instalacji³⁹;
- 5 decyzji wstrzymujących oddanie do użytkowania instalacji i wstrzymania użytkowania instalacji⁴⁰.

Decyzje wstrzymujące działalność lub użytkowanie instalacji dotyczyły m.in.:

- przetwarzanie odpadów poza instalacjami lub urządzeniami wbrew zakazowi (art. 30 ust.1 ustawy o odpadach) – składowanie odpadów, w tym niebezpiecznych na działce,
- brak wymaganego pozytywnie zaopiniowanego planu nawożenia,
- eksploatacja instalacji z naruszeniem warunków pozwolenia wodnoprawnego,
- użytkowanie instalacji bez wymaganego pozwolenia zintegrowanego,
- demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji prowadzony poza stacją demontażu pojazdów – naruszenie zakazu przetwarzania odpadów poza

38 Liczba decyzji wydanych na podstawie art. 364 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U z 2014 r., poz. 1232 z późn. zm.) lub na podstawie art. 32, art. 140 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013, poz.21 z późn. zm.) lub na podstawie art. 33, art. 34 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz.U. z 2007 r. Nr 147 poz. 1033 z późn. zm.).

39 Liczba decyzji wydanych na podstawie art. 365 ust. 1 i art. 367 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U z 2014 r., poz. 1232 z późn. zm.)

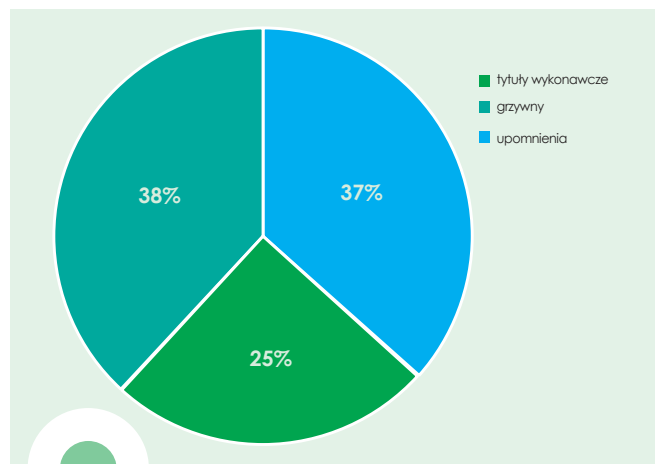
40 Liczba decyzji wydanych na podstawie art. 365 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz.1232 z późn. zm.)

instalacjami - decyzja wstrzymujące działalność na podstawie art. 32 ust. 1 ustawy o odpadach.

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska, na wniosek prowadzącego instalację, wydali 55 decyzji wyznaczających termin usunięcia naruszenia.

4.7. Postępowanie egzekucyjne w sprawie decyzji o charakterze niepieniężnym

W 2015 r. w związku z niewykonaniem obowiązków nałożonych decyzjami o charakterze niepieniężnym, wojewódzcy inspektorzy prowadzili 6 postępowań egzekucyjnych.

Postępowania egzekucyjne w sprawie decyzji o charakterze niepieniężnym

W ramach prowadzonych postępowań wojewódzcy inspektorzy wystosowali 3 upomnienia, 2 tytuły wykonawcze oraz nałożyli 3 grzywny w celu przymu-

szenia, na łączną kwotę 50 000 zł, z czego 10 000 zł w woj. kujawsko-pomorskim, 30 000 zł w woj. mazowieckim, 10 000 zł w woj. pomorskim.

4.8. Realizacja zadań organu II instancji

W 2015 r. do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wpłynęło 1106 spraw dotyczących: odwołań od decyzji wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, wniosków o ponowne rozpatrzenie spraw zakończonych decyzją Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, zażaleń na postanowienia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska oraz wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, skarg do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na decyzje lub postanowienia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska oraz skargi kasacyjne złożone do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie.

W podziale na rodzaje postępowań Główny Inspektor Ochrony Środowiska jako organ II instancji przeprowadził:

- 646 postępowań związanych z gospodarką odpadami,
- 80 postępowań związanych z gospodarką wodno-ściekową,
- 93 postępowania związane z międzynarodowym przemieszczaniem odpadów,
- 49 postępowań związanych z recyklingiem pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- 34 postępowania związane ze zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym,
- 23 postępowania związane z ochroną przed hałasem,

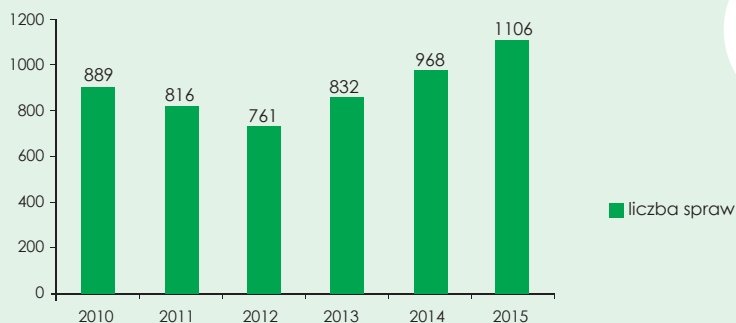
- 14 postępowań związanych ze wstrzymaniem użytkowania lub oddania do użytkowania,
- 8 postępowań związanych z uwalnianiem i transferem zanieczyszczeń (PRTR),
- 12 postępowań związanych z bateriami i akumulatorami,
- 7 postępowań związanych z niezorganizowaniem przetargu na odbiór odpadów komunalnych,
- 80 postępowań związanych z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- 18 postępowań związanych z ochroną powietrza,
- 11 postępowań związanych z dostępem do informacji publicznej oraz udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie,
- 4 postępowania egzekucyjne w administracji,
- 5 postępowań związanych z handlem uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych,
- 7 postępowań związanych z wstrzymaniem działalności,

- 10 pozostałych postępowań (np. odmowa umorzenia kar pieniężnych, odmowa uzgodnienia decyzji przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska).

Ponadto Główny Inspektor Ochrony Środowiska w 5 przypadkach rozpatrzył sprzeciw i wydał postanowienie o odstąpieniu od czynności kontrolnych.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w 2015 r. wydał 869 decyzji i postanowień w tym:

- utrzymał w mocy 514 rozstrzygnięć organu I instancji,
- uchylił 125 rozstrzygnięć organu I instancji i umorzył postępowanie administracyjne,
- uchylił 50 decyzji organu I instancji i przekazał sprawy do ponownego rozpatrzenia,
- uchylił 42 decyzje organu I instancji i rozstrzygnął,
- uchylił 1 decyzję Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska oraz umorzył postępowanie administracyjne,

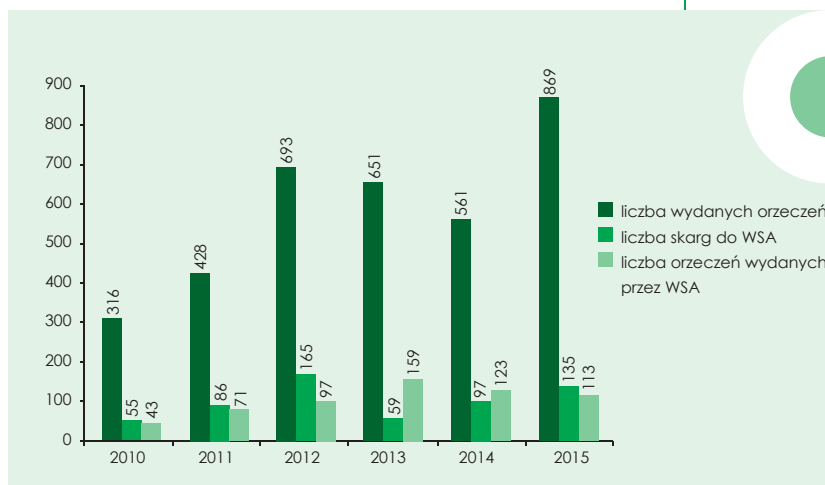

Liczba spraw jakie wpłynęły do GIOŚ jako organu II instancji

- stwierdził 27 uchybień terminu do wniesienia odwołania lub zażalenia,
- umorzył 8 postępowań odwoławczych,
- odmówił wstrzymania 20 wykonań zaskarżonych decyzji,
- wstrzymał wykonanie 23 zaskarżonych decyzji,
- stwierdził niedopuszczalności 12 wniesionych odwołań lub zażeń,
- stwierdził nieważność 4 rozstrzygnięć organu I instancji,
- uchylił 2 rozstrzygnięcia decyzją Głównego Inspektora Ochrony Środowiska,
- stwierdził 1 nieważność decyzji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska,
- 30 innych rozstrzygnięć (np. zawieszenie postępowania, podjęcie zawieszonego postępowania, sprostowanie omyłki pisarskiej).

Do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w 2015 r. zostały złożone skargi na 115 decyzji i 20 postanowień Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w 2015 roku rozpatrzył 113 skarg (skargi złożone w 2015 roku jak i z lat ubiegłych) i podjął następujące rozstrzygnięcia w:

- 83 sprawach oddalił skargę na rozstrzygnięcia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska,
- 18 sprawach odrzucił skargę,
- 5 sprawach umorzył postępowanie sądowe,
- 4 sprawach uchylił rozstrzygnięcia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska,
- 3 sprawach uchylił decyzję Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska,
- 1 sprawie stwierdził nieważność decyzji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Liczba wydanych orzeczeń przez GIOŚ, skarg złożonych do WSA na rozstrzygnięcie GIOŚ oraz wydanych rozstrzygnięć przez WSA

Podsumowując Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w 101 sprawach wydał rozstrzygnięcia korzystne dla Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, co stanowi 89,4 % zaskarżonych spraw.

W 3 sprawach Główny Inspektor Ochrony Środowiska złożył skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

2015 r. strony wniosły 37 skarg kasacyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroków Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie.

Naczelny Sąd Administracyjny rozpatrzył w 2015 r. 50 skarg w tym:

- oddalił 42 skargi kasacyjne złożone przez stronę,
- oddalił 2 skargi kasacyjne złożone przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska,

- uwzględnił 1 skargę kasacyjną od wyroku WSA złożoną przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i uchylił wyrok WSA oraz oddalił skargę na postanowienie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska,
- uchylił w 3 sprawach wyrok WSA i przekazał do ponownego rozpoznania przez sąd I instancji,
- uchylił 1 wyrok WSA oraz decyzje Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska,
- uwzględnił 1 skargę kasacyjną złożoną przez stronę i uchylił postanowienie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Sprawy dotyczyły postępowań z lat ubiegłych.

5. Propozycje zmiany w prawie

W związku z powtarzającymi się przypadkami świadczącymi o niepełnej skuteczności obowiązujących przepisów prawa, a także niespójnych interpretacji sądów administracyjnych i organów administracji publicznej oraz zdarzających się rozbieżności w orzecznictwie sądów administracyjnych w analogicznych sprawach, istnieje potrzeba analizy aktualnego stanu prawnego i podjęcia działań mających w celu dokonania zmian obecnie obowiązujących przepisów.

- **Ewidencja odpadów**

Obecnie przepisy ustawy o odpadach dopuszczają prowadzenie ewidencji w siedzibie spółki, co powoduje utrudnienia dla Inspekcji Ochrony Środowiska w prowadzeniu kontroli. Aktualnie zdarzają się przypadki, że wojewódzki inspektor ochrony środowiska, prowadząc kontrolę w oddziale spółki, może przeprowadzić wyłącznie oględziny zakładu. Prowadzenie kontroli dokumentacyjnej wymaga wystąpienia do władz spółki celem udostępnienia dokumentacji ewidencyjnej, których siedziba często znajduje się na terenie innego województwa. Prowadzenie jednej ewidencji dla wszystkich oddziałów w siedzibie spółki pozwala na wydawanie dokumentów w zależności od potrzeb. W konsekwencji działanie takie umożliwia przekazywanie odpadów pomiędzy poszczególnymi oddziałami bez kart przekazania odpadów, co nie pozwala na ustalenie miejsca faktycznego unieszkodliwienia odpadów, tym samym utrudnia przeprowadzenie kontroli przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska.

- **Komunalne osady ściekowe**

Przepisy ustawy o odpadach wprowadziły zasadę, zgodnie z którą za niewłaściwe stosowanie komunalnych osadów ściekowych odpowiedzialność spoczywa na wytwórcy tych osadów. W ocenie Głównego Inspektora Ochrony

Środowiska należy rozważyć zmianę przepisów w taki sposób, aby wyeliminować pośredników w obrocie tym odpadem, a także przewidzieć przepis sankcyjny wobec pośredników faktycznie stosujących komunalne osady ściekowe.

Wydanie przepisów określających czas prowadzenia inkubacji próbek na oznaczenie jaj pasożytów. W obowiązującym stanie prawnym nie został określony czas inkubacji próbki na obecność jaj pasożytów, w związku z powyższym niektóre laboratoria prowadzą oznaczanie jaj pasożytów inkubując próbkę przez 3 dni. Tak krótki czas inkubacji próbki nie pozwala na wyklucenie się osobników. Próbki inkubowane przez 3 dni nie wykazują jaj pasożytów, jednakże ta sama próbka inkubowana przez okres 14 dni wykazuje znaczne ilości osobników. Stosowanie w rolnictwie komunalnych osadów ściekowych zawierających jaja pasożytów może być przyczyną degradacji gleb i zagrożenia mikrobiologicznego.

- **Odpady medyczne**

- a) Unieszkodliwianie zakaźnych odpadów medycznych i zakaźnych odpadów weterynaryjnych.

Aktualnie obowiązujące przepisy ustawy o odpadach nakazują unieszkodliwianie zakaźnych odpadów medycznych i zakaźnych odpadów weterynaryjnych poprzez termiczne przekształcanie odpadów w spalarniach odpadów niebezpiecznych. Ze względu na brak jednoznacznego przepisu zakazującego prowadzenie unieszkodliwiania zakaźnych odpadów medycznych i zakaźnych odpadów weterynaryjnych metodami alternatywnymi, istnieją przedsiębiorcy, którzy powołując się na prawa nabyte prowadzą unieszkodliwianie zakaźnych odpadów medycznych i zakaźnych odpadów weterynaryjnych metodami alternatywnymi, tj. poprzez ich autoklawowanie. W związku z powyższym zasadne jest wprowadzenie przepisu o wymierzeniu administracyjnej kary pieniężnej za prowadzenie unieszkodliwiania

zakaźnych odpadów medycznych i zakaźnych odpadów weterynaryjnych metodami innymi niż określona w art. 95 ust. 2 ustawy o odpadach.

b) Magazynowanie odpadów medycznych

W związku z brakiem aktów wykonawczych określających warunki magazynowania odpadów, w tym w szczególności zakaźnych odpadów medycznych, niezbędne jest wydanie rozporządzenia w sprawie magazynowania odpadów.

c) Definicja zakaźnych odpadów medycznych i zakaźnych odpadów weterynaryjnych

Obecnie obowiązujące przepisy nie definiują, które odpady wskazane w katalogu odpadów należy uznać za zakaźne odpady medyczne i zakaźne odpady weterynaryjne. Powoduje to szereg trudności w egzekwowaniu prawidłowej klasyfikacji odpadów medycznych przez ich wytwórców, a co za tym idzie również prawidłowego postępowania z zakaźnymi odpadami medycznymi i zakaźnymi odpadami weterynaryjnymi.

d) Odpady wytwarzane w salonach kosmetycznych, studiach tatuażu itp.

W aktualnym stanie prawnym odpady wytwarzane w wyniku świadczenia usług w gabinetach kosmetycznych, studiach tatuażu itp. nie są uznane za odpady medyczne, natomiast z uwagi na ich charakter, z prawdopodobieństwem wystąpienia właściwości zakaźnych, powinny zostać zdefiniowane jako odpady medyczne i jako takie unieszkodliwiane zgodnie z przepisami prawa.

e) Odpady o charakterze medycznym wytwarzane w gospodarstwach domowych

Aktualnie brak jest regulacji prawnej kwalifikującej odpady o charakterze medycznym (zakaźnym) wytwarzane w gospodarstwach domowych przez osoby dotknięte różnego rodzaju schorzeniami (np. igły, strzykawki wytwarzane

przez chorych na cukrzycę itp.) oraz sposobu postępowania w ramach systemu gospodarki odpadami komunalnymi. Punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych funkcjonujących w gminach nie przyjmują tego typu odpadów od mieszkańców, natomiast placówki opieki zdrowotnej – głównie ze względu na czynnik ekonomiczny – również odmawiają przyjęcia tego typu odpadów od osób fizycznych. W związku z powyższym istnieje potrzeba doprecyzowania przedmiotowego zagadnienia w przepisach dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi, ponieważ ze względu na ich brak – są one usuwane do strumienia zmieszanych odpadów komunalnych, co może stanowić poważne zagrożenie sanitarne.

- **Zbieranie odpadów azbestu**

Ze względu na brak zakazu zbierania odpadów azbestu w przepisach ustawy o odpadach, obserwuje się zjawisko magazynowania tych odpadów w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych, co jest przyczyną licznych skarg zgłaszanych do organów Inspekcji Ochrony Środowiska. W związku z powyższym zasadne jest wprowadzenie zakazu zbierania odpadów azbestu ze względu na silnie rakotwórcze zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi.

- **Monitorowanie przepływu odpadów.**

Niezbędne jest wprowadzenie zmian w ustawie o odpadach w zakresie rozszerzenia zakresu danych w BDO o monitoring przemieszczania odpadów ze szczególnym uwzględnieniem odpadów komunalnych.

- **Nieefektywność funkcjonowania systemu gospodarki odpadami (in-house)**

Model systemu funkcjonowania gospodarki odpadami, tzw. in-house zakłada umożliwienie gminom realizowania zadań własnych w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości i gospodarowania odpadami komunalnymi, a także budowy, utrzymania i eksploatacji instalacji

do gospodarowania tymi odpadami przy pomocy własnych jednostek organizacyjnych.

Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2016, poz. 250) wyłączyła możliwość powierzania wykonania zadań własnych gminy w trybie in-house w stosunku do odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. Regulacja jest oceniana przez samorządy jako ograniczająca swobodę samorządu gminy co do sposobu wykonywania zadań nałożonych tą ustawą poprzez eliminację istniejących w gminach przedsiębiorstw komunalnych i wymuszanie zlecania wykonywania tych zadań podmiotom niebędącym takimi zakładami. Samorządy odpowiadające za organizację systemu gospodarki odpadami w gminach powinny przejąć całkowite „władztwo” nad odpadami komunalnymi, a co za tym idzie winny mieć również pełną swobodę decydowania o powierzeniu zadań związanych z ich zagospodarowaniem własnym zakładom budżetowym. Przeprowadzenie zamówienia w trybie „in-house” pozwala na wykorzystanie doświadczenia i potencjału zakładów gminnych, umożliwia realną, daleko idącą kontrolę sposobu wykonywania zadań przez gminę, a także pozwala na przeniesienie kosztów realizacji zadań w gospodarce odpadami na własną jednostkę. Przedsiębiorstwa komunalne ukierunkowując swoją działalność na potrzeby samorządów, które są ich właścicielami, działają przede wszystkim na rzecz społeczności lokalnej. Sektor samorządowy gwarantuje gminom zagospodarowanie odpadów przy wykorzystaniu najlepszych technik i osiągnięciu optymalnych rezultatów, przy jednoczesnym zapewnieniu pełnej kontroli nad systemem gospodarki odpadami komunalnymi.

- **Pojęcie „wpływ na życie i zdrowie ludzi oraz środowisko”**

W myśl art. 199 ustawy o odpadach wojewódzki inspektor ochrony środowiska ustalając wysokość administracyjnej

kary pieniężnej uwzględnia jego wpływ na życie i zdrowie ludzi oraz środowisko. Pojęcie „wpływu na życie i zdrowie ludzi oraz środowisko” nie zostało zdefiniowane w obowiązujących przepisach prawa, wobec powyższego organom Inspekcji Ochrony Środowiska trudno jest udowodnić negatywne działanie prowadzonej działalności na życie i zdrowie ludzi, ponieważ jest to obszar kompetencyjny innych organów, tj. Inspekcji Sanitarnej czy Służby Zdrowia. W związku z powyższym nałożenie administracyjnej kary pieniężnej wskazanej w art. 195 ustawy o odpadach (tj. od 1000 zł do 1 000 000 zł) jest problematyczne właśnie z powodu wykazania negatywnego wpływu działalności kontrolowanego na życie i zdrowie ludzi. W związku z powyższym wydaje się zasadne zobowiązanie wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska do wykazania wyłącznie wpływu na środowisko – zgodnie z zakresem kompetencyjnym i umożliwienie wymierzania uznaniowych kar pieniężnych na tej podstawie. Natomiast stanowisko w sprawie wpływu danej działalności na zdrowie i życie ludzi winno leżeć wyłącznie w kompetencji organów do tego celu powołanych.

- **Nielegalne transgraniczne przemieszczanie odpadów w postaci pojazdów oraz recykling pojazdów wycofanych z eksploatacji.**

Aktualnie obowiązujący stan prawny nie uwzględnia organów Inspekcji Ochrony Środowiska jako posiadających dostęp do danych zgromadzonych w Centralnej Ewidencji Pojazdów. Brak dostępu do ww. danych znacząco utrudnia prowadzenie działań kontrolnych oraz postępowań administracyjnych. Powyższe wskazuje na konieczność zmiany art. 80c ustawy Prawo o ruchu drogowym i objęcie organów Inspekcji uprawnieniem do pozyskiwanych danych zgromadzonych w ww. ewidencji na potrzeby realizacji zadań w obszarze nielegalnego transgranicznego przemieszczania odpadów w postaci pojazdów oraz w obszarze recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji

6. Projekty pomocowe w działalności kontrolnej

6.1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

W 2015 r. zakończona została realizacja projektu „Zakupy sprzętu do szybkiej oceny ryzyka w przypadku wystąpienia poważnej awarii, organizacja systemu monitoringu dynamicznego przeciwdziałania poważnym awariom, w tym organizacja systemu i sieci teleinformatycznych” w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. W 2015 roku zakupiono:

- 14 detektorów zdalnych chmury substancji niebezpiecznych wraz z infrastrukturą IT i urządzeniami wspomagającymi - na mobilnym pojeździe uterenowionym - do szybkiej oceny ryzyka,
- 14 wiertnic samochodowych przeznaczonych do wykonywania otworów w gruncie metodą ślimakową o średnicy max. 160 mm i głębokości do max 20 m wraz z uterenowionym autem, na którym została ona zamontowana,

- 14 łodzi (pontotłodzi) płaskodennych z silnikiem zaburtowym wraz z autem z przyczepą służącą do jej przewożenia,
- zestawy ochronne dla inspektorów,
- spektrofotometry UV-VIS do badania wody i ścieków,
- oprogramowanie do szacowania skutków poważnych awarii z udziałem substancji niebezpiecznych,
- aktualizacje oprogramowania do spektrometrów Mobile IR.

W 2015 r. Inspekcja Ochrony Środowiska podczas kontroli przestrzegania przepisów i decyzji ustalających warunki wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi w 111 przypadkach pobrała do badań w sposób średni dobowy, proporcjonalny do przepływu, próbki odprowadzanych ścieków, z czego w 22 przypadkach otrzymane wyniki wykazały przekroczenia dopuszczalnych norm.

Pomiary jakości ścieków przeprowadzono przy wykorzystaniu laboratoriów mobilnych zakupionych dla Inspekcji Ochrony Środowiska w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”.

Pomiary prowadzone były w celu:

- sprawdzenia czy podmiot nie przekracza warunków korzystania ze środowiska,
- weryfikacji wiarygodności wyników pomiarów przedkładanych przez podmiot,
- oceny zasadności interwencji,

Kontrola interwencyjna wraz z pomiarem kontrolnym przy użyciu wiertnicy samochodowej

Mobilne laboratorium WIOŚ

- kontroli związanej ze zgłoszonym zamiarem przystąpienia do użytkowania lub zakończenia rozruchu,
- oceny wniosku o rozliczenie odroczonej płatności kar pieniężnych,
- ustalenia bilansu ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych do Bałtyku.

6.2. Monitoring efektów realizacji projektu PL0100 „Wzrost efektywności działalności Inspekcji Ochrony Środowiska na podstawie doświadczeń norweskich”

W 2015 roku zakończono realizację projektu *Monitoring efektów realizacji projektu PL0100 „Wzrost efektywności działalności Inspekcji Ochrony Środowiska na podstawie doświadczeń norweskich”*. Celem projektu było zwiększenie efektywności kontroli przeprowadzanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska, poprzez wzrost wydajności i doskonalenie pracy inspektorów.

W 2015 r. skierowano do wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska opracowaną w ramach projektu dokumentację Systemu Kontroli, określającą m.in. zasady planowania i wykonywania kontroli wraz z szablonami dokumentów wykorzystywanych na potrzeby przygotowania, przeprowadzania w tym dokumentowania kontroli i podejmowanych działań pokontrolnych, a także listy kontrolne (branżowe i horyzontalne), oraz zasady np. wykonywania kontroli zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii. W oparciu o te zasady Inspekcja Ochrony Środowiska będzie dzia-

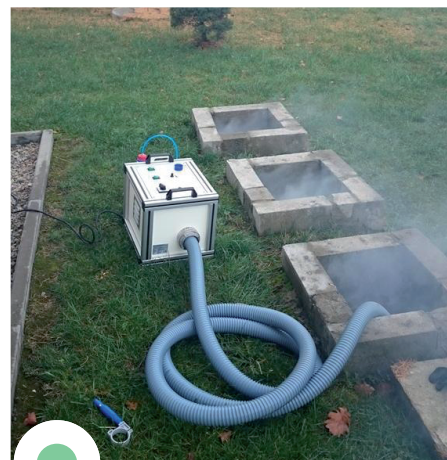
łała począwszy od stycznia 2016 r. Przeprowadzono również cykl szkoleń dla pracowników wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska z Informatycznego Systemu Kontroli oraz programu GenRap.

Jednym z działań tego projektu było zakupienie podręcznego sprzętu pomiarowego oraz sprzętu elektronicznego:

- 160 laptopów wraz z oprzyrządowaniem,
- 160 skanerów przenośnych,
- 160 odbiorników GPS,
- 160 aparatów fotograficznych,
- 160 multimetrów wraz z oprzyrządowaniem,
- 6 zadymiarek kanałowych oraz agregatów prądotwórczych,
- 160 dalmierzy laserowych wraz z oprzyrządowaniem.

Sprzęt zakupiony w ramach projektu: multimetr, dalmierz, laptop, odbiornik GPS

Sprawdzanie szczelności osadnika wybieralnego z użyciem generatora dymu - lokalizatora przyłączy kanalizacyjnych przy użyciu zadymiarkei
Sprzęt zakupiony w ramach projektu

III. TRANSGRANICZNE PRZEMIESZCZANIE ODPADÓW

■ TRANSGRANICZNE PRZEMIESZCZANIE ODPADÓW ■

W 2015 r. najważniejsze zadania Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów to kontrola prawidłowości realizacji transgranicznego przemieszczania odpadów, w tym niebezpiecznych, w szczególności poprzez kontrolę instalacji wytwarzających lub przetwarzających te odpady a także szkolenie służb kontrolujących transgraniczne przemieszczanie odpadów oraz prowadzenie wspólnych akcji inspekcyjnych ze Służbą Celną, Strażą Graniczną, Inspekcją Transportu Drogowego, Policją.

Ponadto Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydawał decyzje na przywóz odpadów do kraju, ich wywóz za granicę oraz tranzyt przez Polskę oraz prowadził postępowania w celu zwrotu odpadów nielegalnie przywiezionych do Polski lub zagospodarowania w kraju. Inspekcja Ochrony Środowiska współpracowała z właściwymi organami państw obcych oraz organizacjami międzynarodowymi w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów, prowadziła zadania wynikające z udziału Polski w Konwencji Bazylejskiej, w tym prowadziła Krajowy Sekretariat Konwencji Bazylejskiej.

1. Decyzje w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów

Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest organem właściwym w sprawach udzielania zezwoleń na przywóz, wywóz i tranzyt odpadów, a także w sprawach udzielania zezwoleń wstępnych polskim instalacjom odzysku odpadów przetwarzającym odpady z zagranicy. Większość zezwoleń na transgraniczne przemieszczanie odpadów przeznaczonych do odzysku wydawanych przez GIOŚ związana jest z zapotrzebowaniem rynku na odpady stosowane jako su-

rowce wtórne przy produkcji lub wykorzystywane jako źródło energii.

W 2015 r. wydano ogółem 274 decyzje (w 2014 r. – 194 decyzje), z których 214 decyzji (166 w 2014 r.) dotyczyło przemieszczania odpadów niebezpiecznych. Ponadto, na wniosek zainteresowanych podmiotów w 2015 r. dokonano zmiany 35 wcześniej wydanych zezwoleń na transgraniczne przemieszczanie odpadów w zakresie wykazu przewoźników uprawnionych do transportu odpadów.

Zestawienie liczby ostatecznych decyzji wydanych w 2015 r. w rozbiciu na rodzaje przemieszczeń (w nawiasach wartości z roku 2014).

Liczba decyzji	Wydane decyzje – rodzaje rozstrzygnięć			Milczące zgody
	ogółem	zezwalające na przemieszczanie odpadów	sprzeciwiające się przemieszczaniu odpadów	
Przywóz do kraju	197 (128)	151 (118)	46 (10)	0
Wywóz z kraju	56 (44)	52 (39)	4 (5)	0
Tranzyt	21 (22)	19 (20)	2 (2)	1 (1)
Ogółem	274 (194)	222 (177)	52 (17)	1 (1)

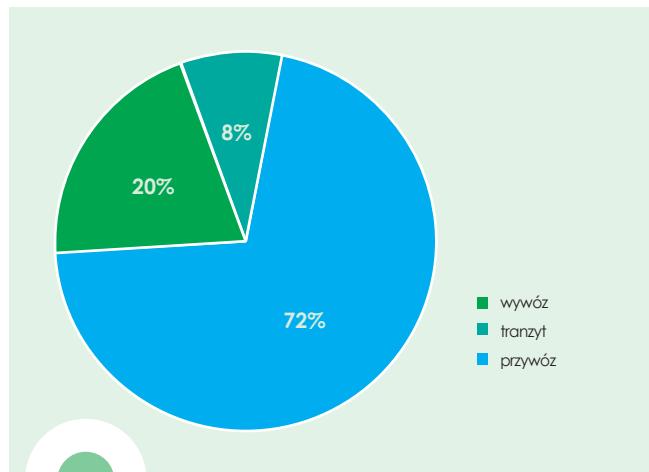
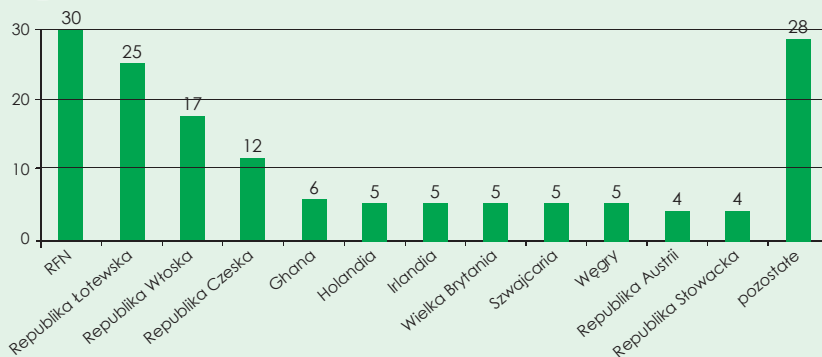
W 2015 r. odnotowano znaczący wzrost liczby wydanych decyzji (274), tj. wydano o 41% więcej decyzji w porównaniu z 2014 r. (194). Trend taki mógł być spowodowany sytuacją na rynku odpadów i dużym popytem na odpady używane jako surowce wtórne w przemyśle.

W 2015 r. obowiązywało 35 zezwoleń wstępnych wydanych dla instalacji odzysku odpadów w przypadku których GIOŚ stosował uproszczoną procedurę wydawania zezwoleń na przywóz odpadów.

Informacje o zgłoszeniach i wydanych decyzjach, a także instalacjach, które uzyskały zezwolenia wstępne, zawiera rejestr zgłoszeń i decyzji w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów oraz rejestr instalacji, którym udzielono zezwolenia wstępnego, prowadzony przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Oba rejestry są udostępniane na stronie internetowej GIOŚ www.gios.gov.pl.

Najwięcej wydawanych decyzji dotyczy przywozu odpadów do kraju (72 %).

Liczba zezwoleń wg kraju pochodzenia odpadów

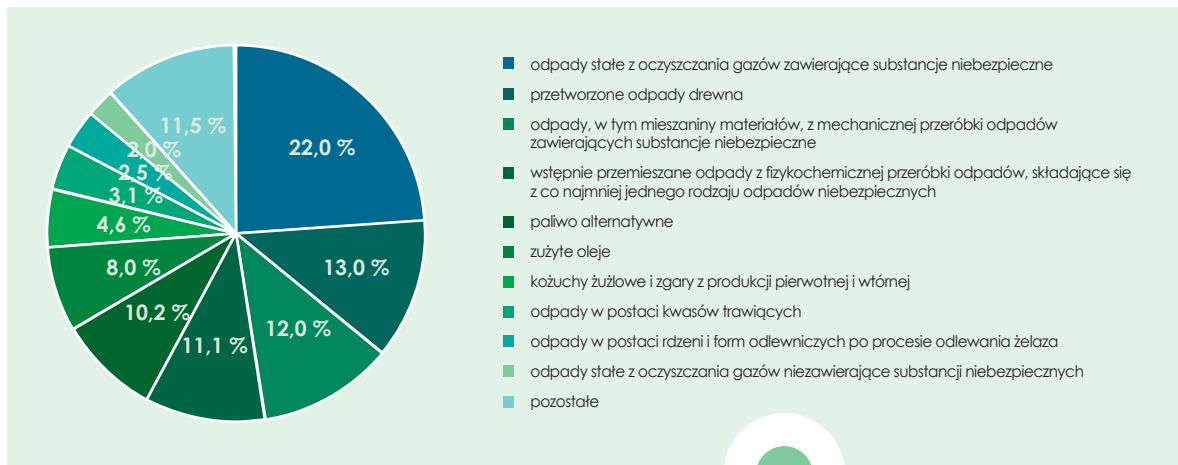

Przemieszczanie odpadów w 2015 r.

1.1. Przywóz odpadów do Polski

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w 2015 r. wydał 197 decyzji dotyczących przywozu odpadów do instalacji zlokalizowanych na terenie Polski, w tym 151 decyzji zezwalających na przywóz odpadów na łączną masę 393,3 tys. ton oraz 46 decyzji sprzeciwiających się przywozowi odpadów na łączną masę prawie 298,9 tys. ton. Zezwolenia oraz sprzeciwy dotyczyły głównie przywozu odpadów z krajów Unii Europejskiej – odpowiednio 130 zezwoleń na łączną masę ponad 352,9 tys. ton i 37 sprzeciwów na przywóz ponad 291,5 tys. ton.

Prawie 10 % wydanych zezwoleń (15) odnosiło się do odpadów stałych z oczyszczania gazów zawiera-

jących substancje niebezpieczne, przeznaczonych do odzysku metali, których łączna masa określona w decyzjach wyniosła 87,1 tys. ton. Kraje, którym udzielono zezwolenia na przywóz największej masy ww. odpadów to Republika Austrii (30,7 tys. ton), Republika Federalna Niemiec (18 tys. ton), Republika Słowenii (11 tys. ton), Węgry (10,5 tys. ton), Republika Chorwacji (6,5 tys. ton) oraz Republika Serbii (5,5 tys. ton).

Odpady niebezpieczne miały relatywnie duży udział (70 %) w masie odpadów, na którą Główny Inspektor udzielił zezwolenia na przywóz do Polski – prawie 275,4 tys. ton w 132 zezwoleniach. Główny Inspektor wyraził sprzeciw wobec przywozu prawie 31,2 tys. ton (31 decyzji odmownych), m.in. ponad 15 tys. ton odpadów stałych z oczyszczania gazów zawierających substancje niebezpieczne (ponad 7,5 tys. ton z RFN, 5 tys. ton z Izraela i 2,5 tys. ton z Holandii) oraz 3,5 tys. ton odpadów w postaci zużytych akumulatorów kwasowo-ołowiowych (2 tys. ton z RFN, 1 tys. ton z Republiki Austrii i 500 ton z Tajlandii).

Główne rodzaje odpadów w zezwoleniach na przywóz odpadów w 2015 r. (w % masy)

Ponadto Główny Inspektor wyraził sprzeciw wobec przywozu, m.in. 125 tys. ton odpadów z mechanicznej przeróbki odpadów niezawierających substancji niebezpiecznych, 95 tys. ton odpadów drewna, 35,7 tys. ton paliwa alternatywnego oraz 10 tys. ton odpadów w postaci gleby i kamieni niezawierających substancji niebezpiecznych.

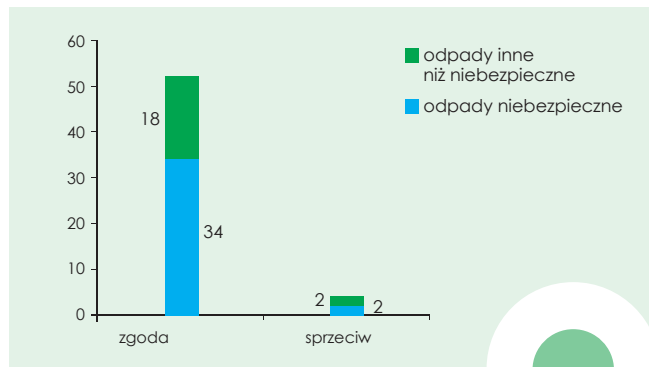
Przyczyną zgłoszenia sprzeciwu wobec wysyłki ww. odpadów do Polski było nieprzestrzeganie przez odbiorcę odpadów wymogów ochrony środowiska w okresie poprzedzającym przywóz odpadów, zły stan techniczny urządzeń w instalacji odbiorcy, remont instalacji odzysku ostatecznego i nieuregulowany stan formalnoprawny, oraz niezuzupełnienie przez wysyłającego zgłoszenia o wszystkie wymagane dokumenty.

1.2. Wywóz odpadów z Polski

W 2015 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał 56 decyzji na wywóz odpadów z Polski, w tym:

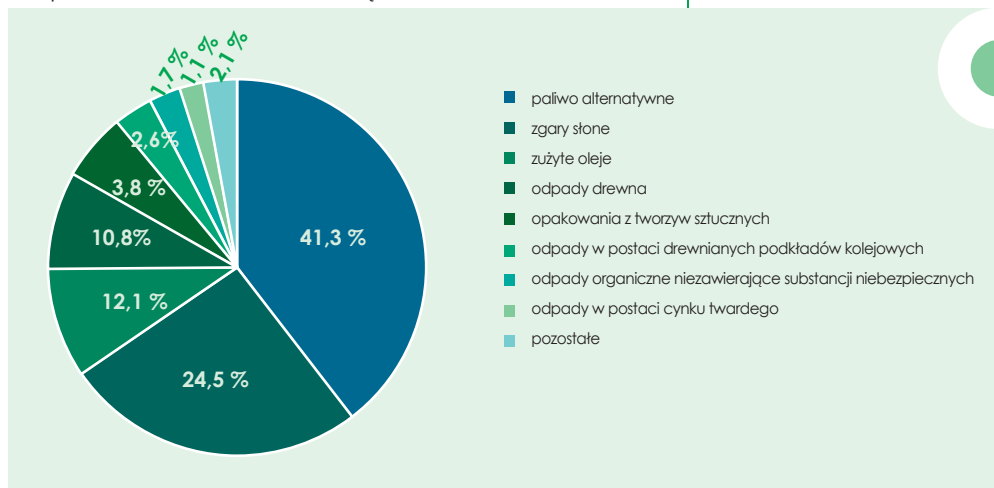
- 52 decyzje zezwalające na wywóz odpadów z kraju, obejmujące masę ponad 193,7 tys. ton, w tym 34 dotyczące odpadów niebezpiecznych na łączną masę prawie 78,7 tys. ton,
- 4 decyzje nie zezwalające na wywóz odpadów, obejmujące masę ponad 6,6 tys. ton, w tym 2 dotyczące odpadów niebezpiecznych na łączną masę 550 ton.

Najwięcej wydanych zezwoleń dotyczyło wywozu odpadów do Republiki Federalnej Niemiec (21 zezwoleń) na łączną masę prawie 176,4 tys. ton, m.in. paliwa alternatywnego (80 tys. ton), zgarów słonych (47,5 tys. ton), olejów odpadowych (23,5 tys. ton) czy odpadów drewna (21 tys. ton), a w dalszej kolejności do Holandii – 12 decyzji zezwalających na wywóz 340 ton odpadów, w tym 200 ton zużytych katalizatorów zawierających niebezpieczne metale lub ich związki.

Struktura decyzji dot. wywozu odpadów z Polski

Główny Inspektor Ochrony Środowiska wyraził sprzeciw wobec wywozu 500 ton odpadów akumulatorów kwasowo-ołowiowych do Republiki Litewskiej oraz 50 ton odpadów w postaci baterii niklowo-kadmowych do Republiki Francuskiej. Powodem zgłoszenia sprzeciwu dla ww. odpadów było niezuzupełnienie przez wysyłającego zgłoszenia o wszystkie wymagane dokumenty.

Główne rodzaje odpadów w zezwoleniach na wywóz odpadów w 2015 r. (w % masy)

1.3. Tranzyt odpadów przez terytorium kraju.

W 2015 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał:

- 19 decyzji zezwalających na przewóz ponad 191,5 tys. ton odpadów przez terytorium Polski, w tym 15 zezwoleń na przewóz ok. 62,4 tys. ton odpadów niebezpiecznych,
- 1 milczącą zgodę obejmującą ponad 2,3 tys. ton odpadów niebezpiecznych,
- 2 sprzeciwy obejmujące przewóz 112,5 tys. ton paliwa alternatywnego z Wielkiej Brytanii do Szwecji.

Największe ilości przewożonych odpadów przez terytorium Polski zgłosiły:

- Wielka Brytania (100 tys. ton paliwa alternatywnego do Szwecji),

- Republika Litewska (prawie 33 tys. ton odpadów, w tym 10 tys. ton do Republiki Czeskiej i 2 tys. ton odpadów do RFN, w tym mieszanin materiałów, z mechanicznej przeróbki odpadów zawierających substancje niebezpieczne, 9,5 tys. ton przetworzonych olejów do RFN, 6 tys. ton odpadów drewna do RFN, 3 tys. ton odpadów w postaci zużytych akumulatorów kwasowo-ołowiowych do Republiki Czeskiej oraz ponad 2,3 tys. ton odpadów w postaci zużytych katalizatorów do Francji),
- Republika Łotewska (30 tys. ton wstępnie przemieszanych odpadów składających się z co najmniej jednego rodzaju odpadów niebezpiecznych do RFN) i Irlandia (20 tys. ton paliwa alternatywnego do RFN).

2. Wzmocnienie kontroli i nadzoru nad transgranicznym przemieszczaniem odpadów

2.1. Udział w projektach IMPEL Odpady i TFS („Waste & TFS”)

W 2015 r. Polska Inspekcja Ochrony Środowiska, podobnie jak w latach ubiegłych, aktywnie uczestniczyła m.in. w projekcie IMPEL Waste & TFS „Europejskie Akcje Inspekcyjne”. Inspektorzy na terenie całego kraju, wspólnie z przedstawicielami Służby Celnej, Straży Granicznej oraz Inspekcji Transportu Drogowego, przeprowadzili trzy akcje inspekcyjne kontroli drogowych, kolejowych oraz w portach morskich. Polska

od lat pozostaje w grupie państw UE z największą liczbą przeprowadzonych kontroli, dzięki czemu uznawana jest za najbardziej aktywny kraj uczestniczący w projekcie. W wyniku wspólnych działań inspektorzy IOŚ wspólnie z przedstawicielami innych służb kontrolnych przeprowadzili 1 155 kontroli przemieszczanych ładunków. W wyniku tych działań wykryto 7 przypadków przemieszczeń realizowanych z naruszeniem obowiązujących przepisów. W stosunku do tych przemieszczeń organy Inspekcji Ochrony Środowiska skierowały zawiadomienia do organów ścigania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa oraz pouczyły przedsiębiorców o zasadach trans-

granicznego przemieszczania odpadów i obowiązujących w tym zakresie przepisach prawa.

Ponadto w ramach współpracy regionalnej oraz na mocy podpisanych porozumień inspektorzy IOŚ wspólnie z innymi służbami kontrolnymi przeprowadzili ponadto 296 kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów w portach i na drogach, w wyniku których ujawniono 4 przypadki przemieszczeń odpadów dokonanych z naruszeniami przepisów prawa.

2.2. Współpraca z innymi organami w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów

W dniu 4 marca 2015 r. Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska podpisał porozumienie z Szefem Służby Celnej oraz Komendantem Głównym Straży Granicznej

w sprawie współdziałania w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów.

W ramach zaplanowanych na lata 2014-2015, szkoleń w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów, w 2015 r. przeprowadzono 6 szkoleń dla służb zaangażowanych w kontrolę (WIOŚ, Straż Graniczna, Służba Celna i Inspekcja Transportu Drogowego). W szkoleniach zorganizowanych w 2015 r. uczestniczyło 430 osób z ww. organów.

Ponadto, w ramach współpracy ze służbami zaangażowanymi w kontrolę transgranicznego przemieszczania odpadów, wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wspierali inne służby kontrolujące poprzez dokonywanie, na wniosek służb, oceny towarów, w stosunku do których istniało podejrzenie, że stanowią odpady. W 2015 r. inspektorzy WIOŚ udzielili 286 odpowiedzi na 295 wniosków o ocenę towaru oraz przeprowadzili 91 oględzin towarów, głównie na wniosek Służby Celnej.

3. Kontrole krajowych instalacji przetwarzania odpadów

W 2015 roku inspektorzy z wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska przeprowadzili kontrole w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów, w tym instalacji odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Łącznie przeprowadzono 101 kontroli, w tym:

- 28 kontroli sprawdzających przestrzeganie warunków decyzji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska,
- 34 kontrole sprawdzające funkcjonowanie instalacji przetwarzania odpadów,
- 39 kontroli przed sporządzeniem opinii WIOŚ na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów.

W ich wyniku stwierdzono 40 naruszeń przestrzegania warunków decyzji Głównego Inspektora oraz przepisów dot. gospodarowania odpadami.

W ramach działań pokontrolnych, w wyniku stwierdzonych nieprawidłowości, wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska:

- wydali 26 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowali 6 wniosków do innych organów (m.in. skierowano wystąpienia do marszałków województw),
- skierowali 3 wnioski do prokuratury,
- w 4 przypadkach podjęto inne działania pokontrolne, w tym nałożono kary pieniężne.

Ponadto inspektorzy WIOŚ przeprowadzili 47 kontrole podmiotów, w stosunku do których istniało podejrzenie nielegalnego międzynarodowego obrotu odpadami. W wyniku tych działań potwierdzili 19 przypadków niele-

galnego przemieszczania odpadów, zawiadomili GIOŚ w celu wszczęcia określonej procedury oraz powiadomili organy ścigania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

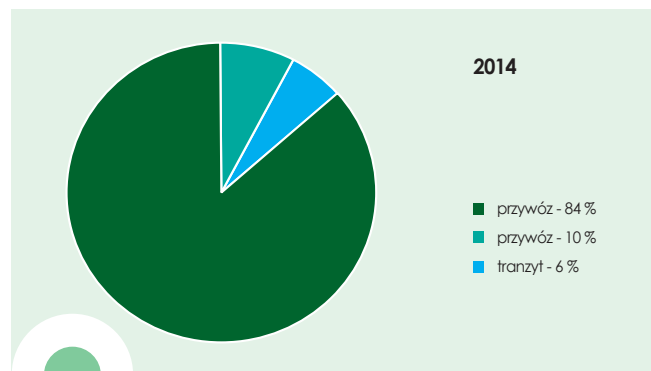
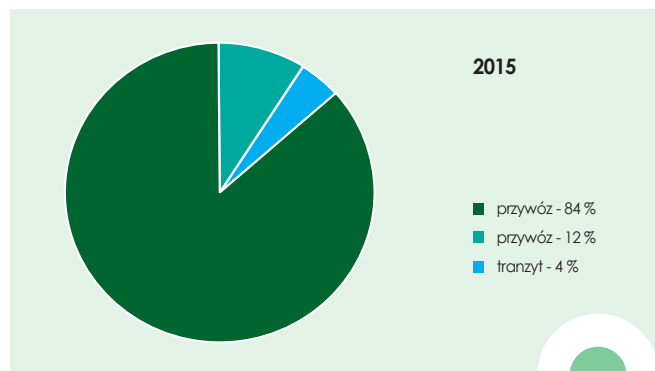
4. Nielegalne przemieszczanie odpadów

4.1. Odpady w postaci uszkodzonych pojazdów

W 2015 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska otrzymał 92 zgłoszenia dotyczące nielegalnego międzynarodowego przemieszczania odpadów w postaci uszkodzonych pojazdów, w tym w 6 przypadkach ww. zgłoszeń dokonali wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w ramach przeprowadzanych kontroli podmiotów gospodarczych. W 70 przypadkach Główny Inspektor wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie określenia sposobu gospodarowania nielegalnie przemieszczonymi odpadami. W roku 2015 liczba za-

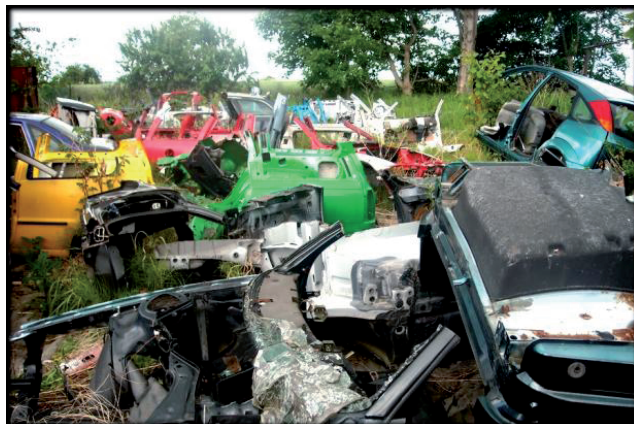
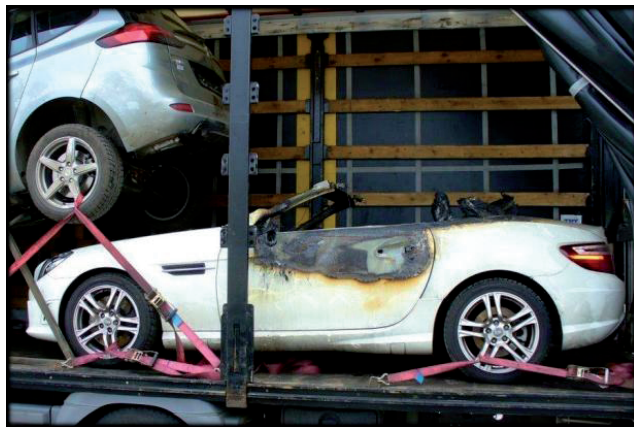
wiadomień o nielegalnym przemieszczaniu, w odniesieniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego, znacząco zmalała ze 134 przemieszczeń w 2014 r. do 92 w roku 2015. Postępowania administracyjne wszczęte w 2015 r. objęły łącznie 382 sztuki uszkodzonych pojazdów (96 sztuk pojazdów w 2014 r.) oraz ok. 87 ton części pojazdów.

Spośród wszystkich odpadów, będących przedmiotem ww. postępowań, 293 sztuki uszkodzonych pojazdów oraz ok. 0,35 ton części pojazdów ujawnili wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w ramach przeprowadzonych kontroli. Odpady ujawnione przez inne organy stanowiły odpowiednio 89 szt. uszkodzonych pojazdów oraz ok. 86,5 ton części pojazdów.

Udział procentowy przypadków wywozu, przywozu i tranzytu odpadów w postaci pojazdów w ogólnej liczbie ujawnionych nielegalnych międzynarodowych przemieszczeń. (w % masy)

Odpady w postaci uszkodzonych pojazdów i części pojazdów ujawnione przez służby kontrolne w 2015 r.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał 55 postanowień i decyzji wzywających posiadacza odpadów do ich zwrotu do uprawnionego odbiorcy. Ponadto Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał 46 decyzji umarzających postępowanie jako bezprzedmiotowe. Przyczyną umorzenia postępowań było między innymi:

- zgromadzenie w toku postępowania materiału dowodowego niepotwierdzającego, iż pojazdy objęte postępowaniem są odpadami;
- pozbycie się przez stronę pojazdów przed zakończeniem postępowania;
- wcześniejsze przekazanie odpadów do uprawnionego odbiorcy.

4.2. Pozostałe odpady

W roku 2015 ujawniono 111 przypadków nielegalnego przemieszczania innego rodzaju odpadów. Na nielegalne przemieszczanie odpadów w 2015 r.łożyło się: 89 przypadków nielegalnego przywozu odpadów do Polski, 14 przypadków wysyłki odpadów z Polski oraz 8 przypadków nielegalnego tranzytu przez terytorium Polski.

Przywóz odpadów do Polski, na łączną masę blisko 45,8 tys. ton dotyczył głównie odpadów z listy zielonej – 71 przypadków o łącznej masie blisko 45,5 tys. ton. Prawie cała masa ww. odpadów dotyczyła przypadku nielegalnego przywozu z Niemiec odpadów żużli pochodzących z produkcji cynku o masie ok. 45,1 tys. ton. W 61 przypadkach nielegalnego przywozu dokonali osoby fizyczne z Ukrainy, które przemieszczały niewielkie ilości odpadów do Polski w celach zarobkowych. W 9 przypadkach nielegalnego przywozu blisko 122 ton odpadów z listy bursztynowej 4 to przywóz odpadów przerobionego drewna (3 wysyłki z Niemiec i 1 z Białorusi, o łącznej masie 121 ton).

Ponadto w roku 2015 odnotowano 9 przypadków nielegalnego przywozu odpadów zaklasyfikowanych jako odpady spoza listy o masie blisko 199 ton. Największy udział pod względem masy miały 2 przypadki nielegalnego przywozu odpadów ze strzępienia pojazdów z Niemiec (ponad 97 ton) oraz odpadów mieszaniny odpadów masy roślinnej i betonu z Kazachstanu (62 ton).

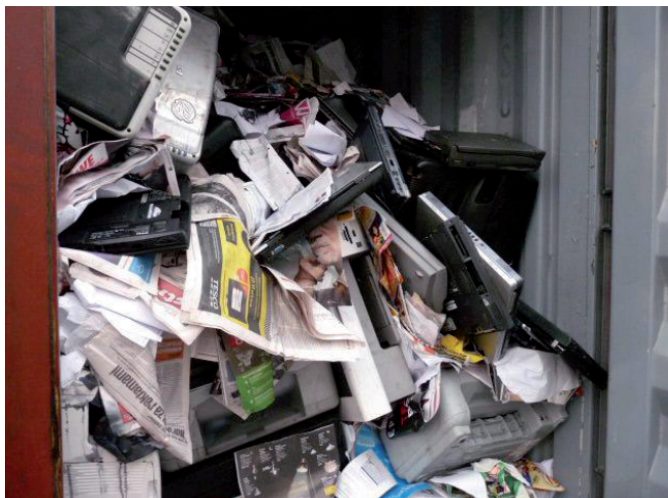
W 14 przypadkach udaremniono próbę wysyłki z Polski odpadów o masie ok. 268 ton:

- 3 przypadki dotyczyły wysyłki odpadów z listy bursztynowej (blisko 72 ton), w tym 24 ton odpadów niebezpiecznych w postaci zużytych akumulatorów na Litwę.
- 9 przypadków dot. nielegalnej wysyłki odpadów z listy zielonej o łącznej masie ok. 176 ton - wysyłka do Niemiec odpadów makulatury i tworzyw sztucznych.
- 2 przypadki dot. wysyłki odpadów spoza listy do Niemiec oraz Ghany. W przypadku wywozu do Ghany stwierdzono transport odpadów niebezpiecznych w postaci zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego o masie blisko 5 ton wysłany wbrew zakazowi.

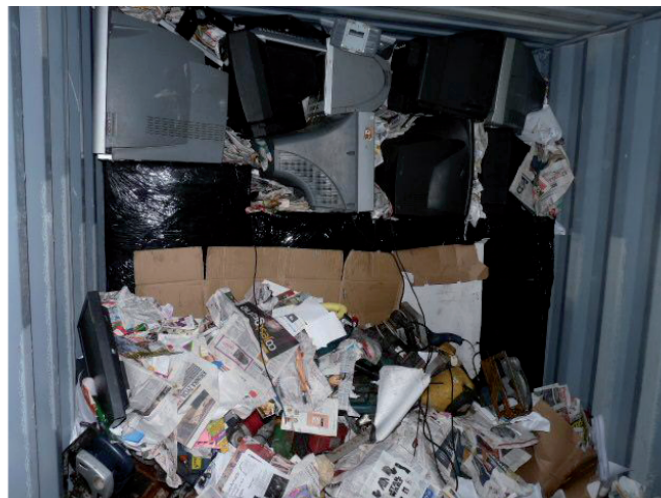
W 2015 r. ujawniono 8 przypadków nielegalnego tranzytu przez terytorium Polski ponad 24 ton odpadów, wśród których 3 to nielegalny przewóz odpadów niebezpiecznych: 2 przypadki dot. zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (1,5 tony z Ukrainy do Niemiec) oraz 1 przypadek - przewozu zużytych akumulatorów ze Szwecji na Ukrainę.

Odpady żużli z produkcji cynku przywiezione nielegalnie do Polski z Niemiec

W porównaniu do 2014 r. wzrosła liczba stwierdzonych przypadków nielegalnego przywozu odpadów do Polski z 52 do 111 przypadków w 2015 r., wynikająca z zwiększonej ilości ujawnionych przypadków nielegalnego przywozu głównie złomu metali kolorowych przez obywateli Ukrainy. O ile w roku 2014 stwierdzono nielegalny przywóz odpadów o masie blisko 4,8 tys. ton, to w roku 2015 stwierdzono przywóz blisko 45,8 tys. ton odpadów, na co złożyły się głównie odpady żużli pochodzących z produkcji cynku z Niemiec.

W porównaniu z rokiem 2014 odnotowano wzrost stwierdzonych przypadków nielegalnego wywozu odpadów z Polski z 3 przypadków (o masie 58 ton w roku 2014) do 14 przypadków (o masie ok. 268 ton w roku 2015). Należy jednak podkreślić, że najwięcej przypadków (9) dotyczyło nielegalnego wywozu do Niemiec odpadów z listy zielonej (o masie ok. 176 ton).

IV. MONITORING ŚRODOWISKA

1. Charakterystyka zadań Państwowego Monitoringu Środowiska

Inspekcja Ochrony Środowiska (IOŚ) w 2015 r. realizowała zadania Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) zgodnie z Programem PMŚ na lata 2013–2015, zatwierdzonym przez Ministra Środowiska 6 listopada 2012 r. oraz opracowanymi na jego podstawie wojewódzkimi programami monitoringu środowiska.

Równocześnie organy IOŚ zaprogramowały zadania na kolejny okres wieloletni. Opracowany w Głównym Inspektoracie Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2016–2020 został zatwierdzony przez Ministra Środowiska 1 października 2015 r. Priorytetowe znaczenie w Programie mają działania związane z zapewnieniem jakości danych wytwarzanych ramach PMŚ. W kolejnych latach istotne będą m.in. monitoring substancji priorytetowych oraz wykorzystanie metod modelowania matematycznego w rocznych ocenach jakości powietrza.

Na podstawie Programu PMŚ na lata 2016–2020 oraz wytycznych Głównego Inspektora, wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska opracowali wojewódzkie programy monitoringu środowiska. Do końca 2015 r. Główny Inspektor zatwierdził wszystkie programy wojewódzkie.

Do priorytetowych zadań w 2015 r. należało również:

- zapewnienie danych i ocen stanu poszczególnych komponentów środowiska na poziomie wojewódzkim i krajowym,
- realizacja projektu na rzecz wzmocnienia systemu oceny jakości powietrza w Polsce ze środ-

ków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009–2014 (MF EOG),

- realizacja prac przygotowawczych na potrzeby projektu dotyczącego wzmocnienia monitoringu wód w zakresie procedur zapewnienia i kontroli jakości pomiarów oraz ocen stanu wód powierzchniowych,
- działania przygotowawcze do wdrożenia dyrektywy 2013/39/UE¹.

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska prowadzili pomiary w zakresie jakości powietrza, opadów atmosferycznych, wód powierzchniowych i podziemnych, gleb, poziomu hałasu i pól elektromagnetycznych (PEM) oraz wykonywali oceny jakości poszczególnych komponentów środowiska za rok 2014.

Główny Inspektor koordynował realizację programów pomiarowo-badawczych w szczególności poprzez zapewnienie wytycznych, wskazówek metodycznych, organizację szkoleń oraz weryfikację danych na poziomie krajowym. Realizował jednocześnie krajowe programy badawcze w zakresie monitoringu jakości wód podziemnych, Morza Bałtyckiego, gleb, przyrody i skażeń promieniotwórczych² oraz gromadził wyniki pomiarów i obserwacji w krajowych bazach danych. Na podstawie zgromadzonych danych wykonywał oceny jakości poszczególnych komponentów środowiska w skali kraju z zastosowaniem określonych prawem standardów imi-

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/39/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r. zmieniającej dyrektywy 2000/60/WE i 2008/105/WE w zakresie substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. UE L 226 z 24.08.2013, str. 1).

² W zakresie określonym w Programie PMŚ na lata 2013–2015.

syjnych lub – w przypadku ich braku – kryteriów opracowywanych przez jednostki naukowo-badawcze na potrzeby PMŚ.

Główny Inspektor i wojewódzcy inspektorzy przekazali wyniki badań i ocen właściwym organom odpo-

wiedzialnym za zarządzanie i ochronę środowiska, do systemu statystyki publicznej oraz właściwym agendom międzynarodowym zgodnie z przepisami Unii Europejskiej (UE) i umowami międzynarodowymi.

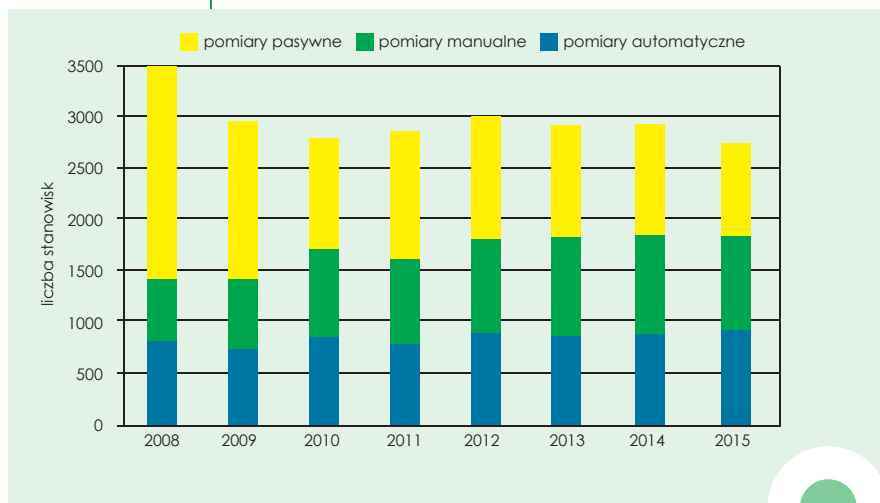
2. Monitoring jakości powietrza

2.1. Badania i ocena jakości powietrza

W 2015 r. wojewódzkie inspektoraty prowadziły monitoring stężeń dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, benzenu, tlenku węgla, ozonu, pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} w powietrzu, a także pomiary ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀³.

Na wybranych stacjach miejskich wojewódzkie inspektoraty kontynuowały również pomiary składu pyłu PM₁₀ pod kątem zawartości wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Ponadto na pięciu stacjach w Polsce prowadzone były badania składu pyłu PM_{2,5} pod kątem wybranych kationów i anionów oraz węgla organicznego i elementarnego. Pomiary prowadzono metodami aspiracyjnymi na 912 stanowiskach automatycznych i 929 stanowiskach

³ Zgodnie z art. 90 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, z późn. zm.) i rozporządzeniami wykonawczymi.

Stanowiska pomiarowe monitoringu jakości powietrza wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska działające w ramach PMŚ w latach 2008–2015 z podziałem na metody pomiaru

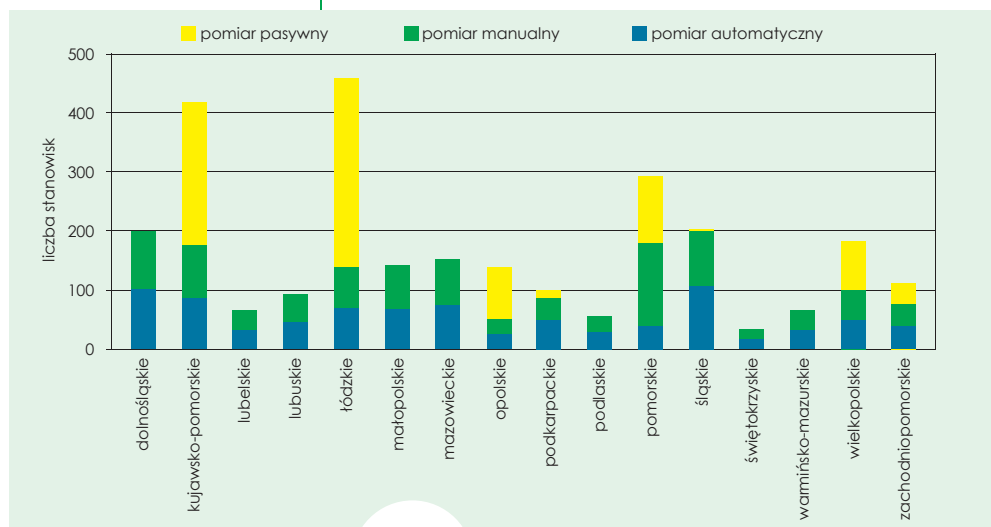
manualnych oraz metodami pasywnymi na 904 stanowiskach. Sumaryczna liczba stanowisk pomiarowych funkcjonujących w 2015 r. była zbliżona do liczby stanowisk działających w latach 2013–2014, przy czym liczba stanowisk automatycznych zwiększyła się z 809 w roku 2013 do 912 w roku 2015. Funkcjonuje coraz mniej stanowisk pasywnych (spadek o ponad 200 stanowisk w porównaniu z rokiem 2013), na których prowadzone są pomiary pasywne, przede wszystkim dwutlenku siarki i dwutlenku azotu. W wyniku tych zmian więcej informacji o jakości powietrza może być udostępnionych on-line.

Liczba stanowisk do pomiarów jakości powietrza w poszczególnych województwach zależy przede wszystkim od wielkości tych województw, liczby mieszkańców i poziomu zanieczyszczenia powietrza. Zgodnie z wymogami dyrektyw i krajowego prawodawstwa na terenach, na których jakość powietrza jest dobra, monitoring jakości powietrza może być mniej intensywny.

Wojewódzkie inspektoraty na bieżąco gromadziły dane w wojewódzkich bazach danych CAS i automatycznie przysyłały je do krajowej bazy danych JPOAT2.0. Zgodnie z wymaganiami UE wyniki pomiarów ze stanowisk automatycznych były w trybie on-line przysyłane z bazy JPOAT2.0 na serwer Europejskiej Agencji Środowiska (EEA).

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy dokonali oceny poziomu substancji w powietrzu za rok 2014 oddzielnie dla kryteriów ochrony zdrowia i oddzielnie dla kryteriów ochrony roślin. Ocena została wykonana dla wszystkich 46 stref, tj.: aglomeracji powyżej 250 000 mieszkańców (12), miast powyżej 100 000 mieszkańców (18) oraz pozostałych obszarów województw (16).

Główny Inspektor dokonał zbiorczej oceny jakości powietrza w strefach w skali kraju. Z oceny wynika że, we wszystkich strefach w kraju podlegających rocznej ocenie ze względu na ochronę zdrowia występują przekroczenia norm jakości powietrza dla jednego lub więcej niż jednego zanieczyszczenia. Najwięcej przekroczeń odnotowano w odniesieniu do wartości normatywnej dla benzo(a)

Stanowiska pomiarowe monitoringu jakości powietrza wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska działające w ramach PMŚ w 2015 r.

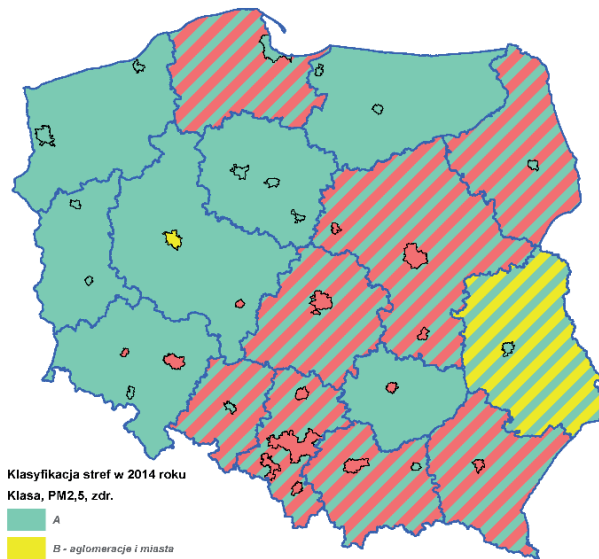

pirenu – przekroczenia wystąpiły we wszystkich 46 strefach. W 42 strefach przekroczony był standard dobowy dla pyłu zawieszonego PM10 (standard roczny przekroczony był w 19 strefach). W 22 strefach został przekroczony poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM2,5. Utrzymujące się przekroczenia wartości normatywnych dla pyłu PM10, pyłu PM2,5 i benzo(a)pirenu spowodowane są głównie przez wysoki poziom emisji tych zanieczyszczeń i ich prekursorów z procesów spalania zwłaszcza w paleniskach domowych i niskosprawnych ciepłowniach lokalnych.

Klasyfikacja stref w Polsce dla pyłu zawieszonego PM10 na podstawie oceny jakości powietrza za 2014 r. (klasa wynikowa, ochrona zdrowia)

Klasa A – poziom stężeń pyłu PM10 nie przekracza poziomu dopuszczalnego, Klasa C - poziom stężeń pyłu PM10 przekracza poziom dopuszczalny.

Klasyfikacja stref w 2014 roku
Klasa, PM2,5, zdr.

- A
- B - aglomeracje i miasta
- B - pozostałe strefy
- C - aglomeracje i miasta
- C - pozostałe strefy

- Granice stref - województw
- Granice stref - aglomeracji i miast

Źródło danych: Państwowy Monitoring Środowiska - Inspekcja Ochrony Środowiska
Opracowanie: Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy

Klasyfikacja stref w Polsce dla pyłu zawieszonego PM2,5 na podstawie rocznej oceny jakości powietrza za 2014 r. (ochrona zdrowia)

Klasa A – poziom stężeń pyłu PM2,5 nie przekracza poziomu dopuszczalnego, Klasa B - poziom stężeń pyłu PM2,5 przekracza poziom dopuszczalny lecz nie przekracza poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji, Klasa C - poziom stężeń pyłu PM2,5 przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji.

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy przekazali wyniki rocznej oceny zanieczyszczenia powietrza w województwach za 2014 r. zarządom województw, które odpowiadają za sporządzanie i aktualizację programów ochrony powietrza.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska, realizując obowiązki sprawozdawcze Ministra Środowiska wynikające z dyrektyw i decyzji⁴, opracował i przekazał do Komisji Europejskiej w 2015 r.: informacje o działającym w 2014 r. systemie oceny jakości powietrza, wyniki pomiarów zanieczyszczenia powietrza uzyskane na stacjach monitoringu jakości powietrza (do europejskiej bazy danych AIRBASE), wyniki modelowania matematycznego wykorzystane w rocznej ocenie jakości powietrza, a także wyniki rocznej oceny jakości powietrza za 2014 r. i raport dotyczący systemu oceny jakości powietrza planowanego na 2016 r. Jednocześnie w 2015 r. przekazywał na bieżąco (co godzinę) dane o zanieczyszczeniu powietrza z automatycznych stacji pomiarowych do europejskiej bazy danych AIRBASE.

2.2. Wykorzystanie metod modelowania matematycznego w ocenie i prognozach jakości powietrza

W 2015 r. Główny Inspektor kontynuował prace mające na celu wzmocnienie systemu rocznych ocen jakości powietrza dla ozonu metodą modelowania matematycznego przy wykorzystaniu dwóch wariantów:

- metody modelowania rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń – jako narzędzie obliczeniowe

⁴ Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady: 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz.U. L 23 z 26.01.2005, str. 4) i 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (Dz.U. L 152 z 11.06.2008 r., str. 2); Decyzja Komisji Europejskiej 2011/850/UE z dnia 12 grudnia 2011 r. ustanawiająca zasady stosowania dyrektyw 2004/107/WE i 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do systemu wzajemnej wymiany informacji oraz sprawozdań dotyczących jakości otaczającego powietrza (Dz.U. L 335 z 17.12.2011, str. 86).

został użyty model CAMx⁵ dla obszaru całego kraju oraz dla poszczególnych województw,

- metody łączenia wyników modelowania z pomiarami jakości powietrza⁶.

Modelowanie zostało wykonane dla obszaru całego kraju i zostało wykorzystane przez wojewódzkie inspektoraty w rocznej ocenie zanieczyszczenia powietrza ozonem. Ocenę dla roku 2014 wykonano na podstawie diagnostyk obliczonych dla wartości 1-godzinnych w rozdzielczości 15 km i 5 km. Wynikiem modelowania było określenie dla wszystkich stref w kraju:

- liczby dni w ciągu roku, w których najwyższa 8-godzinna średnia krocząca stężenia ozonu przekroczyła wartość 120 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- liczby dni w ciągu roku, w których 1-godzinne stężenie ozonu przekroczyło wartość 180 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (poziom informowania);
- liczby dni w ciągu roku, w których 1-godzinne stężenie ozonu przekroczyło wartość 240 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (poziom alarmowy);
- wskaźnika AOT40 jako sumy różnic pomiędzy stężeniem średnim jednogodzinnym wyrażonym w $\mu\text{g}/\text{m}^3$ a wartością 80 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (40 ppb) dla każdej godziny w ciągu doby pomiędzy godziną 8.00 a 20.00 czasu środkoeuropejskiego CET, dla której stężenie jest większe niż 80 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w okresie od maja do lipca;
- wskaźnika SOMO35 – jako rocznej sumy różnic maksymalnych 8-godzinnych średnich kroczących a wartością 70 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (35 ppb), dla każ-

⁵ CAMx – The Composites and Advanced Materials Expo (<http://www.camx.com/>).

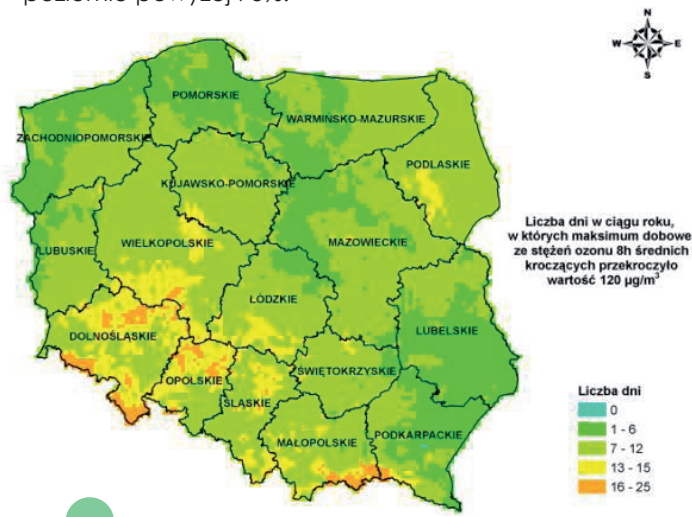
⁶ Opis metod łączenia wyników modelowania z pomiarami dostępny jest pod adresem: http://acm.eionet.europa.eu/databases/interpolated_aq_maps/index_html.

dego dnia, w którym maksymalna wartość średnich 8-godzinnych krocących dla ozonu przekraczała poziom $70 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Ponadto, zidentyfikowano i określono wielkości obszarów przekroczeń stężeń ozonu i oszacowano liczbę ludności narażonej na ponadnormatywne stężenia.

Do oceny sprawdzalności wyników modelowania dla roku 2014 wykorzystano wyniki pomiarów z 79 stacji dla ozonu. Stacje te spełniały kryterium kompletności serii na poziomie powyżej 75%.

Liczba dni w ciągu roku, w których maksimum dobowe ze stężeń ozonu 8h średnich krocących przekroczyło wartość $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ dla obszaru Polski w 2014 roku (metoda łączenia wyników pomiarów z wynikami modelowania dyspersji, siatka $5 \times 5 \text{ km}$)

W 2015 r. wojewódzkie inspektoraty w Szczecinie, Warszawie, Rzeszowie, Wrocławiu i Łodzi kontynu-

owały modelowanie matematyczne jakości powietrza dla zanieczyszczeń innych niż ozon i wykorzystaty wyniki tego modelowania w rocznych ocenach jakości powietrza za rok 2014.

Jednocześnie w 2015 r. w okresie od 1 kwietnia do 30 września Główny Inspektor opracowywał prognozy krótkoterminowe dla ozonu troposferycznego z wykorzystaniem modelu GEM-AQ. Prognozy były wykonywane i prezentowane zarówno w skali kraju, jak i dla poszczególnych województw. Ponadto, każdego dnia prezentowana była 24-godzinna animacja zmienności rozkładu 1-godzinnych stężeń ozonu.

Wyniki prognoz – w powyższym okresie – były udostępniane na portalu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (<http://powietrze.gios.gov.pl>), z możliwością ich powielania i prezentacji przez wojewódzkie inspektoraty. Każdego dnia była dostarczana prognoza stężeń ozonu na kolejne trzy doby w siatce o rozdzielczości 5 km.

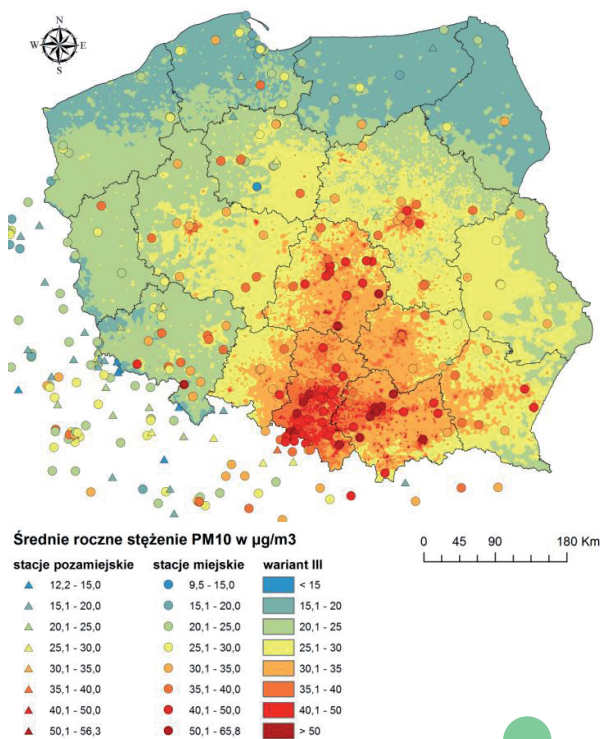
Podobnie jak w latach ubiegłych, dwa wojewódzkie inspektoraty prowadziły prognozowanie stężeń zanieczyszczeń:

- WIOŚ w Łodzi w zakresie pyłu PM10 w województwie łódzkim ze szczególnym uwzględnieniem Aglomeracji Łódzkiej, Piotrkowa Trybunalskiego, Skierniewic i Sieradza,
- WIOŚ w Katowicach w zakresie pyłu PM10 i PM2,5 oraz dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ozonu i tlenku węgla dla całego województwa śląskiego z uwzględnieniem Aglomeracji Górnośląskiej, Aglomeracji Rybnicko-Jastrzębskiej, Bielsko-Białej, Częstochowy.

W 2015 r. WIOŚ w Warszawie uruchomił system prognoz krótkoterminowych dla pyłu PM10 i PM2,5, dwu-

tlenku azotu i benzo(a)pirenu na obszarze województwa mazowieckiego.

W ramach projektu pt. „Wzmocnienie systemu oceny jakości powietrza w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie” finansowanego ze środków MF EOG 2009–2014, Program Operacyjny PL03 „Wzmocnienie monitoringu środowiska oraz działań kontrolnych”, wykonano pilotażową ocenę jakości powietrza z wykorzystaniem szeregu analiz związanych z zastosowaniem różnych

Rozkład stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM10 dla obszaru Polski dla roku 2012 (metoda łączenia wyników pomiarów z wynikami modelowania dyspersji)

metod modelowania i analiz przestrzennych. Celem realizacji projektu był wybór optymalnej metody wspomagania rocznych ocen jakości powietrza dla dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5 oraz benzo(a)pirenu, a także opracowanie optymalnych rozwiązań systemowych w tym zakresie.

Testy pilotażowej oceny wykonano dla trzech wariantów:

- metody analiz przestrzennych wykorzystując wyniki z pomiarów jakości powietrza uzyskiwanych w ramach PMŚ, meteorologię dla roku 2012 oraz topografię,
- metody modelowania z wykorzystaniem modeli dyspersji,
- metody łączenia wyników pomiarów z wynikami modelowania dyspersji z uwzględnieniem meteorologii dla roku 2012, topografii oraz emisji dla roku 2012.

Ocena pilotażowa przeprowadzona została w skali kraju, województwa i aglomeracji/miast (powyżej 100 tys. mieszkańców). Do wykonania pilotażowej oceny wykorzystano utworzoną w 2014 r. bazę emisyjną dla roku 2012.

Przeprowadzono również szkolenie dla pracowników wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska z zakresu aktualizacji bazy emisji wykorzystanej do modelowania oraz wyników przeprowadzonego pilotażu.

Wyniki otrzymane z prac pilotażowych umożliwiły w 2015 r. rozpoczęcie wspomagania systemu ocen jakości powietrza z użyciem modelowania w zakresie pyłu PM10 i PM2,5 oraz dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i benzo(a)pirenu dla lat 2015, 2016 i 2017.

2.3. Pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem PM_{2,5} dla potrzeb monitorowania procesu osiągnięcia krajowego celu redukcji narażenia

W 2015 r. wojewódzkie inspektoraty prowadziły pomiary pyłu PM_{2,5} pod kątem monitorowania krajowego wskaźnika średniego narażenia⁷ i wskaźników średniego narażenia dla aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców⁸. Pomiary były prowadzone na 32 stanowiskach, które przeszły proces weryfikacji i uzyskały akceptację Głównego Inspektora.

Stacja monitoringu jakości powietrza we Wrocławiu przy ul. Na Grobli

⁷ Krajowy wskaźnik średniego narażenia – średni poziom substancji w powietrzu wyznaczony na podstawie pomiarów przeprowadzonych na obszarach tła miejskiego w miastach o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. i aglomeracjach na terenie całego kraju, wykorzystywany do określenia i dotrzymania krajowego celu redukcji narażenia oraz dotrzymania pułapu stężenia ekspozycji.

⁸ Wskaźnik średniego narażenia dla miasta powyżej 100 tys. mieszkańców i aglomeracji – średni poziom substancji w powietrzu wyznaczony na podstawie pomiarów przeprowadzonych na obszarach tła miejskiego w mieście powyżej 100 tys. i aglomeracji.

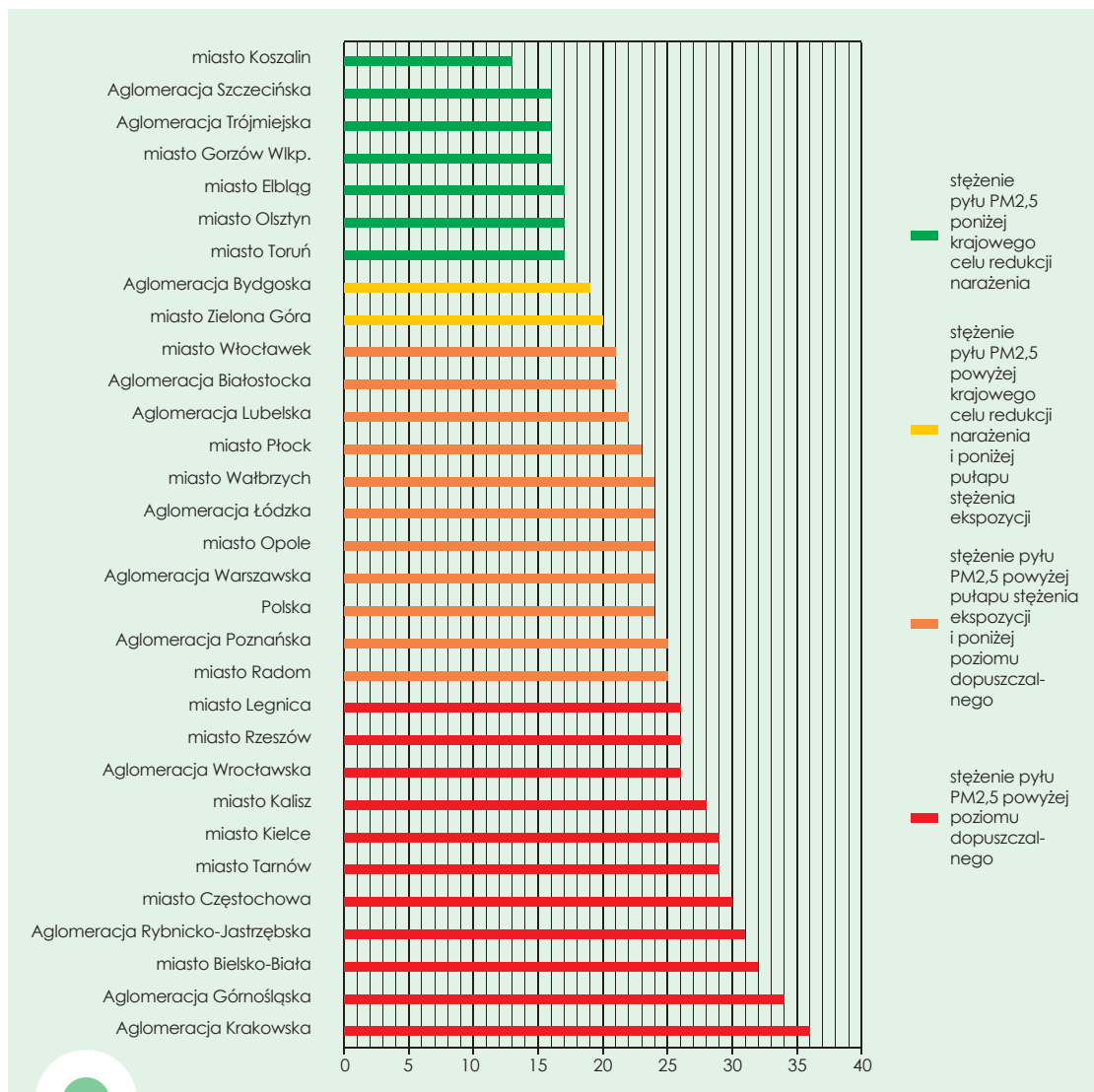
W 2015 r. na podstawie pomiarów przeprowadzonych w latach 2012–2014 Główny Inspektorat obliczył krajowy wskaźnik średniego narażenia oraz wskaźniki średniego narażenia dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców i aglomeracji. Wskaźniki te zostały opublikowane w Monitorze Polskim⁹.

Krajowy wskaźnik średniego narażenia na pył PM_{2,5} dla 2014 roku wynosi 24 µg/m³. Jest to wartość o 1 µg/m³ niższa od wartości wskaźnika dla 2013 r. i o 2 µg/m³ niższa od wartości wskaźnika z 2012 r. Wartość krajowego wskaźnika średniego narażenia dla 2014 r. przekroczyła jednak o 20% pułap stężenia ekspozycji (20 µg/m³) będący standardem jakości powietrza¹⁰, który należy dotrzymać do roku 2015. Wskaźnik ten również znacząco przekroczył krajowy cel redukcji narażenia na pył PM_{2,5} (18 µg/m³), który należy osiągnąć do roku 2020¹¹.

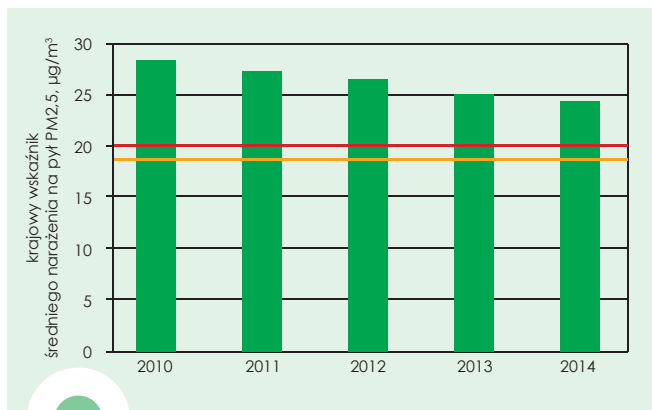
⁹ Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 16 września 2015 r. w sprawie wykazu miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji, w których wartość wskaźnika średniego narażenia dla miasta o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji przekracza wartość pułapu stężenia ekspozycji, oraz wykazu miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji, w których wartość wskaźnika średniego narażenia dla miasta o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji nie przekracza wartości pułapu stężenia ekspozycji.

¹⁰ Pułap stężenia ekspozycji jest to poziom substancji w powietrzu wyznaczony na podstawie wartości krajowego wskaźnika średniego narażenia w celu ograniczenia szkodliwego wpływu danej substancji na zdrowie ludzi, który ma być osiągnięty do 2015 roku. Wartość pułapu stężenia ekspozycji określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031).

¹¹ Krajowy cel redukcji narażenia – jest to procentowe zmniejszenie krajowego wskaźnika średniego narażenia dla roku odniesienia, w celu ograniczenia szkodliwego wpływu danej substancji na zdrowie ludzi, który ma być osiągnięty w określonym terminie. Wartość krajowego celu redukcji narażenia określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 sierpnia 2012 r. w sprawie krajowego celu redukcji narażenia (Dz. U. z 2012 r., poz. 1030).

Wartości wskaźnika średniego narażenia na pył zawieszony PM_{2,5} dla poszczególnych miast i aglomeracji oraz krajowy wskaźnik średniego narażenia dla 2014 r.

Krajowe wskaźniki średniego narażenia na pył PM_{2,5} w latach 2010-2014 w odniesieniu do: (a) krajowego celu redukcji narażenia (linia pomarańczowa); (b) pułapu stężenia ekspozycji (linia czerwona)

2.4. Monitoring tła regionalnego

W ramach monitoringu tła regionalnego w 2015 r. wojewódzkie inspektoraty kontynuowały pomiary:

- rtęci w stanie gazowym – na stacji „Osieczów” w województwie dolnośląskim, „Zielonka” w województwie kujawsko-pomorskim, „Złoty Potok” w województwie śląskim i „Granica” w województwie mazowieckim;
- prekursorów ozonu – na stacji „Zielonka”;
- składu pyłu PM₁₀ pod kątem zawartości metali ciężkich i WWA oraz depozycji całkowitej tych zanieczyszczeń do podłoża – na stacji „Osieczów” i „Zielonka”;
- składu pyłu PM_{2,5} pod kątem podstawowych kationów i anionów – na stacji „Osieczów”, „Złoty Potok” i „Zielonka”;

— zawartości węgla elementarnego i organicznego w pyłe PM_{2,5} na stacjach „Osieczów” i „Zielonka”.

Jednocześnie Główny Inspektor kontynuował pomiary składu pyłu PM₁₀ oraz PM_{2,5}, rtęci w stanie gazowym i depozycji całkowitej pod kątem zawartości metali ciężkich i WWA na stacji „Puszcza Borecka”.

2.5. Badania tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i na Śnieżce według programów międzynarodowych

W 2015 r. Główny Inspektor kontynuował pomiary tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i na Śnieżce według „Wspólnego programu monitoringu i oceny przenoszenia zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości” (EMEP). Dodatkowo – na stacji w Łebie – były wykonywane pomiary dla potrzeb Komisji Helsińskiej, a na stacji w Puszczy Boreckiej – dla potrzeb Komisji Europejskiej¹². Program badań obejmował pomiary stężeń substancji zakwaszających, fotouflenających i toksycznych (WWA i metale ciężkie).

W 2015 r. wykonano analizę serii danych uzyskanych w poprzednim roku oraz porównano z wynikami uzyskanymi w latach wcześniejszych.

Na stacjach w Łebie, Puszczy Boreckiej i Jarczewie zmniejszyła się kwasowość opadów atmosferycznych

¹² W związku z przepisami dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz.U. L 23 z 26.1.2005, str. 4) i 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz. U. L 152 z 11.6.2008 r., str. 2).

(wyrażona wzrostem wartości pH opadów), natomiast na stacji na Śnieżce zwiększyła się kwasowość opadów atmosferycznych w porównaniu z rokiem ubiegłym. Jednakże wieloletni przebieg wartości pH wody opadowej świadczy o utrzymaniu się korzystnej wzrostowej tendencji tego wskaźnika, czyli spadku kwasowości, we wszystkich rejonach badań monitoringu tła zanieczyszczenia atmosfery w Polsce.

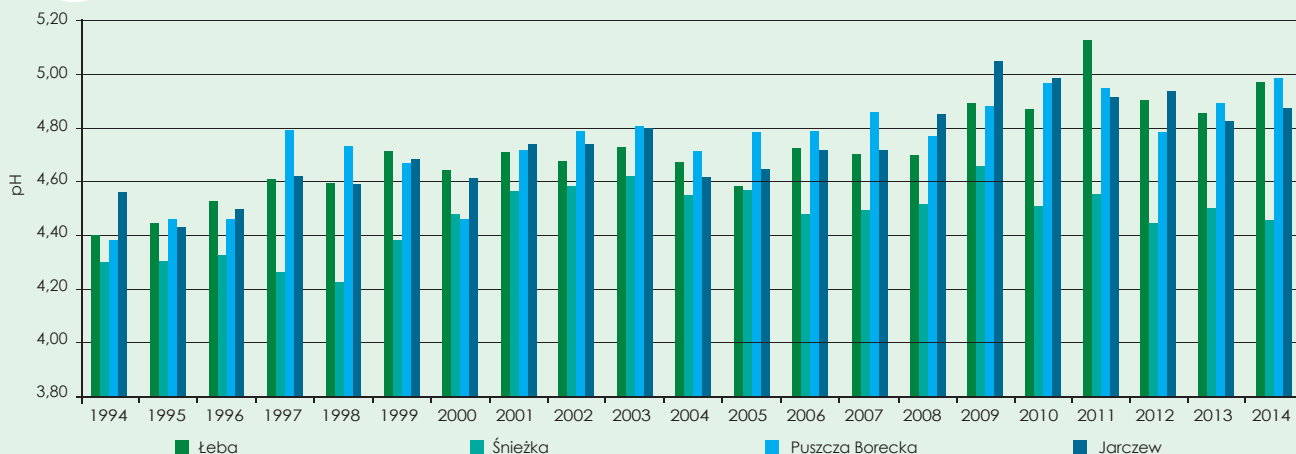
W 2015 r. wyniki pomiarów ze stacji EMEP za 2014 r. zostały przekazane do Chemicznego Centrum Koordynacyjnego EMEP w Norwegii. Dane zasiliły: Centrum Danych Programu Monitoringu Bałtyku (wyniki ze stacji w Łebie), Światowe Centrum Danych o Aerosolach GAW/WMO/WDCA w Norwegii i światowe centrum danych o składzie chemicznym opadów atmosferycznych GAW/WMO/WDCPC w USA. Na bieżąco wyniki uzyskane w 2015 r. przekazywano również do Światowego Centrum

Zmiany kwasowości opadów atmosferycznych na stacjach EMEP w latach 1994-2014

Danych o Gazach Cieplarnianych GAW/WMO/WDCGG w Japonii.

2.6. Badania chemizmu opadów atmosferycznych i ocena depozycji zanieczyszczeń do podłoża

W 2015 r. Główny Inspektor kontynuował badania chemizmu opadów atmosferycznych wraz z oceną depozycji zanieczyszczeń do podłoża w skali całego kraju w oparciu o krajową sieć 23 stacji monitoringu chemizmu opadów. Laboratoria wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska wykonywały na bieżąco analizy fizyko-chemiczne miesięcznych prób opadów pobranych przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy (IMGW-PIB) Oddział we Wrocławiu w zakresie 21 wskaźników. W realizacji pro-

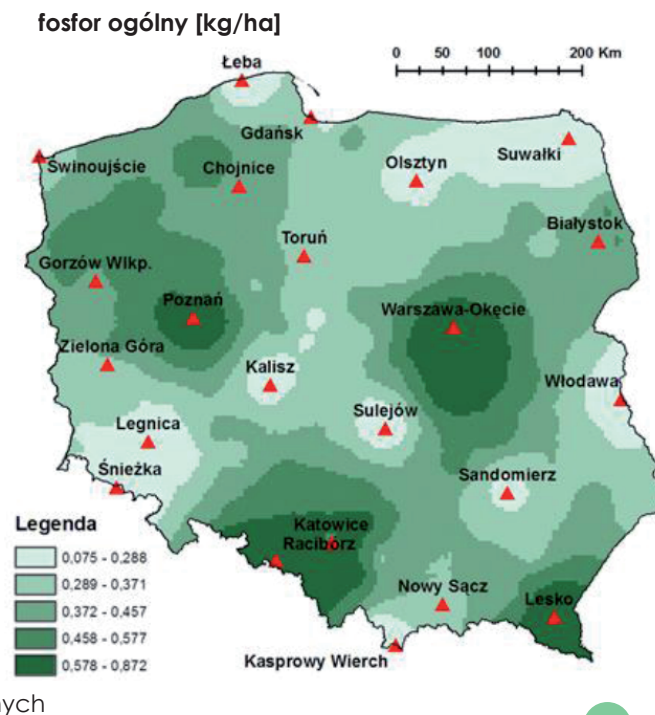
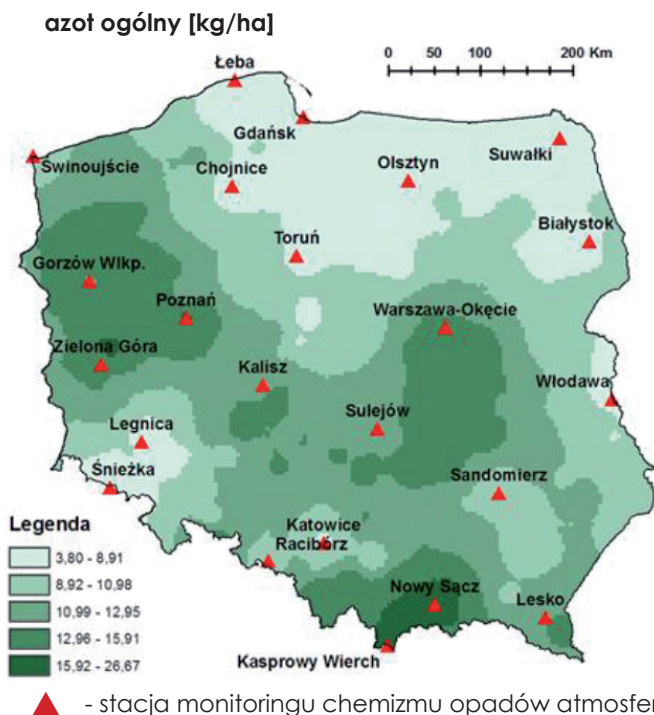
gramu wykorzystano dane o opadach ze 162 posterunków IMGW-PIB.

Ponadto Główny Inspektor dokonał oceny depozycji zanieczyszczeń za rok 2014, w tym przestrzennego rozkładu ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych z opadami atmosferycznymi do podłoża w powiązaniu z kierunkami cyrkulacji mas powietrza. W ocenie wykazano, że największe obciążenie azotem ogólnym wystąpiło w województwie małopolskim, a najmniejsze – w województwie pomorskim. W przypadku fosforu ogólnego największe obciążenie wystąpiło w województwie

śląskim, a najmniejsze – w województwie warmińsko-mazurskim i dolnośląskim.

Depozycja związków biogenych, przyczyniających się do zmian warunków troficznych i stymulacji procesu eutrofizacji wód powierzchniowych w 2014 r. kształtowała się średnio na poziomie 10,91 kg/harok azotu ogólnego i 0,405 kg/ha-rok fosforu ogólnego (wartości wyższe niż w 2013 r.).

Główny Inspektor udostępnił dane o depozycji zanieczyszczeń m.in. na potrzeby analizy presji w gospodarce wodnej i oceny wpływu tej depozycji na ekosystemy glebowe i leśne.

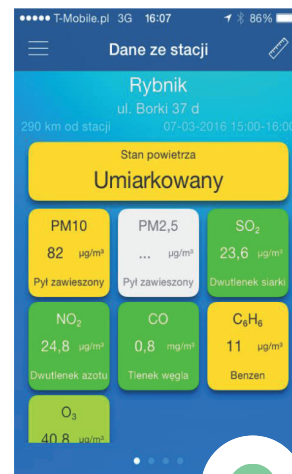
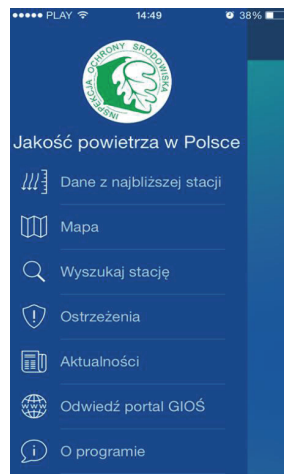
Rozkład przestrzenny rocznych ładunków azotu ogólnego i fosforu ogólnego deponowanych wraz z opadami na obszarze Polski w 2014 r.

2.7. Prezentowanie informacji o jakości powietrza poprzez nowy portal „Jakość powietrza” i aplikację mobilną

Pod koniec 2015 r. Główny Inspektor uruchomił nowy portal prezentujący informacje o jakości powietrza (www.powietrze.gios.gov.pl/pjp/home). Serwis ten zastąpił portal funkcjonujący do tej pory. W serwisie prezentowane są dane pochodzące bezpośrednio z około 150 automatycznych stacji pomiarowych Państwowego Monitoringu Środowiska rozmieszczonych na terenie całego kraju. Oprócz bieżących danych o jakości powietrza nowy portal prezentuje m.in. archiwalne wyniki pomiarów jakości powietrza, informacje o stacjach pomiarowych, wyniki ocen jakości powietrza, prognozy krótko- i długoterminowe, analizy i raporty z przeprowadzonych w ramach PMŚ badań jakości powietrza, informacje na temat uchwalonych programów ochrony powietrza.

Portal został przygotowany z myślą o użytkowniku, który nie posiada wiedzy eksperckiej na temat stanu powietrza. Informacje o bieżącej jakości powietrza są prezentowane zbiorczo, za pomocą tzw. indeksu jakości powietrza, który uwzględnia stężenia siedmiu zanieczyszczeń monitorowanych automatycznie, oraz oddzielnie dla poszczególnych substancji – pyłów zawieszonych: PM10 i PM2,5, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, benzenu i ozonu. Użytkownicy portalu mogą także śledzić ostrzeżenia o wysokich stężeniach zanieczyszczeń występujących na terenie Polski.

Z końcem 2015 roku Główny Inspektor uruchomił również bezpłatną aplikację na telefony pn. „Jakość powietrza w Polsce”. Każdy użytkownik aplikacji może uzyskać informacje na temat zanieczyszczenia powietrza w swojej okolicy. Po zainstalowaniu aplikacji w telefonie aplikacja umożliwia bezpośredni dostęp do bie-

Aplikacja mobilna „Jakość Powietrza w Polsce”

żących danych z około 150 automatycznych stacji pomiarowych rozmieszczonych na terenie całego kraju. Aktualizacja danych w aplikacji odbywa się co godzinę.

2.8. Badania stanu warstwy ozonowej oraz pomiary natężenia promieniowania UV-B nad Polską

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach umów z Polską Akademią Nauk (PAN) oraz IMGW–PIB realizował program pomiarowy zgodnie z Konwencją Wiedeńską¹³ o ochronie warstwy ozonowej, który obejmował:

- pomiary zawartości i profilu pionowego ozonu:

¹³ Konwencja Wiedeńska o ochronie warstwy ozonowej sporządzona w Wiedniu dnia 22 marca 1985 r. (Dz. U. z 1992 r. Nr 98, poz.488).

- codzienne spektrofotometryczne (spektrofotometri Dobsona i Brewera) pomiary całkowitej zawartości ozonu w atmosferze oraz rozkładu pionowego ozonu metodą Umkehr w wybrane dni, wykonywane na stacji PAN w Belsku. W 2015 r. wykonano 161 serii pomiarowych, przy pomocy spektrofotometru Dobsona, pozwalających wyznaczyć rozkład pionowy ozonu w warstwie atmosfery leżącej poniżej 50 km (w dziesięciu warstwach o grubości około 5 km),
 - pomiary profili ozonowych metodą sondażową średnio raz w tygodniu wykonywane na stacji IMGW-PIB w Legionowie. W 2015 r. wykonywano 59 sondaży ozonu, osiągając średnią wysokość 32,1 km,
 - wyznaczanie pól całkowitej zawartości ozonu nad Europą metodą obserwacji satelitarnych oraz opracowywanie satelitarnych map całkowitego ozonu, które w okresie letnim były wykorzystywane do prognozy indeksu UV;
- pomiary promieniowania UV-B:
- pomiary natężenia promieniowania UV-B wykonywano na stacji Instytutu Geofizyki PAN w Belsku i czterech stacjach IMGW-PIB: Łeba, Legionowo, Katowice, Zakopane,
 - prognozowanie w sezonie letnim indeksu UV¹⁴, który określa maksymalną moc promieniowania UV zarejestrowaną danego dnia.

¹⁴ Indeks UV to bezwymiarowy parametr określający maksymalną zarejestrowaną moc promieniowania UV-B a jego wartość zawiera się w przedziale od 0 do 16. Indeks UV jest iloczynem maksymalnej mocy promieniowania UV [W/m^2] zmierzonej danego dnia i czynnika 40 [m^2/W].

Analiza danych o całkowitej zawartości ozonu w atmosferze uzyskanych w ramach realizacji pomiarów w Belsku pozwala stwierdzić, że w 2015 r. w kwietniu, lipcu, sierpniu, wrześniu i grudniu, wartości całkowitej zawartości ozonu były niższe od średniej wieloletniej z lat 1963–2014. Przez pięć dni obserwowano wartości całkowitej zawartości ozonu niższe o co najmniej 20% od średniej wieloletniej, tzw. mini-dziury ozonowe.

Wyniki monitoringu promieniowania UV-B wskazują na okresowe występowanie nadwyżek promieniowania nadfioletowego w ciągu całego 2015 roku. Nadwyżki te wiązać można z niedoborami ozonu oraz z większym od średniej wieloletniej ustępnieniem.

W 2015 r. w Obserwatorium Geofizycznym PAN zaobserwowano, że dawka roczna promieniowania erytemalnego (wywołującego rumień skóry) była o 17% wyższa od dawki z połowy lat 70-tych. W sierpniu 2015 r. obserwowano wzrost promieniowania UV-B o 22,4%.

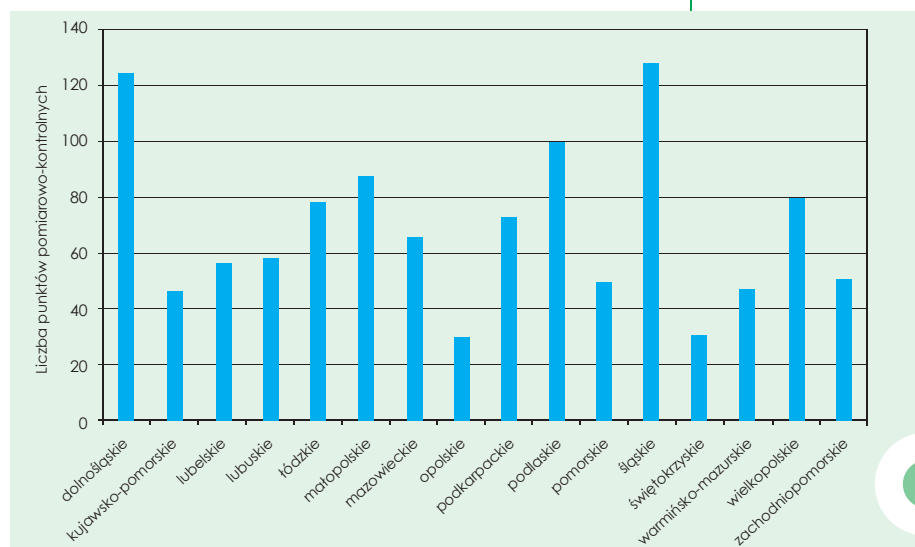
Wyniki pomiarów całkowitej zawartości ozonu, rozkładu pionowego ozonu metodą Umkehr i sondaży pionowego były systematycznie przekazywane do Światowego Centrum Danych Ozonowych w Toronto, do Laboratorium Fizyki Atmosfery Uniwersytetu w Salonikach i do Norweskiego Instytutu Badań Powietrza. Średnie dzienne wartości całkowitej zawartości ozonu były wykorzystywane do sporządzania codziennie map ozonu dla półkuli północnej.

W okresie letnim (od maja do września) na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska i IMGW-PIB zamieszczane były codzienne prognozy indeksu UV.

3. Monitoring jakości wód

3.1. Badania i ocena jakości wód w rzekach i zbiornikach zaporowych

W 2015 r. wojewódzkie inspektoraty realizowały badania w ramach monitoringu diagnostycznego (jako uzupełnienie badań z 2014 r.), operacyjnego i badawczego w jednolitych częściach wód rzek, określonych w wojewódzkich programach monitoringu na lata 2013–2015, przy czym monitoring operacyjny obejmował również punkty pomiarowo-kontrolne (ppk), w których prowadzone były badania obszarów chronionych¹⁵.

Ogółem w 2015 r. wojewódzkie inspektoraty pobrały próby w 1115 punktach pomiarowo-kontrolnych w sieci monitoringu jakości wód w rzekach, z czego 103 ppk objęte były monitoringiem diagnostycznym. Kontynuowano badania elementów biologicznych, które stanowią podstawę oceny stanu ekologicznego – kluczowego elementu decydującego o stanie ekologicznym jednolitych części wód. Badania fitobentosu, fitoplanktonu, makrofitów i makrozoobentosu były realizowane przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska, a ocena stanu ichtiofauny została wykonana przez Instytut Rybactwa Śródlądowego, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. W ramach monitoringu chemicznego prowadzono badania substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (substancje priorytetowe, specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne)¹⁶.

Liczba punktów pomiarowo-kontrolnych monitoringu jakości wód w rzekach badanych przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska w 2015 r.

¹⁵ Monitoring jest realizowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz.U. 2011 nr 258 poz. 1550, z póź. zm.)..

¹⁶ Dyrektywa 2008/105/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie środowiskowych norm jakości w dziedzinie polityki wodnej, zmieniającą i w następstwie uchylającą dyrektywę Rady 82/176/EWG, 83/513/EWG, 84/156/EWG, 84/491/EWG i 86/280/EWG oraz zmieniającą dyrektywę 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz. Urz. UE L 348 z 24.12.2008, str. 84-97).

Zróżnicowanie pomiędzy województwami w liczbie punktów pomiarowo-kontrolnych objętych danym programem monitoringu wynika z gęstości sieci hydrograficznej i liczby jednolitych części wód na terenie poszczególnych województw. Liczba ppk monitoringu jakości wód w rzekach badanych przez wojewódzkie inspektoraty w 2015 r. była zbliżona do liczby z roku 2014.

Z analizy wykonania programów monitoringu w punktach pomiarowo-kontrolnych wynika, że w roku 2015 susza hydrologiczna utrudniła pobór prób prawie w całej Polsce – 12 wojewódzkich inspektoratów zgłosiło niewykonanie poborów prób fitobentosu, niektórych oznaczeń fizykochemicznych oraz niektórych substancji priorytetowych. W przypadku dwóch wojewódzkich inspektoratów pobór prób uniemożliwiony został przez prace konserwacyjne w korycie rzeki.

Analiza wykonania wojewódzkich programów pod kątem zaplanowanych oznaczeń wykazała, że w czterech wojewódzkich inspektoratach (w Kielcach, Lublinie, Wrocławiu i Zielonej Górze) wystąpiły trudności z wykonaniem oznaczeń analitycznych niektórych substancji priorytetowych, głównie z uwagi na brak wdrożonych metod laboratoryjnych. W zakresie oznaczeń substancji priorytetowych w wodach rzek odnotowano poprawę w porównaniu z 2014 r., kiedy problem z ich wykonaniem zgłaszało siedem wojewódzkich inspektoratów.

W 2015 r. miały miejsce również ponadplanowe – nieprzewidziane w wojewódzkich programach monitoringu środowiska na 2015 rok – pobory prób:

- dwa wojewódzkie inspektoraty (w Białymstoku i Krakowie) wykonały dodatkowe badania wskaźników szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego i niektórych substancji priorytetowych w związku z wystąpieniem przekroczenia

norm środowiskowych lub z pozyskaniem informacji o emisji tych substancji do wód,

- trzy wojewódzkie inspektoraty (w Warszawie, Rzeszowie i Łodzi), po konsultacji z Głównym Inspektoratem, wdrożyły monitoring badawczy w związku ze stwierdzonymi w 2014 roku znacznymi przekroczeniami dopuszczalnych wartości większości elementów fizykochemicznych i substancji priorytetowych.

W 2015 r. dokonano oceny stanu wód rzek i zbiorników zaporowych na podstawie zweryfikowanych danych monitoringowych z lat 2011–2014¹⁷. Przy opracowaniu oceny zastosowano regułę dziedziczenia, polegającą na zestawieniu najbardziej aktualnych danych z monitoringu wód niezagrożonych nieosiągnięciem przypisanych im celów środowiskowych z sześciu kolejnych lat, a zagrożonych – z trzech kolejnych lat. Oceniono 1795 jednolitych części wód (JCWP) oraz dodatkowo 42 zbiorniki zaporowe nie będące odrębnymi częściami wód.

Stan ekologiczny sklasyfikowany został w 925 JCWP, natomiast potencjał ekologiczny w 841 sztucznych i silnie zmienionych JCWP. Tylko 18 naturalnych JCWP (2%) osiągnęło bardzo dobry stan ekologiczny. W dobrym stanie oceniono 224 naturalne JCWP (24,2%). Najwięcej naturalnych JCWP osiągnęło stan umiarkowany – 472 (51%). Stan słaby osiągnęło 171 JCWP naturalnych (18,5%), a w przypadku 40 stwierdzono zły stan ekologiczny (4,3%).

W przypadku sztucznych i silnie zmienionych JCWP uzyskano podobne proporcje. Maksymalny i dobry potencjał ekologiczny stwierdzono w 252 sztucznych i silnie zmienionych JCWP (30%). Umiarkowany potencjał stwierdzono w 376 JCWP (44,7%). Słaby potencjał

¹⁷ Ocenę wykonano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2014 r., poz. 1482).

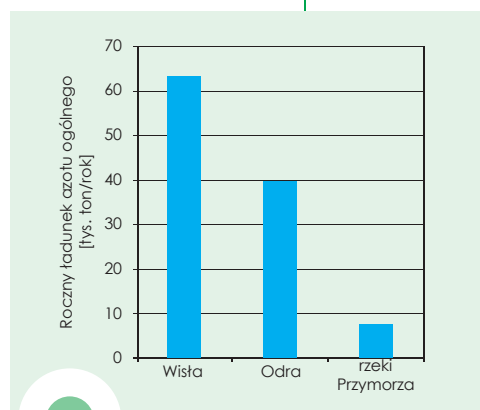

stwierdzono w 169 (20,1%), natomiast zły – w przypadku 44 sztucznych i silnie zmienionych JCWP (5,2 %). Stan chemiczny badany był w 743 JCWP, z czego w 482 JCWP (65%) stwierdzono dobry stan chemiczny, a w 261 JCWP (35%) stwierdzono stan zły. Ogólny stan oceniono w przypadku 1478 JCWP, z czego tylko w 148 JCWP (10%) stwierdzono stan dobry, natomiast w pozostałych 1330 JCWP (90%) stwierdzono stan zły.

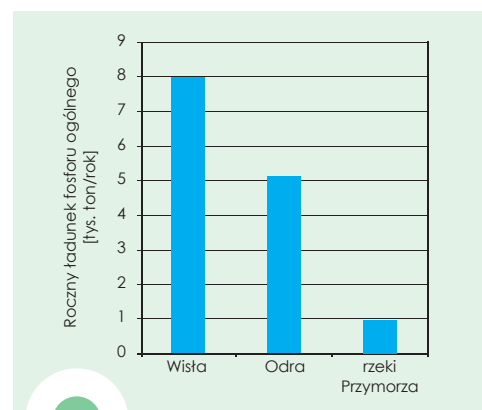
W 2015 r. dokonano również oceny stanu wód rzek i zbiorników zaporowych położonych na obszarach chronionych. Wykonano oceny na następujących obszarach pod kątem spełniania określonych prawem wymagań dodatkowych dla tych obszarów:

- dla JCWP, przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia; analiza wykazała, że spośród 117 ocenianych JCWP, 87 JCWP (74%) spełniało wymagania, natomiast 30 JCWP (26%) nie spełniało wymagań;
- dla JCWP zlokalizowanych na obszarach chronionych przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym i obszarów chronionych przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków; analiza wykazała, że spośród 88 ocenianych JCWP, 48 JCWP (55%) spełniało wymagania, natomiast 40 JCWP (45%) nie spełniało wymagań;

- dla JCWP zlokalizowanych na obszarach chronionych, będących jednolitymi częściami wód przeznaczonymi do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych; analiza wykazała, że spośród 61 ocenianych JCWP, 29 JCWP (48%) spełniało wymagania, natomiast 32 JCWP (52%) nie spełniało wymagań;
- dla JCWP zlokalizowanych na obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych; analiza wykazała, że spośród 1543 ocenianych JCWP, 636 JCWP (41%) spełniało wymagania, natomiast 907 JCWP (59%) nie spełniało wymagań;
- dla JCWP zlokalizowanych na obszarach chronionych narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych; analiza wykazała, że wszystkie oceniane 19 JCWP spełniało wymagania.

Roczny ładunek azotu ogólnego odprowadzonego w 2014 r. do Bałtyku rzekami z terytorium Polski

Roczny ładunek fosforu ogólnego odprowadzonego w 2014 r. do Bałtyku rzekami z terytorium Polski

Podsumowując należy stwierdzić, że spośród 1592 jednolitych części wód rzek poddanych ocenie spełnienia wymagań dodatkowych dla określonych obszarów chronionych, wymagania te spełnia 633 JCWP (40%), natomiast 959 JCWP (60%) tych wymagań nie spełnia.

Ponadto w 2015 r. na podstawie danych z monitoringu rzek w przekrojach przyujściowych Wisły i Odry oraz rzek Przymorza opracowano, jak co roku, bilans ładunków odprowadzanych z lądu do Morza Bałtyckiego. Prezentowany ładunek jest wyliczony na podstawie odnotowanych stężeń biogenów i zmierzonych przepływów. Tym samym jego wartość w dużej mierze zależy od intensywności opadów i odpływu wód.

3.2. Badania i ocena jakości wód w jeziorach

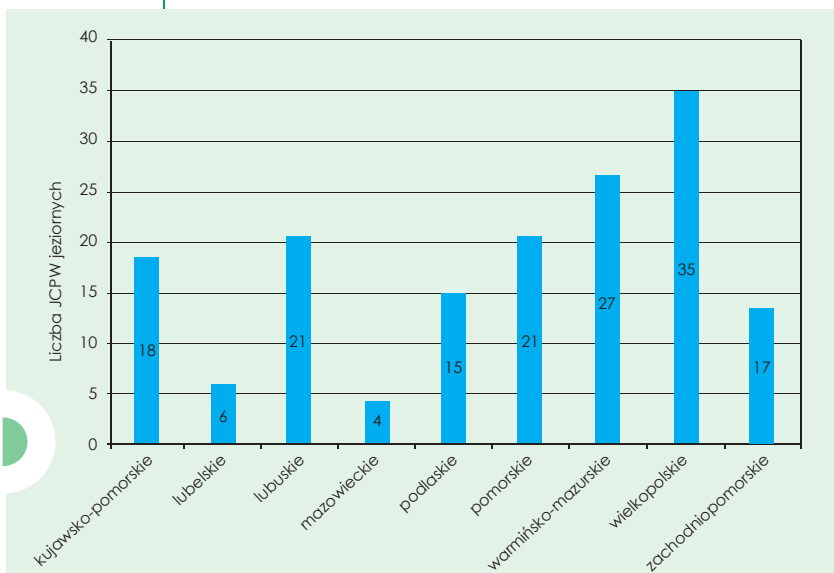
W 2015 r. dziewięć wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska prowadziło monitoring jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWP jeziornych). Łącznie wykonano badania 160 jezior. Ilość monitorowanych JCWP jeziornych w poszczególnych województwach uzależniona była od ich zagęszczenia i możliwości technicznych wojewódzkich inspektoratów.

JCWP jeziorne monitorowane w 2015 r. przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska

Badania w celu określenia stanu lub potencjału ekologicznego i stanu chemicznego całego jeziora prowadzone były w jednym reprezentatywnym punkcie pomiarowo-kontrolnym (ppk)¹⁸. Badania te obejmowały monitoring diagnostyczny (103 ppk), operacyjny (112 ppk), badawczy (5 ppk) oraz monitoring stanu JCWP jeziornych w ramach monitoringu obszarów chronionych (77 ppk).

W 2015 r. tylko dwa wojewódzkie inspektoraty (w Szczecinie i Poznaniu) zrealizowały w 100% badania zaplanowane w wojewódzkich programach monitoringu środowiska do wykonania w ramach monitoringu jezior. W województwie kujawsko-pomorskim wykonanie badań monitoringowych jeziora Wieleckie, zgodnie z ustaleniami z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

¹⁸ zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1558).

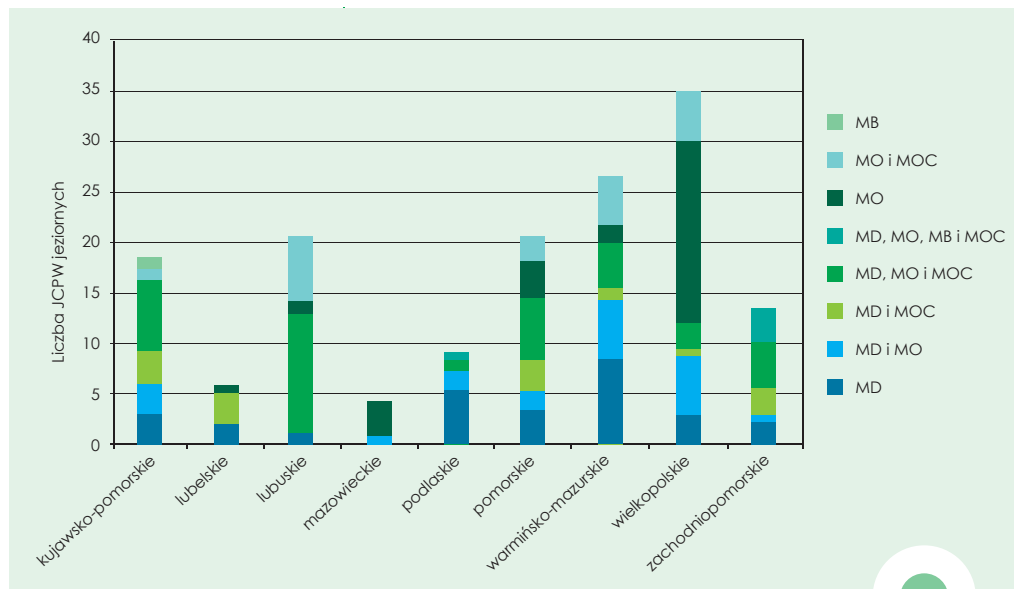

w Bydgoszczy, przesunięto na 2016 r. W województwie pomorskim, z uwagi na brak dostępu i możliwości zwodowania łodzi, odstąpiono od wykonania badań na jeziorze Modła.

Nie zrealizowano kompletu planowanych badań substancji chemicznych:

- w kujawsko-pomorskim – badań berylu;
- w lubelskim – oznaczeń difenylesterów bromowanych oraz związków tributyllocyny;
- w lubuskim – oznaczeń cyjanów związanych, difenylesterów bromowanych, C10-13 –chloroalkanów, ftalanu dwu-2-etyloheksylu oraz związków tributyllocyny;
- w mazowieckim – oznaczeń heksachlorobutadienu;
- w podlaskim – oznaczeń związków tributyllocyny;
- w warmińsko-mazurskim – badań cyjanów związanych, cyny oraz benzeny.

Najczęstszym powodem niewykonania planowanych oznaczeń był brak wdrożenia procedur badawczych umożliwiających osiągnięcie wymaganych granic oznaczalności oraz problemy z wyposażeniem laboratoriów. Dodatkowo w województwie kujaw-

Rodzaje monitoringu jezior realizowane w JCWP jeziornych w 2015 roku (gdzie: MD – monitoring diagnostyczny, MO – monitoring operacyjny, MB – monitoring badawczy, MOC – monitoring obszarów chronionych)

sko-pomorskim w jeziorze Biskupińskim nie wykonano wiosennego badania fitoplanktonu i fosforanów, a w jeziorze Chełmżyńskim odstąpiono od badania ocenionych w 2014 r. makrofity oraz zmniejszono liczbę oznaczeń krzemionki.

W 2015 r. wykonano ocenę jezior badanych w 2014 roku¹⁹. Ocena ta została opracowana na podstawie pozytywnie zweryfikowanych danych pozyskanych w ramach monitoringu środowiska prowadzonego przez wojewódzkie inspektoraty z uwzględnieniem nowych

¹⁹ Ocena została wykonana w oparciu rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2014r. poz. 1482).

granic wskaźników biologicznych. Przy opracowaniu oceny jezior zastosowano regułę dziedziczenia, polegającą na zestawieniu danych z monitoringu jezior niezagrożonych nieosiągnięciem przypisanych im celów środowiskowych z sześciu kolejnych lat, a jezior zagrożonych

– z trzech kolejnych lat. Ocena JCWP jezior monitorowanych w 2014 r. została uzupełniona o ekspercką ocenę stanu lub potencjału ekologicznego niemonitorowanych jezior, wykonaną w 2013 r. na zamówienie Głównego Inspektoratu przez Instytut Ochrony Środowiska – PIB.

Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych monitorowanych w latach 2010–2014 wraz z ekstrapolacją oceny stanu lub potencjału ekologicznego na pozostałe niemonitorowane JCWP

OCENY JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH JEZIORNYCH		DORZECZE					
		WISŁA	ODRA	NIEMEN	PREGOŁA	ŚWIEŻA	ŁĄCZNIE
KLASYFIKACJA STANU EKOLOGICZNEGO	BARDZO DOBRY	35	30	12	6	0	83
	DOBRY	99	67	11	11	0	188
	UMIARKOWANY	101	81	7	20	1	210
	SŁABY	58	51	0	14	0	123
	ZŁY	54	53	0	19	0	126
	CO NAJMNIEJ DOBRY*	64	22	4	12	0	102
	PONIŻEJ DOBREGO*	50	14	1	18	0	83
	LICZBA OCENIONYCH NATURALNYCH JCWP	461	318	35	100	1	915
KLASYFIKACJA POTENCJAŁU EKOLOGICZNEGO	MAKSYMALNY	0	7	0	0	0	7
	DOBRY	6	12	0	1	0	19
	UMIARKOWANY	10	23	0	0	0	33
	SŁABY	1	14	0	0	0	15
	ZŁY	2	37	0	0	0	39
	CO NAJMNIEJ DOBRY*	0	6	0	0	0	6
	PONIŻEJ DOBREGO*	1	3	0	0	0	4
	LICZBA OCENIONYCH SILNIE ZMIENIONYCH JCWP	20	102	0	1	0	123
OCENA STANU CHEMICZNEGO	DOBRY	150	84	9	27	0	270
	PONIŻEJ DOBREGO	0	37	0	0	0	37
	LICZBA OCENIONYCH JCWP	150	121	9	27	0	307
OCENA STANU	DOBRY	59	36	6	9	0	110
	ZŁY	277	288	9	71	1	646
	LICZBA OCENIONYCH JCWP	336	324	15	80	1	756

* Dotyczy wyłącznie wyników ocen opracowanych w wyniku ekstrapolacji lub oceny eksperckiej

3.3. Badania i ocena jakości wód przejściowych i przybrzeżnych oraz Morza Bałtyckiego

W 2015 r. realizowano równolegle dwa programy monitoringu:

- monitoring strefy płytkowodnej Bałtyku w obrębie wód przejściowych i przybrzeżnych wykonywany przez wojewódzkie inspektoraty w Szczecinie, Gdańsku, i Olsztynie:
 - monitoring wód przejściowych,
 - monitoring wód przybrzeżnych w strefie do jednej mili morskiej,
- monitoring strefy głębokomorskiej Bałtyku uwzględniający wytyczne HELCOM COMBINE oraz HELCOM MORS,
 - monitoring strefy głębokowodnej,
 - uzupełniający program badań strefy przybrzeżnej, zatok i zalewów.

W 2015 r. badania jakości wód przejściowych i przybrzeżnych prowadzone były według programu monitoringu operacyjnego i badawczego, w ramach których badane były parametry biologiczne, elementy jakości fizykochemicznej oraz chemicznej²⁰. Poboru prób na wodach przejściowych i przybrzeżnych wojewódzkie inspektoraty dokonały w 49 punktach i stanowiskach badań.

²⁰ Monitoring jest realizowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz.U. 2011 nr 258 poz. 1550, z póź. zm.).

W 2015 r. wykonano oraz opublikowano ocenę stanu wód przejściowych i przybrzeżnych badanych w 2014 roku²¹.

W ramach monitoringu strefy głębokomorskiej (8 stacji badawczych w rejonie Głębi Gotlandzkiej, Bornholmskiej i Gdańskiej) oraz uzupełniającego programu badań strefy przybrzeżnej, zatok i zalewów (18 stacji badawczych w rejonie Zatoki Gdańskiej i Pomorskiej, Zalewu Wiślanego i Szczecińskiego) wykonano pomiary parametrów fizycznych oraz pobrano próby i wykonano analizy chemiczne w wodach polskiej strefy głębokomorskiej Bałtyku w zakresie zawartości soli biogenicznych oraz określono warunki tlenowe. Na stacjach w Zalewie Wiślanym i Zalewie Szczecińskim pobrano próbki osadów dennych do oznaczenia zawartości substancji szkodliwych. Po raz pierwszy prowadzono pomiary hałasu podwodnego oraz obserwacje odpadów na powierzchni morza na wyznaczonych stacjach, jak również liczono odpady na brzegu morza (plaża) na wyznaczonych transektach. Pobrano także próby do oznaczeń zmiennych biologicznych (fitoplanktonu, zooplanktonu, makrozoobentosu, fitobentosu oraz ichtiofauny) w ramach realizacji zobowiązań Polski względem ustaleń z HELCOM na podstawie zrewidowanego programu monitoringu Morza Bałtyckiego HELCOM COMBINE uwzględniającego nowe wymagania ramowej dyrektywy w/s. strategii morskiej²² i przyjęty na jej podstawie przez Radę Ministrów 3 czerwca 2015 r. Program Monitoringu Wód Morskich.

²¹ Ocena wykonana na podstawie wytycznych Głównego Inspektora i Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2014 r., poz. 1482).

²² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (Dz.U. L 164 z 25.06.2008, str. 19).

W 2015 r. rozpoczęto realizację projektu pn. „Pilotażowe wdrożenie monitoringu gatunków i siedlisk morskich w latach 2015-2018”. W ramach zakończonego w 2015 r. I etapu prac zgodnie z zaleceniami HELCOM oraz wytycznymi rewidowanej Decyzji Komisji 477/2010/UE²³ w sprawie kryteriów i standardów dobrego stanu ekologicznego, opracowano wstępny program monitoringu gatunków i siedlisk morskich na 2016 rok oraz metodyki prowadzenia badań. Rozpoczęto prace nad utworzeniem bazy danych oraz portalu internetowego do prezentacji wyników badań.

W 2015 r. opracowano dane dotyczące monitoringu Bałtyku z rejsów wykonanych w roku 2014 oraz wykonano i opublikowano ocenę stanu środowiska morskiego Bałtyku pt. „Ocena stanu środowiska morskiego polskich obszarów morskich Bałtyku na podstawie danych monitoringowych z roku 2014 na tle dziesięciolecia 2004–2013”. Dokonano oceny danych hydrochemicznych oraz biologicznych za rok 2014.

Dane fizyko-chemiczne oraz dane w zakresie zawartości trwałych zanieczyszczeń organicznych oraz metali ciężkich w tkankach organizmów i osadach dennych za rok 2014 przekazano w 2015 r. do bazy danych HELCOM, prowadzonej przez Międzynarodową Radę Badań Morza (ICES) w Kopenhadze. Ponadto dane uzyskane w ramach programu monitoringu Bałtyku zostały udostępnione Europejskiej Agencji Środowiska.

W 2015 r. Główny Inspektorat zapewniał udział polskich ekspertów w europejskim ćwiczeniu interkalibracyjnym metod oceny stanu ekologicznego wód przejściowych i przybrzeżnych w ramach wdrażania Ramowej

²³ Decyzja Komisji (2010/477/UE) z dnia 1 września 2010 r. w sprawie kryteriów i standardów metodologicznych dotyczących dobrego stanu środowiska wód morskich (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 5956) (Dz.U. L 232 z 02.09.2010, str. 14).

Dyrektywy Wodnej²⁴ jak również kontynuował prace w zakresie zapewnienia obsługi merytorycznej projektów HELCOM MORS, EUTRO-OPER, PEG, HOLAS II, FISH-PRO oraz BalticBOOST.

3.4. Badania i ocena osadów dennych w rzekach i jeziorach

W roku 2015 badania osadów dennych wykonane zostały łącznie w 385 punktach pomiarowo-kontrolnych (ppk) zlokalizowanych na rzekach (252 ppk), jeziorach (112 ppk) i kanałach rzecznych (21 ppk).

W ramach programu monitoringu we wszystkich próbkach zostały laboratoryjnie oznaczone zawartości 23 pierwiastków głównych i śladowych (w tym: arsen, kadm, ołów, rtęć), 19 wielopierścieniowych węglodorów aromatycznych (WWA), 7 kongenerów polichlorowanych bifenyli (PCB), pentachlorobenzenu i heksachlorobenzenu oraz 21 pestycydów chloroorganicznych. W wybranych próbkach z punktów pomiarowo-kontrolnych, położonych na rzekach i kanałach rzecznych, zbadano zawartość dodatkowych substancji z grupy trwałych zanieczyszczeń organicznych (TZO) i fluorków oraz określono wartość parametru AOX (adsorbowalnych organicznie związanych chlorowców w przeliczeniu na zawartość chloru).

Badania potwierdziły utrzymywanie się wysokich zawartości metali ciężkich w osadach Górnej Wisły oraz Górnej i Środkowej Odry oraz w osadach niektórych ich dopływów. Przeprowadzone badania potwierdziły występowanie wysokich zawartości TZO przede wszyst-

²⁴ Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. L 327 z 22.12.2000, str. 1).

kim w osadach rzek południowej Polski. Bardzo wysokie zawartości WWA są obecne w osadach Odry w wielu lokalizacjach. Wysokie zawartości związków z grupy DDT (dichlorodifenylotrichloroetanu) odnotowano w osadach Wisły, od ujścia Przemszy do Sandomierza. W 2015 r. w 145 lokalizacjach (57,5%) osady rzek sklasyfikowano jako niezanieczyszczone (w roku poprzednim było to ok. 50% lokalizacji). W 14 lokalizacjach (5,6%) określono osady jako silnie zanieczyszczone, co stanowiło spadek w porównaniu z rokiem 2014.

Badania osadów jeziornych wykazały podobnie jak w latach poprzednich, że wykrywane w nich maksymalne zawartości potencjalnie szkodliwych pierwiastków są niższe od zawartości tych pierwiastków w osadach zanieczyszczonych rzek na obszarze Polski. Wyniki oznaczeń, podobnie jak w latach poprzednich, wskazują na występowanie w osadach wielu jezior podwyższonych zawartości TZO, zwłaszcza znacząco podwyższonych zawartości substancji z grup WWA i DDT. Stwierdzono, że ok. 22% osadów jeziornych jest niezanieczyszczone bądź miernie zanieczyszczone pierwiastkami śladowymi i trwałymi zanieczyszczeniami organicznymi (w roku poprzednim było to ok. 36%). W ok. 9% ppk położonych na jeziorach wykazano silne zanieczyszczenie osadów dennych, spowodowane przede wszystkim wysoką zawartością arsenu, miedzi, substancji z grup WWA i DDT.

Zgromadzone dane posłużą do opracowania długoterminowych analiz substancji priorytetowych, wykazujących tendencję do akumulowania się w osadach dennych, co jest wymogiem nałożonym dyrektywą 2013/39/UE. Dane gromadzone są również na potrzeby aktualizacji profili wody w kąpielisku oraz w celach sprawozdawczych.

3.5. Monitoring jakości wód podziemnych

Monitoring jakości wód podziemnych w 2015 r. realizowany był w oparciu o program krajowy, koordynowany przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, oraz pomiary wykonywane przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska.²⁵

W 2015 r. w ramach monitoringu operacyjnego w ok. 300 punktach pomiarowych sieci krajowej zostały wykonane badania stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych zagrożonych nieosiągnięciem dobrego stanu. W każdej próbkę wód podziemnych wykonano oznaczenia ok. 40 wskaźników fizyko-chemicznych (w tym ok. 30 wskaźników obligatoryjnych), a w części z nich także oznaczenia wskaźników organicznych.

W 2015 r. została opracowana ocena stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) uznanych za zagrożone nieosiągnięciem dobrego stanu²⁶. Podstawę do opracowania oceny stanowiły wyniki badań jakości wód podziemnych przeprowadzonych w ramach monitoringu operacyjnego w 2014 roku. Ocena została wykonana w odniesieniu do 41 (JCWPd) uznanych za zagrożone nieosiągnięciem dobrego stanu. Wyniki oceny stanu chemicznego badanych JCWPd, wykazują, że w 28 JCWPd stwierdzono dobry stan chemiczny, a w 13 JCWPd stwierdzono słaby stan chemiczny. Główne czynniki warunkujące słaby stan chemiczny to przekroczenia wartości progowych dla takich wskaźników jak: azotany, potas, siarczany, wodorowęglany, sód, wapń, fluor i nikiel, które mogą

²⁵ Monitoring jest realizowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz.U. 2011 nr 258 poz. 1550, z późn. Zm.).

²⁶ Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 roku w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896).

być spowodowane oddziaływaniami antropogenicznymi. Przekroczenia wartości progowych stwierdzono także dla żelaza, manganu, jonu amonowego, ogólnego węgla organicznego, ale te wskaźniki mogą mieć pochodzenie geogeniczne (naturalne) oraz są stosunkowo łatwe do usunięcia w procesie uzdatniania wody.

Wojewódzkie inspektoraty wykonały w 2015 r., zgodnie z dyrektywą „azotanową”²⁷, badania jakości wód podziemnych w części obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego (OSN), z uwzględnieniem rozporządzeń dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej w sprawie programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych²⁸.

27 Dyrektywa Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (Dz.U. L 375 z 31.12.1991, str. 1).

28 Minimalny wymagany zakres badań był zgodny z rozporządzeniem Ministra Środowiska z 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241, poz. 2093).

Na podstawie wyników badań jakości wód podziemnych przeprowadzonych w 2014 roku przez wojewódzkie inspektoraty oraz wyników badań pochodzących z punktów pomiarowych sieci krajowej monitoringu jakości wód podziemnych zlokalizowanych na obszarach OSN, została opracowana ocena stopnia zanieczyszczenia wód podziemnych związkami azotu pochodzenia rolniczego.

Z danych zebranych w ramach realizacji programu krajowego i badań wojewódzkich inspektoratów wynika, że badania wód podziemnych w obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego nie objęły wszystkich OSN wyznaczonych w 2012 roku. Powodem był brak punktów pomiarowych zlokalizowanych na tych obszarach lub w ich najbliższym sąsiedztwie.

4. Monitoring jakości gleby i ziemi

Badania gleb w ramach programu krajowego prowadzone są w cyklu pięcioletnim w 216 stałych punktach pomiarowych zlokalizowanych na gruntach ornych całego kraju. W próbach oznaczanych jest ok. 30 wskaźników.

W 2015 r. z warstwy 0-20 cm zostały pobrane próbki gleby, które zostaną podane analizie w roku 2016. Podczas prac związanych z poborem prób zostały wykonane opisy punktów pomiarowych uwzględniające szkie

lokalizacji punktu wraz z ewentualnymi elementami presji oraz dokumentację fotograficzną. Powyższe informacje zostały wprowadzone do bazy danych Monitoringu Chemizmu Gleb.

W 2015 r. badania gleb w monitoringu regionalnym były prowadzone przez WIOŚ we Wrocławiu w 119 punktach pomiarowych na obszarze województwa dolnośląskiego.

5. Monitoring przyrody

5.1. Monitoring ptaków, w tym monitoring obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSOP) Natura 2000

W 2015 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska kontynuował realizację programu monitoringu ptaków, w ramach podprogramów przedstawionych w tabeli poniżej:

Skrót nazwy grupy	Nazwa podprogramu/ skrót podprogramu	Liczba gatunków	Liczba powierzchni	Liczba pow. w granicach OSOP
MGRO Monitoring gatunków rozpowszechnionych	Monitoring pospolitych ptaków lęgowych (MPPL)	187	704	130
	Monitoring flagowych gatunków ptaków (MFGP)	12	48	27
MGŚ Monitoring gatunków średniołącznych	Monitoring ptaków mokradeł (MPM)	41	43	24
	Monitoring zimujących ptaków morskich (MZPM)	24	56	28
	Monitoring zimujących ptaków wodnych (MZPW)	65	372	195
	Monitoring ptaków drapieżnych (MPD)	26	49	33
	Monitoring lęgowych sów leśnych (MLSL)	6	39	20
	Monitoring Produktynowości Bielika	1	84	48
	Monitoring Kormorana	1	63	46
	Monitoring Rybitwy Czubatej	1	1	1
	Łącznie		1459	552

29 Prace terenowe dla MNŻ wykonane zostały w 2014 r. Opracowanie i publikacja wyników nastąpiła w 2015 r.

Skrót nazwy grupy	Nazwa podprogramu/ skrót podprogramu	Liczba gatunków	Liczba powierzchni	Liczba pow. w granicach OSOP
MGP Monitoring gatunków przelotnych	Monitoring Noclegowisk Żurawia ²⁹ (MNŻ)	1	97	64
	Monitoring Noclegowisk Gęsi (MNG)	2	100	70
Łącznie			197	134
MGR Monitoring gatunków rzadkich	Monitoring orla przedniego (MOP)	1	35	28
	Monitoring orlika grubodziobego (MOG)	1	12	12
	Monitoring rybołowa (MRY)	1	45	33
	Monitoring mewy czarnogłowej (MMC)	1	61	42
	Monitoring łabędzia krzykłego (MLK)	1	134	81
	Monitoring podgorzałki (MPO)	1	46	33
	Monitoring biegusa zmiennego (schinzii) (MBZ)	1	9	9
	Monitoring kraski (MKR)	1	30	20
	Monitoring dubelta (MDU)	1	75	71
	Monitoring ślepowrona (MSL)	1	13	13
	Monitoring rzadkich dzięciołów (MRD)	2	186	129
	Monitoring wodniczki (MWO) – transekty	1	100	100
	Monitoring wodniczki (MWO) – stanowiska	1	20	20
	Łącznie		766	591

Ogółem w 2015 r. obserwacje przeprowadzono na 2 422 powierzchniach monitoringowych reprezentatywnie wylosowanych w kraju, z czego 1 277 powierzchni znajdowało się na obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. W stosunku do roku 2014 liczba powierzchni ogółem, na których prowadzono obserwacje zwiększyła się o 146, w tym na obszarach OSOP o 84. W 2015 r. uruchomiono liczenia dla 3 nowych podprogramów jednostkowych: (1) Produktynność bielika, (2) Monitoring Kormorana oraz (3) Rybitwy Czubatej, w ramach Monitoringu Lęgowych Ptaków Morskich.

W 2015 r. na podstawie danych uzyskanych z monitoringu MPPL, został wyliczony coroczny wskaźnik ptaków krajobrazu rolniczego FBI 22³⁰ (Farmland Bird Index), który odwzorowuje ogólne zmiany różnorodności biologicznej. W 2015 r. wartość wskaźnika kształtowała się na poziomie 0,87.

W 2015 r. opracowano również wskaźnik pospolitych ptaków krajobrazu leśnego

Monitoring pospolitych ptaków lęgowych

30 Został on zatwierdzony w październiku 2004 roku przez Komisję Europejską jako jeden z oficjalnych wskaźników strukturalnych przemian krajów członkowskich UE (structural indicators). Indeks FBI 22 charakteryzuje liczebność ptaków określoną w stosunku do roku bazowego, którym w przypadku Polski jest rok 2000. Dla roku bazowego przyjmuje wartość 1. Przykładowa wartość wskaźnika wynosząca 0,70 oznacza, że w danym roku FBI jest o 30% niższy niż w roku bazowym. FBI 23 jest średnią geometryczną wskaźników gatunków składowych, do których zaliczane są: bocian biały, czajka, ciemiówka, dzierlatka, dudek, dymówka, gawron, kłaskawka, kulczyk, makolągwa, mazurek, ortalon, pliszka żółta, pokląska, potrzuszcz, pustotka, skowronek, szpak, świergotek łąkowy, trznadel, turkawka i rycyk. **W przypadku Polski FBI nie obejmuje danych dla gawrona, gdyż jest to gatunek kolonijny, występujący skupiskowo. W trakcie prac terenowych MPPL rejestrowane są głównie ptaki z frakcji nielęgowej lub żerujące z daleka od kolonii. Takie dane nie są reprezentatywne dla jego sytuacji w Polsce, a dobre wyniki dla tego gatunku uzyskuje się metodyką cenzusową zastosowaną w Monitoringu Flagowych Gatunków Ptaków.**

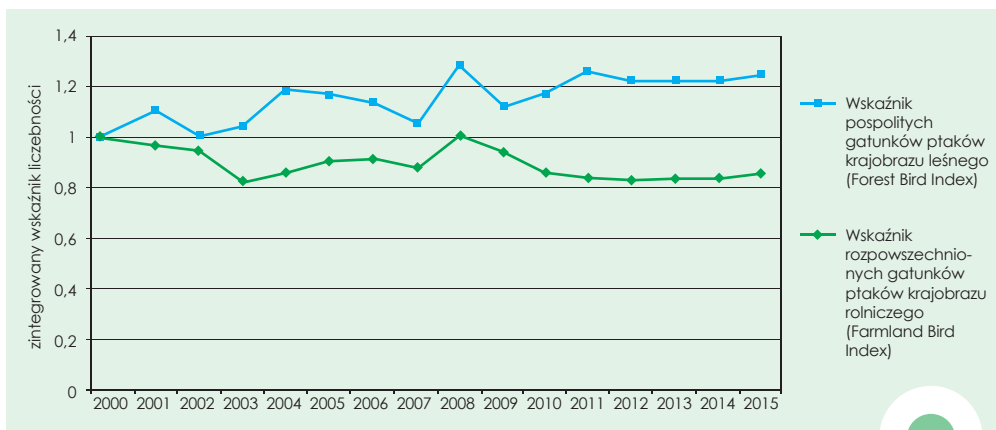
Rozmieszczenie powierzchni próbnych programu MPPL skontrolowanych w 2015 r. - kolorem fioletowym zaznaczono powierzchnie znajdujące się na obszarach specjalnej ochrony ptaków (OSOP) Natura 2000, a zielonym poza obszarami OSOP)

FBI 34 (Forest Bird Index), gdzie do analiz wykorzystano dane o występowaniu rozpowszechnionych ptaków lęgowych, zebranych również w ramach programu MPPL. Powyższy wskaźnik został obliczony dla 34 gatunków.

W 2015 r. przeprowadzono badania monitoringu zimujących ptaków nad Morzem Bałtyckim (MZPM), zgodnie z metodą wypracowaną w 2010 roku. Ich liczebność w ramach HELCOM jest jednym z 48 podstawowych wskaźników (core indicators), które zostały wykorzystane we wstępnej ocenie stanu środowiska polskich wód morskich dla potrzeb wdrożenia dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej³¹.

W 2015 r. opracowano dwa raporty z przebiegu prac terenowych (wraz z analizą uzyskanych wyników) w ramach realizacji prac: (1) „Monitoring ptaków, w tym monitoring obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – faza IV, lata 2012–2015” oraz (2) „Monitoring ptaków, z uwzględnieniem obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, lata 2015–2018”. Zaktualizowano stronę internetową i „ptasią bazę danych” o wyniki monitoringu za rok 2015 (<http://monitoringptakow.gios.gov.pl/>).

³¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (Dz.U. L 164 z 25.06.2008, str. 19).

Zmiany wartości zintegrowanego wskaźnika liczebności 34 pospolitych gatunków ptaków leśnych (Forest Bird Index, kolor niebieski) i 22 rozpowszechnionych gatunków ptaków krajobrazu rolniczego (Farmland Bird Index, kolor czerwony) rejestrowanych w ramach podprogramu MPPL w latach 2000–2015.

5.2. Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych

W 2015 r. zakończono realizowany od 2012 r. III etap projektu pt. „Monitoring roślin, zwierząt i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000” oraz rozpoczęto IV etap ww. projektu zaplanowany na lata 2015–2018.

W ramach III etapu opracowano raport końcowy podsumowujący wyniki prac monitoringowych przeprowadzonych w latach 2013–2014 obejmujący łącznie:

- 38 typów siedlisk przyrodniczych badanych na 2 901 stanowiskach zlokalizowanych w 661 obszarach siedliskowych Natura,

- 36 gatunków roślin badanych na 451 stanowiskach zlokalizowanych w 95 obszarach siedliskowych Natura 2000,
- 52 gatunki zwierząt badanych na 1 342 stanowiskach zlokalizowanych na 459 obszarach siedliskowych Natura 2000.

Opracowano i wydano 14 numer Biuletynu Monitoringu Przyrody, w którym zaprezentowano wyniki prac monitoringowych. Ponadto opracowano i wydano ostatnie części przewodników metodycznych dla nowo monitorowanych 18 typów siedlisk przyrodniczych i 19 gatunków zwierząt. Wszystkie publikacje zostały udostępnione na stronie internetowej Głównego Inspektoratu (www.siedliska.gios.gov.pl).

W ramach IV etapu projektu rozpoczęto prace terenowe w zakresie monitoringu wymienionych w załącznikach Dyrektywy Siedliskowej³² gatunków roślin i zwierząt, które objęły:

- 5 gatunków roślin na 49 stanowiskach (1 gatunek porostów – chrobotek, 3 gatunki mchów, w tym torfowce oraz 1 gatunek roślin naczyniowych – paproć zanokcica serpentynowa),
- 19 gatunków zwierząt na 276 stanowiskach (2 gatunki chrząszczy, 14 gatunków ryb i 3 gatunki nietoperzy).

Dodatkowo, tak jak w poprzednich latach, w 2015 r. na każdym stanowisku badawczym zbierano informacje o występowaniu gatunków obcych.

W czerwcu 2015 r. w Klimkówce oraz w Magurskim Parku Narodowym odbyły się warsztaty szkoleniowe „Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych, a pla-

³² Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206 z 22.07.1992, str. 7).

Nocek orzęsiony (*Myotis emarginatus*)

nowanie ochrony w obszarach Natura 2000" dla służb ochrony przyrody. Warsztaty poświęcone były głównie problemom związanym z planowaniem ochrony w obszarach Natura 2000 na podstawie wyników monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych.

5.3. Monitoring lasów

Główny Inspektor realizował program monitoringu lasów zgodnie z zasadami określonymi w Międzynarodowym Programie Koordynującym ICP-Forests funkcjonującym w ramach Konwencji w sprawie transgranicznego przemieszczania się zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości³³ wypełniając jednocześnie postanowienia Konwencji o różnorodności biologicznej³⁴.

Monitoring lasów prowadzony był w oparciu o sieć stałych powierzchni obserwacyjnych (SPO) założonych w drzewostanach w wieku powyżej 20 lat w lasach wszystkich kategorii własności. W 2015 r. łączna liczba SPO I rzędu wynosiła 2322 (w tym: 2018 to powierzchnie czynne z obserwacjami, 292 – powierzchnie oczekujące, 12 – powierzchnie niedostępne), a SPO II rzędu – 148 (w tym: 144 to powierzchnie czynne z obserwacjami, 4 – powierzchnie oczekujące).

Główny Inspektorat w 2015 r. odpowiadał za realizację badań stanu zdrowotnego lasów na 1222 stałych powierzchniach obserwacyjnych I rzędu. Natomiast badania na pozostałych powierzchniach obserwacyjnych I rzędu pozostawały w gestii Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, a badania na powierzchniach obserwacyjnych II rzędu – w gestii Ministerstwa Środowiska.

W ramach badań wykonanych w 2015 r. na SPO I rzędu zostały przeprowadzone obserwacje cech morfologicznych koron drzew (przede wszystkim defoliacja i odbarwienie aparatu asymilacyjnego drzew), obserwacje symptomów uszkodzeń drzew oraz pomiary pierśnic drzew. Wyniki badań z SPO I rzędu wskazują, że stan

³³ Konwencja w sprawie transgranicznego przemieszczania się zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości sporządzona w Genewie dnia 13 listopada 1979 r. (Dz. U. z 1985 r., Nr 60, poz. 311).

³⁴ Konwencja o różnorodności biologicznej sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 184, poz. 1532).

zdrowotny lasów Polski (gatunki razem) w porównaniu do roku 2014 uległ niewielkiej poprawie. Udział drzew zdrowych (defoliacja do 10%) wynosił 11,9% (wzrost o 0,4 punktu procentowego), a udział drzew uszkodzonych (defoliacja powyżej 25%) wynosił 16,7% (spadek o 2,2 punktów procentowych), średnia defoliacja wynosiła 21,5% (spadek o 0,4 punktu procentowego).

Gatunki liściaste charakteryzowały się nieco lepszą kondycją zdrowotną niż gatunki iglaste. Wśród gatunków iglastych najniższym poziomem defoliacji charakteryzowała się jodła, a najwyższym – świerk. Wśród gatunków liściastych najzdrowszy okazał się buk, a najwyższym uszkodzeniem charakteryzował się dąb.

W 2015 r. zostało wykonane opracowanie pt. „Stan uszkodzenia lasów w Polsce w 2014 roku na podstawie badań monitoringowych”. Na jego podstawie przygotowano także opracowanie syntetyczne pt. „Stan zdrowotny lasów Polski w 2014 roku” (w wersji polskiej i angielskiej).

Podobnie jak w latach poprzednich wyniki badań stanu zdrowotnego lasów z 2014 roku zostały przesłane za pośrednictwem Instytutu Badawczego Leśnictwa do Centrum Koordynacyjnego programu ICP-Forests na potrzeby raportu pt. „The Condition of Forests in Europe 2015 Executive Report”.

5.4. Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego

Program Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego (ZMŚP) był realizowany w 2015 r. na dziewięciu stacjach bazowych: Wigry, Puszcza Borecka, Storkowo, Konieczynka, Kampinos (dawniej Pożary), Święty Krzyż, Szymbark, Wolin (dawniej Biała Góra), Roztocze.

Przedmiotem badań w ramach ZMŚP były zlewnie rzeczne (względnie jeziorne) obejmujące różne typy geoeosystemów reprezentatywnych dla struktur krajo-
brazowych Polski. Do zlewni badawczych ZMŚP należą: góra Parsęta (Stacja Bazowa Storkowo), Czarna Hańcza (Stacja Bazowa Wigry), jezioro Łękuk (Stacja Bazowa Puszcza Borecka), Struga Toruńska (Stacja Bazowa Koniczynka), Kanał Olszowiecki (Stacja Bazowa Kampinos), Bystrzanka (Stacja Bazowa Szymbark), jezioro Gardno (Stacja Bazowa Wolin), zlewnia w centralnej części Gór Świętokrzyskich (Stacja Bazowa Święty Krzyż), zlewnia rzeki Świerszcz (Stacja Bazowa Roztocze).

Stacje bazowe realizowały w 2015 r. program badawczo-pomiarowy ZMŚP obejmujący badania elementów abiotycznych i biotycznych badanych geoeosystemów, takich jak: pomiary meteorologiczne, badania chemizmu powietrza i opadów atmosferycznych, badania wód powierzchniowych i podziemnych, badania chemizmu roztworów glebowych, badania uszkodzeń drzew i drzewostanów, badania chemizmu

opadu podkoronowego i spływu po pniach, badania chemizmu opadu organicznego oraz badania epifitów nadrzewnych (porostów) jako bioindykatorów zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym.

Ponadto w 2015 r. wykonano badania makrofitów w rzekach wraz z oceną hydromorfologiczną koryta rzeczne w stacjach bazowych: Wolin, Storkowo, Koniczynka, Kampinos oraz kartowanie glebowe w stacji bazowej Św. Krzyż. Przeprowadzono międzylaboratoryjne badania porównawcze metod oznaczania składników chemicznych w próbkach wody oraz szkolenie przedstawicieli stacji bazowych ZMŚP. Dokonano również analizy i oceny usług wybranych geoeosystemów w stacjach bazowych: Wigry, Puszcza Borecka, Koniczynka, Kampinos oraz przeprowadzono inwentaryzację materiału dokumentacyjnego dotyczącego gatunków inwazyjnych roślin obcego pochodzenia na wszystkich stacjach bazowych. W 2015 r. zostało także opracowane sprawozdanie o stanie geoeosystemów Polski w 2014 roku.

6. Monitoring hałasu

W 2015 r. wojewódzkie inspektoraty prowadziły pomiary hałasu przemysłowego oraz komunikacyjnego³⁵ od dróg, linii kolejowych, tramwajowych oraz lotnisk (dla których nie były wykonywane obowiązkowe mapy akustyczne).

Na potrzeby monitoringu wykonano 69 681 pomiarów parametrów akustycznych i poza akustycznych na 304 stanowiskach pomiarowych. W ramach kontroli wykonano 26 580 pomiarów parametrów akustycznych i poza akustycznych na 2235 stanowiskach.

W przypadku hałasu przemysłowego wojewódzkie inspektoraty wyznaczały poziomy wskaźników krótkookresowych L_{AeqD} ³⁶ oraz L_{AeqN} ³⁷, których wartości są wykorzystywane do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska. Dodatkowo, niektóre inspektoraty wykonywały pomiary tych wskaźników dla hałasu drogowego, lotniczego oraz kolejowego.

W wybranych punktach wojewódzkie inspektoraty wykonywały również pomiary służące do wyliczania wartości poziomów długookresowych L_{DWN} ³⁸ oraz

L_N ³⁹, których wartości mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem.

Do końca marca 2015 r. wojewódzkie inspektoraty wprowadziły do bazy EHAŁAS wyniki pomiarów własnych wykonanych w 2014 r. oraz dane pozyskane od prowadzących instalację oraz użytkowników urządzeń i wyniki okresowych pomiarów wykonywanych przez zarządzających drogami, liniami kolejowymi, lotniskami lub portami. Z uwagi na brak nowelizacji rozporządzenia z art. 177 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, z późn. zm.) nie wszyscy zarządzający przekazali swoje dane. Ponadto w 2015 r. wojewódzkie inspektoraty nadal gromadziły mapy akustyczne, które zostały wykonane z opóźnieniem przez podmioty prawnie zobligowane do ich wykonania.

Na podstawie zgromadzonych danych wojewódzcy inspektorzy wykonali oceny stanu akustycznego w województwach za 2014 rok. Główny Inspektor wykonał ocenę klimatu akustycznego w skali kraju na podstawie pomiarów wykonywanych przez wojewódzkie inspektoraty i innych danych zgromadzonych w bazie EHAŁAS oraz pomiarów hałasu drogowego i kolejowego oraz lotniczego wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy (IOŚ-PIB).

Ocenę hałasu przemysłowego wykonano na podstawie badań kontrolnych planowanych, jak i będą-

35 Zgodnie z art. 117 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 poz. 1232 z późn. zm.).

36 L_{AeqD} – równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6 do godz. 22) – art. 112a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 poz. 1232 z późn. zm.).

37 L_{AeqN} – równoważny poziom dźwięku A dla pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6) – art. 112a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 poz. 1232 z późn. zm.).

38 L_{DWN} – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6 do godz. 18), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18 do godz. 22) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6) – art. 112a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 poz. 1232 z późn. zm.).

39 L_N – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6) – art. 112a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 poz. 1232 z późn. zm.).

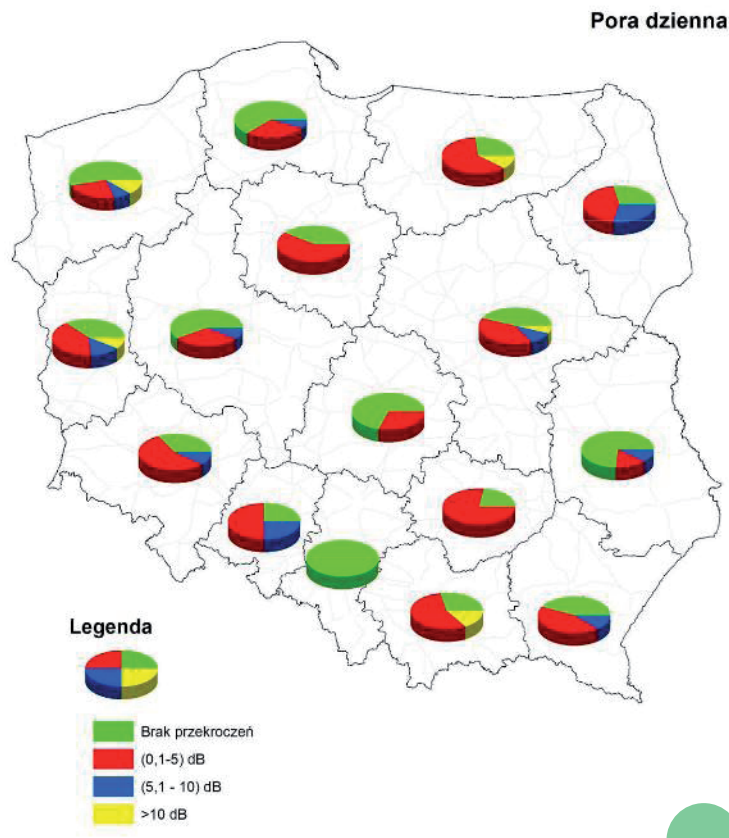

cych efektem interwencji w odpowiedzi na skargi mieszkańców na hałaśliwą działalność. Spośród 967 zakładów skontrolowanych w 2014 r. w 32% zakładów przekroczone były dopuszczalne poziomy hałas. Wśród obiektów najbardziej uciążliwych można wymienić huty, ciepłownie, a także urządzenia klimatyzacyjne oraz sprzęt nagłaśniający.

Badania hałasu drogowego były wykonywane:

- przy źródłach, w ramach których zbierane były dane na temat charakterystyki źródła, jego zmienności w czasie (wskaźniki $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$). Badania te prowadzone są w celu znalezienia najbardziej uciążliwych akustycznie odcinków dróg,
- w środowisku zamieszkania na terenach chronionych akustycznie przy elewacjach budynków mieszkalnych. Celem tych badań jest znalezienie terenów o dużej uciążliwości akustycznej (wskaźniki $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$),
- jako długookresowe monitoringowe badania hałasu w środowisku (wskaźniki L_{DWN} i L_N).

Wyniki krótkookresowych badań hałasu pochodzącego od dróg, wykonanych dla 189 odcinków w 2014 r., wykazały, że 58% z nich charakteryzowało się emisją powyżej 65 dB w porze dnia, a 41% – emisją powyżej 56 dB w porze nocy. Przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięku w porze dnia stwierdzono w 53% spośród 284 punktów pomiarowych na terenach chronionych akustycznie przy budynkach, a w porze nocy – w 63%.

Udział procentowy liczby pomiarów wskaźników $L_{Aeq D}$, które wykazały zagrożenie hałasem komunikacyjnym w stosunku do wszystkich pomiarów przy elewacjach budynków (źródło: EHAŁAS/PMŚ, opracowanie IOŚ-BIP)

Badania długookresowe hałasu od dróg w 2014 r. wykonano w 72 punktach pomiarowych, pomiary emisji wykonano w 61 punktach pomiarowych usytuowanych przy jednorodnych odcinkach dróg. Emisję powyżej 68 dB dla wskaźnika L_{DWN} stwierdzono dla 55% dróg krajo-

wych, 44% dróg wojewódzkich i 38% dróg pozostałych. Długookresowe pomiary hałasu drogowego na terenach mieszkalnych wykonano w 106 punktach pomiarowych. W 53% punktów pomiarowych w porze dnia i 47% punktów pomiarowych w porze nocy nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów dźwięków.

Wykonane w 2014 r. w 86 punktach na terenie 10 województw badania hałasu kolejowego wykazały, że w ok. 10% punktów pomiarowych w porze dnia przekroczone były poziomy dopuszczalne, a w 90% punktów

pomiarowych w porze nocy zmierzony poziom hałasu przekraczał 56dB.

Badania hałasu lotniczego wykonane wokół 12 lotnisk cywilnych pokazały, że w 2014 r. w przypadku pomiarów hałasu krótkookresowego w żadnym punkcie nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięku w porze dnia, a w porze nocy przekroczenia odnotowano w jednym punkcie. Przekroczenia poziomów długookresowych zarówno wskaźnika L_{DWN} i L_N stwierdzono w przypadku dwóch lotnisk – w Warszawie i Poznaniu.

7. Monitoring pól elektromagnetycznych

Wojewódzkie inspektoraty w 2015 r. wykonały pomiary poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (PEM), w trzecim trzyletnim cyklu pomiarowym obejmującym lata 2014–2016. Pomiary wykonano w przedziale częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz⁴⁰.

W 2015 r. pomiary PEM w środowisku wykonano łącznie w 719 punktach, w tym:

- w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców powyżej 50 tysięcy – 239 punktów pomiarowych,
- w pozostałych miastach – 240,
- na obszarach wiejskich – 240.

W stosunku do założonego programu pomiarowego w zakresie PEM w 2015 r. wojewódzkie inspektoraty nie wykonały pomiarów w jednym punkcie i zmieniły lokalizację

pojedynczych punktów. Przyczyną tego była zmiana zagospodarowania terenu lub pojawienie się nowych instalacji w bezpośrednim otoczeniu punktów pomiarowych.

W 2015 roku Główny Inspektorat Ochrony Środowiska wykonał ocenę poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku w skali kraju, w oparciu o wyniki pomiarów wykonanych przez wojewódzkie inspektoraty w 2014 roku.

Średnia arytmetyczna wszystkich pomiarów wykonanych w 2014 r., dla miejsc dostępnych dla ludności, wynosi 0,34 V/m, co stanowi niecałe 5% wartości dopuszczalnego poziomu pól elektromagnetycznych (7 V/m), określonego prawem. Potwierdza to, że tło elektroenergetyczne w środowisku znajduje się na bardzo niskim poziomie.

Najwyższe zmierzone w roku 2014 wartości poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku wyniosły odpowiednio: w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców powyżej 50 tysięcy – 2,93 V/m, w pozostałych miastach – 1,31 V/m i na obszarach wiejskich – 1,00 V/m.

⁴⁰ Zgodnie z art. 123 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, z późn. zm.) i rozporządzeniami wykonawczymi.

Rodzaj Obszaru

- centralne dzielnice lub osiedla miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.
- pozostałe miasta
- tereny wiejskie

Rozmieszczenie punktów pomiarowych monitoringu pól elektromagnetycznych w 2014 r.

8. Monitoring promieniowania jonizującego

W 2015 r. w ramach monitoringu promieniowania jonizującego Główny Inspektor realizował poniższe programy:

- wykonywanie pomiarów na stacjach wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych IMGW – PIB,
- monitoring stężenia cezu-137 w glebie,
- monitoringu skażeń promieniotwórczych wód powierzchniowych i osadów dennych.

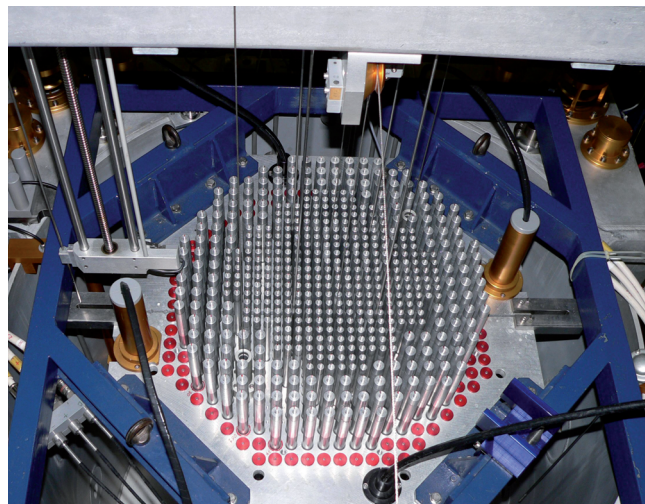
Na 9 stacjach wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych IMGW–PIB w 2015 r. prowadzone były odpowiednio pomiary mocy dawki promieniowania gamma na wysokości 1 m od podłoża, średnich dobowych aktywności aerozoli powietrza, aktywności beta opadu całkowitego, aktywności cezu-137 i wybranych naturalnych radioizotopów gamma promieniotwórczych oraz aktywności strontu-90 opadu całkowitego. Wyniki prowadzonych pomiarów wskazują na utrzymywanie się wartości mierzonych parametrów w granicach wartości notowanych w latach ubiegłych.

W ramach monitoringu stężenia cezu-137 w glebie w 2015 r. wykonano analizę zawartości cezu-137 oraz radionuklidów naturalnych (rad-226, aktyn-228, potas-40) w próbkach pobranych jesienią 2014 r. w 254 punktach o stałych lokalizacjach na obszarze całego kraju.

W ramach monitoringu skażeń promieniotwórczych wód powierzchniowych i osadów dennych w 2015 r. pobrano dwukrotnie – w sezonie wiosennym i jesien-

nym – próbki wody i osadów dennych w 18 punktach, zlokalizowanych w dorzeczu Wisły (7 punktów poboru), w dorzeczu Odry (5 punktów poboru) i w wybranych jeziorach (6 jezior). W pobranych próbkach wykonano analizy cezu-137 i strontu-90 w wodach oraz cezu-137, plutonu-238, plutonu-239,240 w osadach dennych. Uzyskane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że skażenie wód powierzchniowych cezu-137 i strontu-90 jest niewielkie i kształtuje się na poziomie z lat ubiegłych. Również skażenie cezu-137 i plutonu-239,240 osadów dennych pozostaje na niskim poziomie.

Uzyskane wyniki monitoringu powietrza, wód, osadów i gleb wskazują, że nie wystąpiły nowe uwolnienia izotopów promieniotwórczych do środowiska.

9. Problemy w realizacji PMŚ

Państwowy Monitoringu Środowiska (PMŚ) jest podstawowym źródłem informacji o stanie środowiska w kraju. Wyniki badań i ocen wykonywanych w ramach PMŚ pełnią istotną rolę w procesie zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego kraju, gdyż są wykorzystywane w procesach strategicznego i operacyjnego zarządzania środowiskiem i jego zasobami przez organy administracji różnego szczebla i inne podmioty. Jednocześnie są one elementem międzynarodowego systemu wymiany informacji o środowisku i stanowią podstawę do wywiązywania się Polski z międzynarodowych i unijnych zobowiązań sprawozdawczych; gdzie, w przypadku tych ostatnich, brak realizacji skutkuje karami finansowymi.

Obecne uwarunkowania prawno-organizacyjne są istotnym utrudnieniem dla sprawnej i efektywnej realizacji zadań monitoringu środowiska przez Inspekcję Ochrony Środowiska i stanowią barierę dla pełnego wykorzystania potencjału organizacji. Usprawnienie realizacji zadań PMŚ zapewniłyby następujące zmiany:

— **Zapewnienie stałego, pełnego i ciągłego finansowania ustawowych zadań Państwowego Monitoringu Środowiska z budżetu państwa,** które skutkowałoby:

- Usprawnieniem planowania i realizacji zadań poprzez odejście od długotrwałej procedury pozyskiwania środków z rezerwy celowej,
- Minimalizacją/eliminacją ryzyka naruszenia ciągłości wykonania programów monitoringowych i ciągłości serii pomiarowych,

- Zwiększeniem bezpieczeństwa utrzymania odpowiedniej jakości pomiarów i ocen stanu środowiska,
- Płynnym dostosowywaniem się do zmieniających się wymagań pod względem zakresu zadań oraz jakości pomiarów stymulowanych głównie przez zmiany prawa unijnego,
- Możliwością wzmocnienia potencjału merytorycznego wskutek zmniejszenia obciążenia zadaniami związanymi z pozyskiwaniem i rozliczaniem środków z rezerwy celowej na rzecz zadań merytorycznych.

— **Utworzenie jednolitej, dwupoziomowej struktury,** które skutkowałoby:

- Możliwością priorytetyzacji zadań i decydowania o poziomie ich finansowania i sposobie ich realizacji zgodnie z przyjętymi dokumentami planistycznymi dla Inspekcji Ochrony Środowiska. Obecnie Główny Inspektor, chociaż kieruje Inspekcją i ustala kierunki jej działalności oraz zatwierdza programy wojewódzkie PMŚ nie ma wpływu na planowanie i finansowanie tych zadań w ramach budżetu zadaniowego wojewody.
- Możliwością optymalizacji pracy i specjalizacji laboratoriów wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska nieograniczaną barierami administracyjnymi, co ułatwiłoby realizację najtrudniejszych zadań np. analiz substancji chemicznych w wodach,

- Możliwością utworzenia krajowej sieci pomiarów jakości powietrza, co przyczyniłoby się do oszczędności wynikających z centralizacji zakupów i usprawniłoby zarządzanie jakością pomiarów,
- Wprowadzeniem wspólnego, jednolitego systemu zarządzania jakością w laboratoriach i sieciach pomiarowych, co zapewniłoby wysoką jakość i porównywalność wyników na całym obszarze kraju, a w odniesieniu do akredytacji laboratoriów, zapewniłoby łatwiejsze i tańsze uzyskanie i utrzymanie jednego systemu akredytacji,
- Możliwością zarządzania kadrami ekspertów w WIOŚ zgodnie z ustalonymi priorytetami, np. wzmacnianiem zespołów próbobiorców,
- Zmniejszeniem kosztów utrzymania laboratoriów i sieci pomiarowych monitoringu powietrza m.in. poprzez centralne zakupy specja-

listycznego sprzętu i lokowanie go zgodnie ze specjalizacją laboratoriów, planowanie pomiarów z uwzględnieniem rzeczywistych uwarunkowań geograficznych a nie podziałem administracyjnym, zmniejszenie kosztów obsługi serwisowej sprzętu,

- Sprawniejszym wdrażaniem i zarządzaniem systemem informatycznym do gromadzenia i przetwarzania danych o stanie środowiska,
- Wzmocnieniem procesu zarządzania danymi o stanie środowiska i tym samym lepszym wsparciem dla zarządzających środowiskiem.

Powyższe zmiany prawno-organizacyjne przełożyłyby się na eliminację/minimalizację istniejącego ryzyka niedotrzymania wymagań UE w zakresie jakości (kompletności i wiarygodności) danych monitoringowych, co ma istotne znaczenie dla wypełnienia unijnych obowiązków sprawozdawczych oraz informowania społeczeństwa o stanie zanieczyszczenia środowiska.

V. ZADANIA LABORATORIÓW I AUTOMATYCZNYCH SIECI POMIAROWYCH

ZADANIA LABORATORIÓW

W 2015 r. laboratoria i automatyczne sieci pomiarowe Inspekcji Ochrony Środowiska wykonały badania i pomiary na potrzeby monitoringu środowiska, działalności kontrolnej oraz w sytuacjach wystąpień poważnych awarii. W strukturze Inspekcji Ochrony Środowiska funkcjonowało 16 wojewódzkich laboratoriów i 16 automatycznych sieci monitoringu powietrza atmosferycznego znajdujących się w strukturach organizacyjnych laboratoriów.

Jednym z priorytetów Inspekcji na 2015 r. były zadania związane z wdrażaniem wymagań dotyczących monitoringu substancji priorytetowych w środowisku wodnym¹. Główny Inspektor Ochrony Środowiska zawarł porozumienia z Podlaskim, Lubelskim, Łódzkim oraz Zachodniopomorskim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska w zakresie wykonywania od 2019 r. przez podległe im jednostki badań tzw. nowych substancji priorytetowych w wodzie (chinoksyfen, aklonifen, bifenoks, cybutryna, cypermetryna, dichlorofos, terbutryna) na rzecz wszystkich WIOŚ stosownie do przypisanych im regionów.

W nawiązaniu do wymagań powyższej dyrektywy w 2015 r. Główny Inspektorat rozpoczął przygotowania do doposażenia laboratoriów wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska w aparaturę wysokiej klasy umożliwiającą realizację monitoringu wód, w tym monitoringu substancji o zastrzonych normach jakości środowiska, zgodnie z wymaganiami zawartymi w dyrektywie 2009/90/WE². Doposażenie wojewódzkich inspek-

toratów, realizowane w kolejnych latach, finansowane będzie ze środków europejskich Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 i pozwoli na dotrzymanie wymagań jakościowych odnośnie wykonywanych badań.

Ponadto w 2015 r. ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009–2014 (MF EOG), w ramach Programu Operacyjnego PL03 „Wzmocnienie monitoringu środowiska oraz działań kontrolnych”³, Główny Inspektorat zakupił i przekazał laboratoriom wojewódzkich inspektoratów nowoczesne multimetry, zadymiarki i dalmierze, natomiast w niektórych sieciach automatycznych uzupełniono wyposażenie o 32 analizatory ozonu i NO_x, 12 poborników LVS pyłu PM10/PM2,5, 21 kalibratorów przepływu do kalibratorów wielogazowych, a także 18 kontenerów dla automatycznych stacji pomiarowych w sieciach monitoringu jakości powietrza oraz wycinarki do filtrów pyłowych.

Ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 w ramach działania „Zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałanie poważnym awariom” Główny Inspektorat zakupił i przekazał wojewódzkim inspektoratom 18 laboratoriów mobilnych do szybkiej oceny ryzyka z pojazdem bazowym, 14 detektorów zdalnych chmury substancji niebezpiecznych z pojazdem bazowym, 14 wiertnic hydraulicznych pionowych wraz z samochodem terenowym oraz 18 spektrofotometri UV-VIS.

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/39/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r. zmieniająca dyrektywy 2000/60/WE i 2008/105/WE w zakresie substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. UE L 226 z 24.08.2013, str. 1.).

² Dyrektywa 2009/90/WE ustanawiająca, na mocy dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, specyfikacje techniczne w zakresie analizy i monitorowania stanu chemicznego wód (Dz.U. UE L 201 z 1.08.2009, str. 36.).

³ Z dwóch projektów: „Wzmocnienie potencjału technicznego Inspekcji Ochrony Środowiska poprzez zakup urządzeń pomiarowych, wyposażenia laboratoryjnego i narzędzi informatycznych” oraz „Monitoring efektów realizacji Projektu PL0100 „Wzrost efektywności działalności Inspekcji Ochrony Środowiska, na podstawie doświadczeń norweskich”.

W 2015 r. wojewódzcy inspektorzy dokonywali zakupów potrzebnej aparatury do laboratoriów jak i automatycznych sieci powietrza również ze środków własnych oraz środków wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Samochód - laboratorium do szybkiej oceny ryzyka

Chromatograf ciekowy HPLC zakupiony w 2015 r. przez WIOŚ w Rzeszowie

Istotnym zadaniem dla laboratoriów w kontekście zapewnienia odpowiedniego poziomu jakości badań było utrzymanie i doskonalenie systemów zarządzania jakością, zgodnych z międzynarodową normą PN-EN ISO/IEC 17025. Wszystkie laboratoria wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska w 2015 r. posiadały certyfikaty akredytacji laboratoriów badawczych, przyznawane przez Polskie Centrum Akredytacji.

Główny Inspektorat wspomagał laboratoria wojewódzkich inspektoratów w doskonaleniu jakości badań poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń oraz porównań międzylaboratoryjnych. Międzylaboratoryjne badania porównawcze lub badania biegłości są uznawane i jednym z najlepszych sposobów szkolenia i zarazem nadzoru nad kompetencjami laboratoriów badawczych.

W 2015 r. Główny Inspektorat zorganizował badanie biegłości laboratoriów wojewódzkich inspektoratów w zakresie oznaczania substancji priorytetowych wg dyrektywy 2013/39/UE poprzedzone szkoleniem wprowadzającym dla 70 osób wykonujących analizy chromatograficzne. W badaniu biegłości uwzględniono 6 grup związków, takich jak pestycydy chloroorganiczne, pestycydy triazynowe, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, ftalan di(2-etyloheksylu), oktylofenol i nonylofenol oraz chlorowane alkanany C10-C13. Badanie biegłości wykazało, że dotychczas wojewódzkie inspektoraty wdrożyły oznaczanie substancji priorytetowych na poziomie dobrym, niemniej jednak w celu uzyskania pełnego spektrum miarodajnych wyników w monitoringu wód niezbędne będzie doposażenie wojewódzkich inspektoratów w aparaturę wyższej klasy.

W okresie od września do listopada 2015 r. odbył się I etap warsztatów dla laboratoriów wojewódzkich

inspektoratów pn. „Międzylaboratoryjne porównania poboru i oznaczania biologicznych elementów oceny stanu ekologicznego wód powierzchniowych w latach 2015–2017” dotyczący poboru i oznaczania makrobezkręgowców bentosowych. Wyniki warsztatów wskazują na bardzo dobre przygotowanie zarówno pod względem merytorycznym, jak i praktycznym poszczególnych jednostek wojewódzkich inspektoratów.

W 2015 r. przeprowadzono warsztaty dla akustyków realizujących monitoring hałasu w wojewódzkich inspektoratach, a wykonywane w ramach warsztatów pomiary objęły lotnisko Modlin. Zorganizowano również coroczne międzylaboratoryjne badania biegiłości i badania porównawcze hałasu w zakresie hałasu przemysłowego, hałasu komunikacyjnego oraz mocy akustycznej urządzenia. Badania przeprowadzono zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17043:2011.

W 2015 r. odbyły się porównania międzylaboratoryjne wojewódzkich inspektoratów z zakresu pomiarów promieniowania niejonizującego. Wykonano pomiary monitoringowe⁴ poziomów pól elektromagnetycznych o częstotliwości co najmniej 3 MHz – 3000 MHz (składowa elektryczna) oraz pomiary kontrolne⁵: pomiary poziomów pól elektromagnetycznych o częstotliwości 100 kHz–60 GHz (składowej elektrycznej) dla stabilnego źródła i pomiary poziomów pól elektromagnetycznych częstotliwości przemysłowej 50 Hz (składowa elektryczna, składowa magnetyczna).

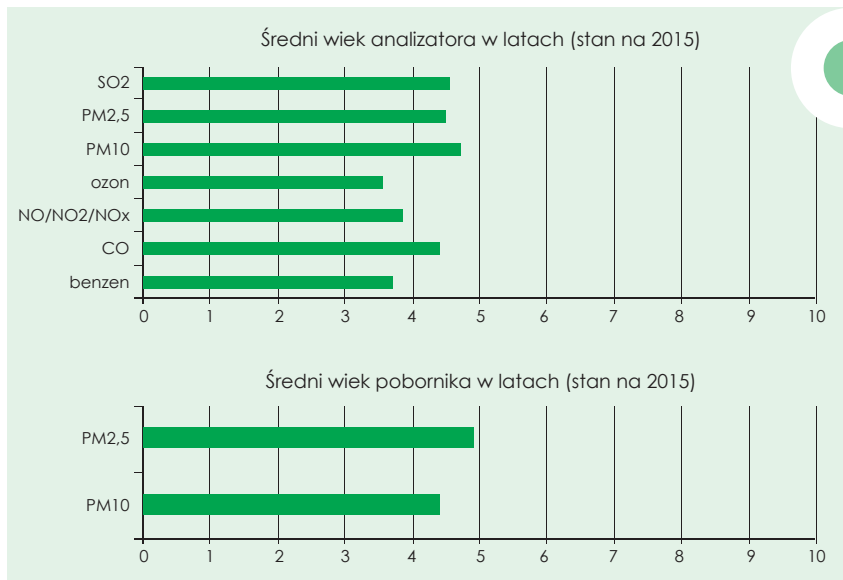
Główny Inspektorat prowadził nadzór nad jakością badań prowadzonych przez automatyczne sieci moni-

toringu powietrza poprzez funkcjonujące w jego strukturze Krajowe Laboratorium Referencyjne i Wzorcujące (KLRIW). W 2015 r. w ramach utrzymywania wysokiej jakości badań zorganizowano:

- dwie sesje badań porównawczych zanieczyszczeń gazowych powietrza (SO_2 , CO, NO_x , O_3), w których udział wzięło 14 laboratoriów wojewódzkich inspektoratów;
- dwie sesje badań porównawczych zanieczyszczeń gazowych powietrza (C_6H_6), w których udział wzięło 14 laboratoriów wojewódzkich inspektoratów;
- sprawdzenie układów poboru prób i kalibracje analizatorów na stacjach monitoringu jakości powietrza w województwach: kujawsko-pomorskim, warmińsko-mazurskim, podlaskim, lubelskim; łącznie dokonano przeglądu, sprawdzeń i kalibracji na 24 stacjach monitoringu powietrza;
- seminarium-szkolenie dla 46 uczestników podsumowujące wykonane sprawdzenia i kalibracje aparatury na stacjach.

Ponadto Główny Inspektorat zorganizował warsztaty podsumowujące terenowe badania porównawcze pyłu PM_{10} i $\text{PM}_{2,5}$ oraz metali ciężkich i benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM_{10} . W warsztatach wzięło udział łącznie 75 osób z wojewódzkich inspektoratów, Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Instytutu Ochrony Środowiska – PIB i Norweskiego Instytutu Badań Powietrza (NILU). Warsztaty zostały zorganizowane w ramach projektu pt. „Wzmocnienie systemu oceny jakości powietrza w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie” realizowanego ze środków MFE0G 2009–2014, Program Operacyjny PL03 „Wzmocnienie monitoringu środowiska oraz działań kontrolnych”.

Średni wiek analizatorów automatycznych i poborników pyłu – stan na 2015 r.

W ramach ww. projektu wykonana została również analiza funkcjonowania zmodernizowanej sieci pomiarów jakości powietrza wzmocnionej zakupami sprzętu dokonanymi ze środków projektu „Wzmocnienie potencjału technicznego inspekcji ochrony środowiska poprzez zakup urządzeń pomiarowych” finansowanego z MF EOG 2009–2014, PO PL03.

W latach 2014–2015, Główny Inspektorat przeprowadził pierwszą akcję badań równoważności dla mierników do automatycznych pomiarów stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀. Badania prowadzone były w 3 lokalizacjach: Kraków, Warszawa i Gdańsk. Efektem tego przedsięwzięcia było przede wszystkim wykazanie równoważności automatycznych mierników pyłu PM₁₀, stosowanych w sieciach monitoringu jakości powietrza wojewódzkich inspektoratów, z metodą referencyjną

oraz stworzenie procedur wyznaczania współczynników korekcyjnych dla potrzeb automatycznych pomiarów w sieciach monitoringu jakości powietrza wojewódzkich inspektoratów.

W 2015 r. Główny Inspektorat nawiązał współpracę z ruchem społecznym – Krakowskim Alarmem Smogowym w celu podniesienia świadomości społeczeństwa odnośnie odpowiedniej jakości badań zanieczyszczeń powietrza wykonywanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W ramach współpracy przeprowadzono również wspólną kampanię pomiarową pyłu zawieszonego PM₁₀.

W porozumieniu z Urzędem Miasta Płock jesienią 2015 r. Główny Inspektorat rozpoczął roczną akcję pomiarów zanieczyszczeń powietrza (pył PM₁₀, benzen, SO₂) na terenie Płocka.

A person wearing a blue and white checkered shirt and a backpack is standing on a grassy hillside, holding a camera up to their eye to take a photo. The background shows a clear blue sky and a rocky mountain slope. The foreground is filled with green grass and small yellow and pink flowers.

VI. UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O ŚRODOWISKU I DZIAŁALNOŚCI INSPEKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA

UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI

1. Charakterystyka zadań

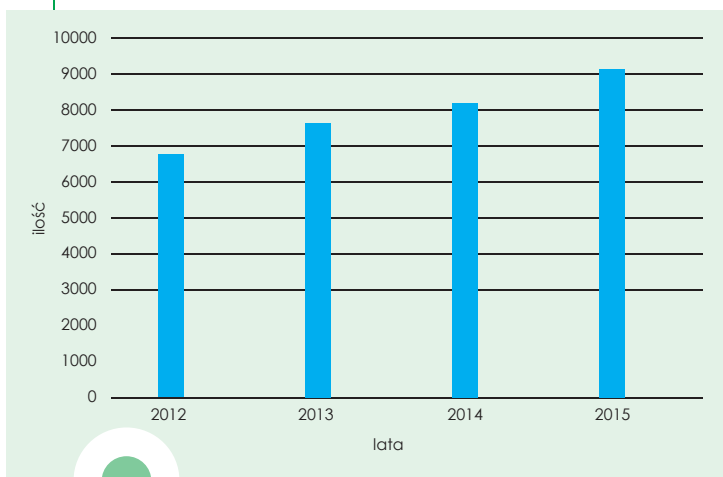
W 2015 r. zgodnie z ustawami o dostępie do informacji publicznych¹ i o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie² organy Inspekcji dostarczyły społeczeństwu oraz organom administracji publicznej informacji o środowisku, w tym wyniki badań i obserwacji oraz oceny stanu środowiska, jak również re-

zultaty kontroli przestrzegania przez podmioty wymagań ochrony środowiska. Popularyzowano również działania podejmowane przez organy Inspekcji oraz współpracowano z mediami, zwiększając w ten sposób zasięg przekazywanych informacji.

2. Udostępnianie informacji o środowisku

W 2015 r. organy Inspekcji udzieliły 9166 informacji, w zakresie i formie wskazanej przez wnioskodawców. Zdecydowana większość z nich dotyczyła stanu środowiska, wśród których dominowały informacje o zanieczyszczeniu powietrza, stanie wód, pokryciu i użytkowaniu terenu z projektu Corine Land Cover 2006 oraz informacje o wynikach kontroli, stwierdzonych zagrożeniach dla środowiska oraz o zakładach, których działalność może być źródłem poważnej awarii. Jak wskazano na wykresie poniżej, liczba udzielonych informacji o środowisku od 2012 r. sukcesywnie rośnie (o ok. 35%). W 2015 r. w stosunku do 2014 r. udzielono o 11,8% więcej informacji.

W celu ułatwienia społeczeństwu dostępu do informacji publicznych, jak również informacji o śro-

Informacje o środowisku udzielone na podstawie wniosków przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2012 - 2015

¹ Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 2058, z późn. zm.)

² Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 j.t. z późn. zm.).

dowisku i jego ochronie, Główny Inspektor i wojewódzcy inspektorzy modernizowali i na bieżąco aktualizowali Biuletyny Informacji Publicznej³ oraz strony internetowe. Dostosowywali je do aktualnie obowiązujących standardów prezentacji informacji. Oprócz nowej szaty graficznej strony były wzbogacane o moduł „wysokiego kontrastu”, który ma na celu ułatwienie osobom słabowidzącym ich przeglądanie.

W 2015 r. organy Inspekcji zamieszczały na stronach internetowych informacje o stanie środowiska, gospodarce odpadami, działalności kontrolnej Inspekcji. Udostępniały również informacje gromadzone w bazach danych i rejestrach Inspekcji takich jak:

1. Informatyczny System Wspomagania Kontroli (ISWK);
2. Baza Orzecznictwa administracyjnego;
3. Rejestr zdarzeń o znamionach poważnej awarii i poważnych awarii;
4. Baza informacji o korzystaniu ze środowiska;
5. Krajowy Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń;
6. Rejestr przedsiębiorców i organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego;
7. Rejestr wprowadzających baterie lub akumulatory oraz prowadzących zakłady przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów;
8. Rejestr instalacji, którym udzielono zezwolenia wstępnego;
9. Rejestr zgłoszeń i decyzji w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów.

³ Obowiązek wskazany w Ustawie z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2015 r., poz.2058, z późn. zm.).

Ponadto wojewódzcy inspektorzy kontynuowali udostępnianie w trybie on-line wyników ciągłych pomiarów zanieczyszczenia powietrza z automatycznych sieci monitoringu zanieczyszczeń powietrza w województwach oraz modernizowali je w celu lepszej prezentacji danych i szybszego powiadamiania o stanie jakości powietrza.

W ramach serwisu internetowego Głównego Inspektora funkcjonują m.in. następujące portale i strony tematyczne:

1. Geoportal GIOŚ INSPIRE (<http://inspire.gios.gov.pl/portal/>) – serwis branżowy stanowiący węzeł Infrastruktury Informacji Przestrzennej w zakresie urządzeń do monitorowania środowiska.
2. Nowy, uruchomiony pod koniec 2015 r. portal „Jakości Powietrza” (<http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/home>), zawierający prezentacje danych bieżących i archiwalnych jakości powietrza, prezentacje danych na mapach oraz krótko- i długoterminowe prognozy jakości powietrza (więcej w rozdziale IV 2.7).
3. Mapy PRTR (<http://mapy.gios.gov.pl/prtr/>) – serwis mapowy umożliwiający społeczeństwu dostęp do informacji o zakładach znajdujących się w krajowym Rejestrze Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i ich lokalizacji.
4. Corine Land Cover (<http://clc.gios.gov.pl/>) – serwis umożliwia przeglądanie i pobieranie produktów projektu CLC2006 dla obszaru Polski – danych i metadanych.
5. Monitoring jakości wód podziemnych (<http://mjwp.gios.gov.pl/>).
6. Osady wodne rzek i jezior (<http://ekoinfonet>).

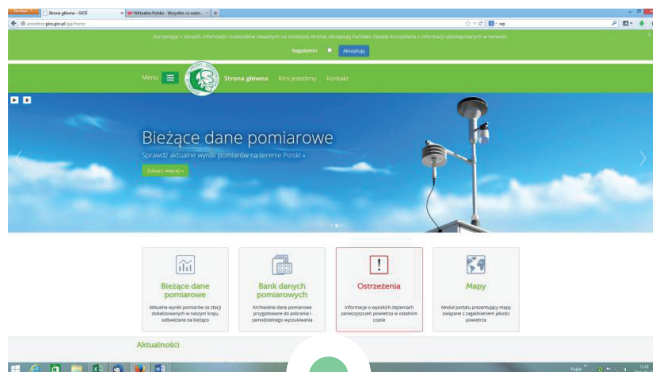

gios.gov.pl/osady/mapa/wprowadzenie.html).

7. Monitoring chemizmu gleb ornych Polski (http://www.gios.gov.pl/chemizm_gleb/).
8. Monitoring Ptaków Polski (<http://monitoringptakow.gios.gov.pl/>).
9. Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych (<http://siedliska.gios.gov.pl/>).
10. Monitoring lasów (<http://www.gios.gov.pl/mon-las/index.html>).
11. Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego (<http://zmsp.gios.gov.pl/>).

Z końcem 2015 r. Główny Inspektor uruchomił bezpłatną aplikację na urządzenia mobilne pn. „Jakość powietrza w Polsce” (więcej w rozdziale IV 2.7).

Niektóre wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska w ramach swoich serwisów internetowych prowadzą geoportale umożliwiające przeglądanie danych o środowisku z obszaru danego województwa.

Portal „Jakości Powietrza”

Strona tematyczna monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych

Geoportal monitoringu środowiska województwa lubelskiego

3. Publikacje tematyczne

W 2015 r. organy Inspekcji opracowały i udostępniły społeczeństwu w wersji drukowanej lub elektronicznej 113 publikacji tematycznych, w tym wydały roczne raporty o stanie środowiska, a także biuletyny dotyczące szerokiego spektrum zagadnień ekologicznych oraz działalności w regionach i 1624 komunikaty, m.in. na temat przekroczeń lub braku przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczenia powietrza, przekroczeń poziomu alarmowego oraz progu informowania dla pyłu zawieszonego PM10 i ozonu, stanu czystości wód rzek i jezior, zdarzeń o znamionach poważnej awarii, stanu środowiska w regionach, funkcjonowania gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytych bateriami i zużytych akumulatorami oraz zmian w prawie ochrony środowiska.

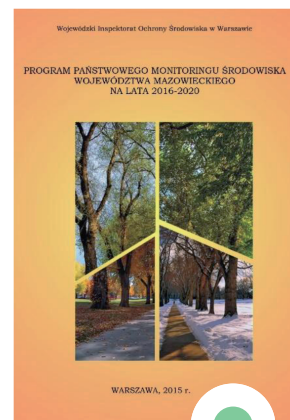
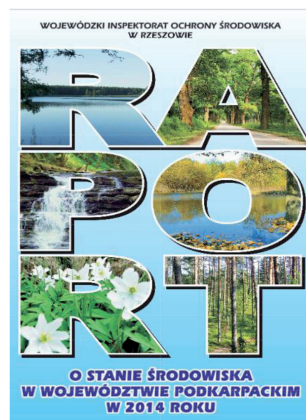
W ramach serii Biblioteki Monitoringu Środowiska opublikowano m. in.:

1. Atlas występowania substancji priorytetowych w rzekach Polski na podstawie danych Państwowego Monitoringu Środowiska;
2. Monitoring Ptaków Lęgowych. Poradnik metodyczny. Wydanie 2 uzupełnione;
3. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część IV;
4. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część IV;
5. Biuletyn Monitoringu Przyrody Nr 13 (2015/1). Monitoring Ptaków Polski w latach 2013-2015;
6. Biuletyn Monitoringu Przyrody Nr 14 (2015/2). Monitoring siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt w latach 2013-2014;

7. Ocena stanu środowiska polskich obszarów morskich Bałtyku na podstawie danych monitoringowych z roku 2014 na tle dziesięciolecia 2004-2013;

Ponadto Główny Inspektorat opublikował „Informację o realizacji zadań Inspekcji w 2014 r.”.

Większość wydanych publikacji zostało udostępnionych na stronach internetowych organów Inspekcji, jak również przekazanych m.in. Kancelarii Prezydenta, Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Najwyższej Izbie Kontroli, wybranym ministerstwom, urzędowi centralnym, Narodowemu Funduszowi Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, organom administracji samorządowej, jako egzemplarze obowiązkowe do sieci bibliotek publicznych i uczelnianych, instytucjom naukowym i innym zainteresowanym odbiorcom.

Przykłady publikacji wydanych przez WIOŚ w 2015 r.

4. Środki masowego przekazu - prasa, radio i telewizja

Organizacje Inspekcji w 2015 r. udzieliły 676 wywiadów i odpowiedzi na zapytania w prasie oraz 767 wywiadów w radio i telewizji. Najczęściej udzielały informacji na temat zanieczyszczenia powietrza i problemów związanych z emisjami do powietrza, stanu jakości wód, śniecia ryb, przewozu odpadów z zagranicy, funkcjonowania składowisk odpadów, spalarni odpadów, uciążliwości odorowych, hałasu, działalności kontrolnej GIOŚ.

W 2015 roku zostały opublikowane następujące wywiady z Głównym Inspektorem:

- w magazynie „Chemia Przemysłowa” 3 wywiady pt. „Jak nie chemia to co?”, „Zakłady chemiczne poważnie traktują obowiązki wynikające

z przepisów środowiskowych” oraz „Kontrola przy poszukiwaniu złóż”;

- w miesięczniku „Środowisko” pt. „Inspekcja wymaga zmian”;
- w magazynie „Recykling” pt. „Idzie nowe w Inspekcji Ochrony Środowiska”;
- w kwartalniku „Przegląd Energetyczny” pt. „Walka z szarą strefą”;
- w agencji „Reuters News” wywiad nt. stanu powietrza w Polsce.

W 2015 r. została zorganizowana jedna wspólna konferencja prasowa GIOŚ i MŚ na temat nowych narzędzi do informowania społeczeństwa o stanie zanieczyszczenia powietrza w Polsce.

5. Inne formy upowszechniania informacji

W roku 2015 przedstawiciele organów Inspekcji angażowali się w wiele inicjatyw i przedsięwzięć, podczas których była możliwość edukowania i informowania społeczeństwa o najważniejszych problemach związanych ze stanem i ochroną środowiska. W szczególności wygłaszali referaty podczas konferencji tematycznych (291- wojewódzkie inspektoraty, 21- GIOŚ) dotyczące m. in. informacji o stanie środowiska, monitoringu jakości powietrza, wód i przyrody, gospodarki odpadami komunalnymi, kompetencji inspekcji, ochrony środowiska przed hałasem, przeciwdziałania poważnym awariom.

W 2015 r. przedstawiciele Inspekcji obsługiwali punkt konsultacyjny na Targach POL-ECO-SYSTEM gdzie udzielali odpowiedzi na pytania zwiedzających oraz prezentowali sprzęt do pomiaru hałasu oraz prezentowali badania biologiczne.

Główny Inspektor zaprezentował także ekspozycję podczas obchodów Dnia Ziemi w Warszawie, organizowanych na Polu Mokotowskim. Festyn poświęcony był promocji odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej, a hasłem obchodów było „Z energią zmieńmy źródła”. Największym zainteresowaniem cie-

Zdjęcia z obchodów Dnia Ziemi
na Polu Mokotowskim w Warszawie 2015 r.

szyły się rebusy ekologiczne dla dzieci i materiały edukacyjne dotyczące tematyki sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

W 2015 r. wojewódzkie inspektoraty brały udział lub współorganizowały regionalne kampanie edukacyjne, w tym radiowe i telewizyjne, oraz zajęcia i warsztaty ekologiczne podczas których przybliżono uczniom i studentom m.in. problematykę gospodarki odpadami, stanu czystości wód w województwie, monitoringu wód, przyczyn złej jakości powietrza i jego ochrony oraz przygotowano prezentacje, które można było pobierać ze stron internetowych WIOŚ.

Od drugiej połowy 2015 r. GIOŚ jest obecny również w mediach społecznościowych – na twitterze odnotowano 150 wpisów.

VII. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

1. Charakterystyka zadań

W 2015 r. współpraca międzynarodowa koncentrowała się na:

— udziale w pracach instytucji i agend Unii Europejskiej w tym w Europejskiej Agencji Środowiska, Europejskiej Sieci Wdrażania i Egzekucji Prawa Ochrony Środowiska (IMPEL)¹,

w komitetach, grupach roboczych i programach UE,

- wypełnianiu zobowiązań wynikających z konwencji i umów międzynarodowych,
- współpracy bilateralnej, w tym z krajami sąsiadującymi z Polską.

2. Współpraca Inspekcji Ochrony Środowiska z instytucjami i agendami Unii Europejskiej

2.1. Udział IOŚ w pracach Europejskiej Agencji Środowiska

W 2015 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska pełnił rolę członka Zarządu Europejskiej Agencji Środowiska (EEA) oraz poprzez Krajowy Punkt Kontaktowy (KPK) ds. współpracy z EEA w ramach Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET) koordynował współpracę Polski z EEA.

Do maja 2015 r. polski KPK uczestniczył w pracach tzw. „Trójki” Krajowych Punktów Kontaktowych, realizujących zadania wymagające koordynacji współpracy KPK wszystkich krajów z EEA, w tym m.in. przeprowadził sesję obrad KPK krajów EEA i współpracujących.

W ramach realizacji sprawozdawczości do EEA lub do Komisji Europejskiej poprzez narzędzia EEA, wykorzystując dane Państwowego Monitoringu Środowiska oraz inne opracowania wykonane przez właściwe komórki resortu, w 2015 r. przekazano do Centralnego Repozytorium Danych (CDR) EEA zbiory dotyczące:

- emisji zanieczyszczeń do powietrza,
- jakości powietrza,
- jakości środowiska Morza Bałtyckiego i charakterystyki biologicznej wód przejściowych i przybrzeżnych oraz programów monitoringu,
- hałasu,
- Krajowego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń.

Ponadto, w zakresie jakości powietrza, oprócz ustalonego raportowania do CDR, z bazy danych GIOŚ prze-

¹ European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law (IMPEL)

syłano co godzinę dane bieżące (on-line) na serwer EEA w zakresie stężeń benzenu, CO, NO₂, NO_x, SO₂, ozonu, pyłu PM10 i pyłu PM2,5 z ponad 850 stanowisk pomiarowych.

Obok sprawozdawczości najważniejsze zrealizowane w 2015 r. działania to:

- zorganizowanie na poziomie krajowym procesu konsultacji kilkudziesięciu opracowań EEA,
- opracowanie i przekazanie stanowiska do programu pracy Agencji na rok 2016, Dokumentu Programowego EEA 2017-2019 i programu pracy na rok 2017, projektu rewizji tzw. priorytetowych strumieni danych do EEA oraz uwag do sześciu raportów tematycznych EEA,
- wypełnienie kwestionariusza dotyczącego sprawozdawczości w zakresie wód śródlądowych na potrzeby prowadzonego przez EEA procesu rewizji,
- zebranie i przekazanie do Agencji, na potrzeby projektu EEA, przykładów krajowych procesów przemian systemowych i innowacji,
- opracowanie we współpracy z innymi instytucjami profilu dla Polski dot. efektywnego gospodarowania zasobami materiałowymi i przekazanie do EEA,
- weryfikacja tłumaczenia na język polski Syntezy raportu EEA "Środowisko Europy 2015 – stan i prognozy" (SOER 2015) oraz innych materiałów EEA,
- realizacja działań promujących raport EEA SOER 2015, w tym zorganizowanie i przeprowadzenie krajowej inauguracji w formie seminarium tematycznego,
- udział w pracach grupy roboczej wybranych KPK ds. opiniowania narzędzi informacyjnych EEA dla EIONET, w tym w opracowaniu dokumentu zawierającego rekomendacje zmian,

- zapewnienie wymaganej reprezentacji krajowej na spotkaniach wynikających ze współpracy z EEA,
- przeprowadzenie wstępnej procedury naboru na ekspertów krajowych do pracy w EEA.

Podczas posiedzeń Zarządu EEA i spotkań Krajowych Punktów Kontaktowych EEA/EIONET przedstawiciele GIOŚ omawiali poszczególne elementy współpracy z EEA oraz zakres prac do realizacji.

Krajowa inauguracja SOER

Podczas spotkań krajowych centrów referencyjnych EIONET przedstawiciele GIOŚ oraz eksperci zewnętrzni uzgadniali m.in. zakres tematycznych raportów oraz przekazywanych danych, szczególnie istotne były kwestie rewizji sprawozdawczości oraz rozpowszechniania i prezentacji informacji o środowisku.

2.2. Udział Inspekcji Ochrony Środowiska w pracach IMPEL

Europejska Sieć Wdrażania i Egzekucji Prawa Ochrony Środowiska – IMPEL działa od 1992 roku. Przedstawiciel Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, z upoważnienia Ministra Środowiska, pełni funkcję Krajowego Koordynatora IMPEL w Polsce.

W 2015 roku przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska wzięli udział w warsztatach, wizytach studyjnych, seminariach, konferencjach i projektach realizowanych w ramach prac czterech zespołów eksperckich, zajmujących się zagadnieniami dotyczącymi: przemysłu i powietrza (*Industry and Air ET*), wód i powierzchni ziemi (*Water and Land ET*), odpadów i transgranicznego przemieszczania odpadów (*Waste and TFS ET*) oraz tematów przekrojowych (*Cross Cutting ET*).

Przedstawiciele IOŚ na powyższych spotkaniach zapoznawali się z informacjami z innych państw członkowskich UE, aktywnie uczestniczyli w wymianie dobrych praktyk i doświadczeń z pracy inspekcyjnej, korzystali z wiedzy ekspertów zagranicznych przenosząc ją na grunt krajowy.

Ponadto Główny Inspektor Ochrony Środowiska (GIOŚ) był gospodarzem warsztatów IMPEL poświęconych wymianie doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie wydobywania ropy i gazu na lądzie, połączonych z wizytą terenową na koncesji poszukiwawczo-rozpoznawczej gazu ze złóż łupkowych na Pomorzu należącej do PGNiG S.A. Wymieniono informacje nt. specyficznego dla każdego kraju podziału kompetencyjnego organów odpowiedzialnych za regulację sektora wydobywczego ropy i gazu, w tym przede wszystkim za kontrolę przestrzegania przepisów i warunków pozwoleń z zakresu ochrony środo-

wiska. Ponadto podjęto próbę identyfikacji luk prawnych w przedmiotowym zakresie.

W 2015 r. przedstawiciele GIOŚ wzięli także udział w spotkaniu eksperckim zorganizowanym w ramach projektu „Make It Work” (MiW). Głównym celem projektu jest stworzenie bardziej spójnych i jednolitych ram dla dorobku prawnego Unii Europejskiej w dziedzinie środowiska poprzez wymianę doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie reformowania systemów prawnych w poszczególnych krajach członkowskich oraz opracowanie wytycznych w zakresie procedur i instrumentów służących tworzeniu „lepszyc”, bardziej przejrzystych i skutecznych przepisów.

Podczas spotkania grupy eksperckiej Waste and TFS w ramach projektu Europejskie Akcje Inspekcyjne „Enforcement Action” omówiono kwestie organizacji wspólnych kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów, efektywnego planowania kontroli oraz przeanalizowano przewodnik IMPEL dot. procedury zwrotu odpadów pochodzących z nielegalnego przemieszczania pt. „A Guide to Repatriation”.

Przedstawiciel GIOŚ uczestniczył ponadto w Zgromadzeniu Ogólnym IMPEL, na którym zapadają najważniejsze decyzje dotyczące funkcjonowania, finansowania i kierunków dalszych prac sieci IMPEL.

2.3. Udział w pracach komitetów i grup roboczych Unii Europejskiej oraz programach Komisji Europejskiej

W 2015 r. przedstawiciele Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wzięli udział w:

- Grupie roboczej Rady UE ds. Międzynarodowych Aspektów Środowiska (WPIEI PRTR) w zakresie re-

alizacji Protokołu w sprawie rejestrów uwalniania i transferu zanieczyszczeń na poziomie unijnym.

- Grupie Eksperckiej ds. Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń, której celem jest koordynacja realizacji zadań wynikających z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń.
- Grupie Roboczej Rady UE ds. Międzynarodowych Aspektów Środowiska (WPIEI Basel), w której pracowano głównie nad przygotowaniem wspólnego stanowiska państw UE na wspólne spotkanie 12. Konferencji Stron Konwencji Bazylejskiej, 7. Konferencji Stron Konwencji Rotterdamskiej oraz 7. Konferencji Stron Konwencji Sztokholmskiej. We wspólnym stanowisku uwzględniono zapisy zaproponowane przez stronę polską.
- Grupie korespondentów w ramach rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1013/2006 w sprawie przemieszczania odpadów, której przedmiotem pracy były przede wszystkim przygotowania do wprowadzenia w UE systemu elektronicznej wymiany dokumentów w obszarze transgranicznego przemieszczania odpadów a także przygotowanie wytycznych korespondentów dla przemieszczania odpadów z zielonej listy.
- Grupie ekspertów ds. Jakości Powietrza, gdzie kontynuowano prace na temat raportowania danych o jakości powietrza.
- Dyrekcji Generalnej (DG) ds. Środowiska Komisji Europejskiej oraz Biura ds. Zagrożeń Poważnymi Awariami (MAHB) uczestnicząc w warsztatach w ramach Wspólnych Wizyt Wzajemnych dotyczących działań inspekcyjnych w zakresie po-

ważnych awarii. Tematem przewodnim spotkania była „Kultura bezpieczeństwa, przywództwo i wdrażanie”.

- Grupie robocza ECOSTAT w ramach Wspólnej Strategii Wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej, w której kontynuowano prace nad interkalibracją biologicznych metodyk oceny stanu ekologicznego wód powierzchniowych. Podejmowano następujące tematy: wspólne podejście do ustalenia środowiskowych norm jakości dla substancji biogenych w wodach śródlądowych i morskich, ocena przekształceń hydromorfologicznych w ocenie potencjału ekologicznego wód powierzchniowych, finalizacja interkalibracji biologicznych metodyk oceny stanu ekologicznego wód powierzchniowych.
- Grupie WG Chemikalia w ramach Wspólnotowej Strategii Wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej, w której prowadzono prace związane z wdrażaniem Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/39/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r. zmieniającej dyrektywy 2000/60/WE i 2008/105/WE w zakresie substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej, w tym z wymianą doświadczeń dotyczących listy obserwacyjnej oraz przeglądów list i pomiarów substancji priorytetowych na poziomie Komisji Europejskiej, Europejskiej Agencji Środowiska i poszczególnych krajów UE.
- Grupie ds. wdrażania Ramowej Dyrektywy ws. Strategii Morskiej, w której kontynuowano prace w Grupie Koordynacyjnej (MSCG) poświęcone aktualizacji zaleceń dla programów środków, zaleceń dotyczącym raportowania w zakresie programów środków i wyjątków oraz analizom ekonomicznym wspierającym opracowywanie tych programów. Kontynuowano również

udział w pracach grupy roboczej ds. dobrego stanu (GES), gdzie prowadzono przegląd Decyzji Komisji sprawie definicji i kryteriów dobrego stanu środowiska wód morskich (2010/477/UE) oraz załącznika III do dyrektywy 2008/56/KE.

- Grupie Roboczej Współpracy Administracyjnej (ADCO) w zakresie Dyrektywy 2000/14/EC „Hałas na zewnątrz” działającej przy Komisji Europejskiej oraz Grupa Robocza Komisji Europejskiej ds. Dyrektywy 2000/14/WE „Hałas na zewnątrz”, w której pracowano nad rewizją Dyrektywy 2000/14/WE „Hałas na zewnątrz”.
- Grupie Roboczej Komisji Europejskiej ds. FLEGT/EUTR, w której prowadzono wymianę doświadczeń z przedstawicielami innych państw członkowskich

UE na temat sposobu wdrożenia i realizacji Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 995/2010 z dnia 20 października 2010 r. ustanawiającego obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna (EUTR).

W 2015 r. GIOŚ jako współkoordynator Obszaru Priorytetowego Biogeny (OP Biogeny) Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego dokonał oceny zgłaszanych przez poszczególne kraje nadbałtyckie projektów ubiegających się o wpisanie do planu działania SUERMB. Przedstawiciele GIOŚ przeanalizowali i zaopiniowali kilkanaście zgłoszonych projektów oraz monitorowali postępy we wdrażaniu projektów flagowych. Ponadto w 2015 r. zostały przekazane uwagi do aktualizowanego Planu Działań Strategii w zakresie OP Biogeny.

3. Udział Inspekcji w wypełnianiu zadań wynikających dla Polski z konwencji i umów międzynarodowych

- zadania wykonywane przez Głównego Inspektora z upoważnienia Ministra Środowiska

3.1 Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (Konwencja Helsińska)

Do kwietnia 2015 r. GIOŚ koordynował realizację zadań Polski wynikających z postanowień Konwencji Helsińskiej. Do zadań sekretariatu należało m.in.: analizowanie dokumentów i materiałów roboczych przychodzących z sekretariatu HELCOM pod kątem konieczności podjęcia działań przez stronę polską i ustalenia właściwych jednostek wykonawczych, koordynowanie prac w celu ustalania stanowisk i wypracowania opinii w odniesieniu do przysyłanych dokumentów, zaleceń i planów służących realizacji celów Konwencji, zapewnianie

udziału przedstawicieli resortów oraz ekspertów w spotkaniach grup roboczych HELCOM.

Przedstawiciele GIOŚ przekazali wypracowane w kraju stanowiska do dokumentów rozpatrywanych podczas spotkania Przewodniczących Delegacji HELCOM HOD oraz posiedzenia Komisji Helsińskiej (HELCOM 36/2015). Ponadto w 2015 r. przedstawiciele GIOŚ uczestniczyli w 2 posiedzeniu grupy roboczej HELCOM ds. zagrożenia środowiskowego generowanego przez zatopione obiekty niebezpieczne (HELCOM SUBMERGED 2/2015). Strona Polska przedstawiła na spotkaniu wkłady do poszczególnych rozdziałów raportu przygotowywanego przez grupę m.in. nt. zatopionych

materiałów bojowych, w tym broni chemicznej i wraków.

W 2015 r. kontynuowano program monitoringu Morza Bałtyckiego w polskiej wyłączonej strefie ekonomicznej zgodnie z wymogami HELCOM i Ramową Dyrektywą w sprawie Strategii Morskiej. Rozpoczęto projekt pt. „Pilotażowy monitoring gatunków i siedlisk morskich w latach 2015-2018”, w ramach którego zostanie opracowana metodyka badań gatunków i siedlisk morskich oraz zostaną przetestowane i zarekomendowane wskaźniki do oceny stanu siedlisk morskich.

Z dniem 1 kwietnia 2015 r. decyzją Ministra Środowiska zadania wynikające z zobowiązań Polski jako Państwa Strony Konwencji Helsińskiej i Koordynatora Obszaru Priorytetowego Biogeny Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego zostały przekazane Prezesowi Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej.

3.2. Konwencja Bazylejska o kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów niebezpiecznych

Przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska uczestniczyli w spotkaniu grupy krajów regionu Europy Środkowej i Wschodniej. Podczas spotkania zidentyfikowano zagadnienia priorytetowe dla państw regionu i omówiono treść wybranych dokumentów, które były przedmiotem prac trzech konwencji podczas spotkania w Genewie.

Inspekcja Ochrony Środowiska uczestniczyła także w pracach Grupy Roboczej Rady Unii Europejskiej ds. Międzynarodowych Aspektów Środowiska ds. Konwencji Bazylejskiej (WPIEI Basel), które odbywały się w Brukseli. Podczas negocjacji przedstawicielom Inspekcji udało się wprowadzić do wspólnego stanowiska UE zapisy o treści zgodnej ze stanowiskiem strony polskiej.

Przedstawiciel GIOŚ pełnił funkcję Przewodniczącego 12. Konferencji Stron Konwencji Bazylejskiej. Prowadził obrady plenarne, uczestniczył w codziennych posiedzeniach Połączonego Biura 12. Konferencji Stron Konwencji Bazylejskiej, 7. Konferencji Stron Konwencji Rotterdamskiej oraz 7. Konferencji Stron Konwencji Sztokholmskiej oraz prowadził codzienne spotkania koordynacyjne państw regionu Europy Środkowej i Wschodniej. Ponadto Przedstawiciel GIOŚ przewodniczył pracom grupy kontaktowej ds. technicznych, która prowadziła uzgodnienia m.in. projektu Technicznych wytycznych dot. transgranicznego przemieszczania odpadów sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz używanego sprzętu elektrycznego i elektronicznego ze szczególnym uwzględnieniem różnic pomiędzy odpadem a sprzętem używanym.

Przedstawiciele Inspekcji aktywnie uczestniczyli w pracach nad wytycznymi w sprawie transgranicznego przemieszczania odpadów sprzętu elektrycznego i elektronicznego, w opracowaniu jednolitej interpretacji terminologii Konwencji Bazylejskiej, w planowaniu działań wynikających z deklaracji z Kartageny dotyczącej efektywnego przeciwdziałania wytwarzaniu odpadów, w ograniczeniu ich wytwarzania oraz skutecznego odzysku.

3.3 Pozostałe konwencje i umowy międzynarodowe

W 2015 r. przedstawiciele Inspekcji wykonywali również zadania wynikające z: Konwencji EKG ONZ w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych (Konwencja awaryjna).

- Przedstawiciel GIOŚ pełnił funkcję zastępcy przewodniczącego Konferencji Stron Konwencji awaryjnej oraz uczestniczył w pracach Biura Konwencji.

- Konwencji EKG ONZ w sprawie transgranicznego zanieczyszczania powietrza na dalekie odległości.
- Kontynuowano badania tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i na Śnieżce wypełniając tym samym zobowiązania wynikające z protokołu w sprawie EMEP² (szerzej opisano w rozdziale IV 2.5). Przedstawiciele GIOŚ uczestniczyli również w spotkaniu Grupy Zadaniowej ds. Pomiarów i Modelowania w ramach Konwencji.
- Konwencji Wiedeńskiej o ochronie warstwy ozonowej.
- W 2015 r. organy Inspekcji kontynuowały pomiary stanu warstwy ozonowej nad Polską oraz pomiary natężenia promieniowania UV-B i przekazywał wyniki pomiarów odpowiednim organom międzynarodowym (szerzej opisano w rozdziale IV 2.8).
- Prac grup roboczych OECD ds. Informacji o Środowisku oraz ds. wypadków z udziałem substancji chemicznych.

Grupa Robocza ds. Informacji o Środowisku (WPEI) - przedstawiciel GIOŚ zapewnił weryfikację wybranych serii danych w ramach corocznego kwestionariusza zapewnienia jakości danym referencyjnym dla wskaźników środowiskowych OECD oraz dokonał corocznej aktualizacji kwestionariusza OECD dot. krajowego systemu informacji o środowisku.

Grupa robocza ds. wypadków z udziałem substancji chemicznych - przedstawiciel GIOŚ wziął udział w omówieniu realizowanych w ramach grupy projektów, w tym projektu dotyczącego zmian własnościowych w zakładach mogących być źródłem poważnej awarii oraz starzenia się instalacji zawierających substancje niebezpieczne.

Ponadto przedstawiciele Inspekcji brali udział w pracach grupy roboczej „Monitoring” (GM) oraz grupy roboczej „Zanieczyszczenia awaryjne” (G3) Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem.

W ramach prac tych grup przedstawiciele Inspekcji zajmowali się m.in.:

- aktualizacją planu gospodarowania wodami w obszarze międzynarodowego obszaru dorzecza Odry (MODO) – przekazali wyniki ocen stanu ekologicznego i chemicznego wód powierzchniowych na obszarze MODO w uzgodnionej formie;
- wstępnym przeglądem metod krajowych dla potrzeb oceny stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych – dokonali jako strona wiodąca w zakresie wód podziemnych analizy zestawienia porównawczego wkładu 3 krajów członkowskich i przygotowali wnioski nt. dalszych prac w 2015 r. i ewentualnie w kolejnych latach;
- opracowaniem „Międzynarodowego Planu Ostrzegawczo-Alarmowego dla Odry” (zapoznano się z nowymi systemami zapór pływających do zbierania substancji ropopochodnych z powierzchni nurtu rzecznoego);
- testowaniem na poziomie międzynarodowym drogi przekazywania meldunków opisanych w ww. planie, tak aby w przypadku zanieczyszczenia awaryjnego mogła nastąpić szybka reakcja ze strony właściwych organów;
- omówieniem opracowanego przez delegację polską końcowego raportu z warsztatów pt. „Ocena oraz pobór próbek makrofity i fitobentosu na Międzynarodowym Obszarze Dorzecza Odry”.

2 EMEP – European Monitoring & Evaluation Programme

4. Współpraca dwustronna

4.1. Republika Białorusi

W 2015 r. z Republiką Białorusi współpracowali Podlaski i Lubelski WIOŚ.

Współpraca koncentrowała się przede wszystkim na:

- badaniu jakości wód rzek granicznych;
- wykonywaniu wspólnych poborów prób wody rzek na odcinkach granicznych oraz uzgadnianiu wyników badań z tych poborów,
- wymianie wyników badań rzek po stronie polskiej i białoruskiej wykonywanych przez laboratoria obu stron oraz dokonywaniu ich analizy,
- omawianiu stosowanych metodyk oznaczeń przez laboratoria w celu doskonalenia technik pomiarowo-badawczych laboratoriów współpracujących stron,
- wymianie informacji o przygranicznych źródłach zanieczyszczeń w zlewniach rzek, stanowiących potencjalne zagrożenie dla stanu środowiska obszaru przygranicznego obu państw.

4.1. Republika Czeska

Współpraca z Republiką Czeską prowadzona była głównie w zakresie dwóch obszarów tematycznych, tj. ochrony wód oraz jakości powietrza.

W 2015 r. pracownicy wojewódzkich inspektoratów w Opolu, Wrocławiu i Katowicach, w ramach polsko-czeskiej grupy roboczej ds. ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem (OPZ) m.in.:

- prowadzili wspólne pobory prób oraz badania jakości wód granicznych,
- dokonali oceny stanu czystości wód granicznych za 2014 r.,
- omówili inwestycje i przedsięwzięcia zrealizowane w roku 2014 mające wpływ na jakość wód granicznych,
- uczestniczyli w opracowaniu planu pracy grupy OPZ na rok 2016,
- omówili zagadnienia związane z ujednoliceniem wyników zanieczyszczenia mikrobiologicznego w badanych profilach granicznych,
- zaproponowali wyłączenie z badań dwustronnych wskaźnika bakteriologicznego oznaczanego w Żłotym Potoku (propozycja została przyjęta),
- opiniowali inwestycje planowane do realizacji po stronie czeskiej.

Podczas spotkania polsko-czeskiej grupy roboczej ds. jakości powietrza w rejonach przygranicznych przedstawiciele Inspekcji m.in. omawiali tematy:

- wspólnego podejścia do finansowania działań na rzecz poprawy jakości powietrza w perspektywie finansowej 2014-2020 ze środków UE oraz możliwości realizacji wspólnych programów w tym zakresie,
- stref ograniczonej emisji transportowej,

- ograniczenia emisji z gospodarstw domowych poprzez dofinansowanie wymiany starych palenisk węglowych na nowoczesne źródła ciepła.

4.3. Republika Federalna Niemiec

W 2015 r. współpraca z Republiką Federalną Niemiec realizowana była przez WIOŚ we Wrocławiu, Szczecinie i Zielonej Górze głównie w zakresie monitoringu powietrza, wód oraz działalności kontrolnej.

Prace realizowane były na forum grup roboczych Polsko-Niemieckiej Komisji do spraw Wód Granicznych oraz Komisji ds. Współpracy Sąsiedzkiej w Dziedzinie Ochrony Środowiska jak również w ramach współpracy regionalnej z krajami związkowymi.

W ramach prac grup roboczych przedstawiciele Inspekcji m.in.

- uzgodnili plan pracy na rok 2016,
- podsumowali prace związane z raportem o jakości wód granicznych za rok 2013 oraz omówili stan prac nad raportem o jakości wód granicznych za rok 2014,
- zrealizowali zaplanowane badania jakości wód granicznych Odry, Odry Zachodniej, Nisy Łużyckiej, Zalewu Szczecińskiego i Zatoki Pomorskiej,
- opracowali ocenę jakości wód rzek granicznych za 2014 r. oraz Zalewu Szczecińskiego i Zatoki Pomorskiej za 2013 i 2014 r.,
- wykonali badania porównawcze dla wód słonowych,

- przeprowadzili analizę przebiegu zmian stężeń chemicznych i fizykochemicznych wspierających elementy biologiczne w latach 2011-2013,
- omówili wyniki prac grup ekspertów ds. zapewnienia jakości i analiz, monitoringu oraz wód przybrzeżnych i przejściowych,
- omawiali zagadnienia związane z zagospodarowaniem osadów pochodzących z oczyszczalni ścieków, gospodarką odpadami medycznymi, gospodarką odpadami pochodzącymi z budownictwa, rolą bioodpadów w gospodarce odpadami komunalnymi, postępowaniem w przypadku odpadów zawierających nanomateriały oraz projektowanymi regulacjami prawnymi UE dotyczącymi gospodarki odpadami.

Ponadto przedstawiciele wioś współpracowali z Krajem Związkowym Meklemburgia-Pomorze Przednie, z Saksonią oraz Brandenburgią. Głównymi tematami współpracy były: ochrona przed imisjami/gospodarka odpadami, bioróżnorodność/Natura 2000, gospodarka wodna, wyniki badań dot. poziomów arsenu w poszczególnych komponentach środowiska na terenie Dolnego Śląska, jakość powietrza w rejonie przygranicznym, program na lata 2015-2019 w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, środowiska, ochrony przyrody oraz rolnictwa i leśnictwa.

4.4 Republika Litewska

W 2015 r. w ramach współpracy przedstawiciele Podlaskiego WIOŚ m.in. przeprowadzili wspólne ze stroną litewską: badania jakości rzek granicznych, pobory próbek wody w profilach granicznych. Podczas spotkania Gru-

py Roboczej 3 ds. ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem:

- przedstawiono aktualną strukturę organizacji służb ochrony środowiska Polski i Litwy,
- przekazano wyniki dotychczasowych badań wód granicznych,
- wymieniono informacje o aktualnych polskich i litewskich metodach oceny stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- omówiono stan jakości wód granicznych,
- ustalono wstępny terminarz wspólnych badań wód granicznych w 2016 r. oraz zaproponowano terminarz monitoringu wód granicznych na lata 2016-2018.

4.5. Republika Słowacka

W roku 2015 Małopolski WIOŚ współpracował z Republiką Słowacką w ramach dwóch grup roboczych: do spraw ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem (Grupa OPZ), oraz do spraw zapewnienia realizacji zadań wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej (WFD). WIOŚ prowadził badania jakości wód w 4 punktach pomiarowo-kontrolnych na rzekach: Dunajec (Czerwony Klasztor), Poprad (Leluchów i Piwniczna) oraz Czarna Orawa (Jabłonka).

W 2015 r. podczas prac ww. grup pracownicy Inspekcji m.in.

- sporządzili ocenę stanu zanieczyszczenia wód powierzchniowych płynących na granicy z Republiką Słowacką za rok 2014,

- wykonali ocenę stanu chemicznego granicznych wód powierzchniowych oraz ocenę stanu ekologicznego w punktach pomiarowo-kontrolnych,
- opracowali informację o inwestycjach i przedsięwzięciach, które mają wpływ na jakość wód granicznych, zrealizowanych w 2014 r. w obszarze przygranicznym na terenie Polski i Słowacji,
- przygotowali projekt monitoringu jakości wód granicznych na 2016 rok oraz materiały i informacje związane z realizacją planów Grupy OPZ,
- sporządzili i przekazali przewodniczącemu polskiej części Komisji ds. wód granicznych opinię do dokumentacji w sprawie postępowania dot. transgranicznego oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia pn. „Rozbudowa zakładu oraz budowa oczyszczalni ścieków firmy KOJS i KABANOS”,
- dokonali porównania zasięgu stref zalewowych dla granicznych odcinków rzek,
- obie strony sporządziły mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego dla Dunajca i Popradu.

4.6. Ukraina

W 2015 r. w ramach współpracy z Ukrainą przedstawiciele Lubelskiego i Podkarpackiego WIOŚ m.in.: prowadzili monitoring jakości wód powierzchniowych, wykonywali badania w punktach pomiarowo – kontrolnych, sporządzili oceny jakości wód powierzchniowych rzek granicznych, wykonali pomiary zanieczyszczeń powietrza w strefie przygranicznej na stacjach pomiarowych w Przemyślu i Jarosławiu, wymieniali informacje nt.

stanu środowiska w obszarze przygranicznym oraz wzięli udział w pracach grup roboczych do spraw: Zwalczania Nadzwyczajnych Zanieczyszczeń (Grupa NZ) oraz Ochrony Wód Granicznych przed Zanieczyszczeniem (Grupa OW).

Strona polska przekazała stronie ukraińskiej m.in.

- zaktualizowany wykaz źródeł potencjalnych zanieczyszczeń zlokalizowanych na terenie polskiej części zlewni rzeki Bug oraz obowiązujące metodyki badawcze stosowane w laboratoriach,
- wykaz inwestycji budowy oraz modernizacji oczyszczalni ścieków w przedziale czasowym 2007-2014 przyczyniających się do poprawy jakości wód zlewni granicznej rzeki Bug,
- harmonogram poboru wody do badań w 2015 roku z rzek granicznych,
- wyniki badanych rzek granicznych wraz z oceną stanu czystości,
- projekty materiałów na XVI posiedzenie Polsko-Ukraińskiej Komisji do Spraw Wód Granicznych (podkreślono potrzebę podjęcia dialogu w sprawie ujednolicenia zasad prowadzenia Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie wód powierzchniowych w Polsce i Ukrainie zgodnego z wymaganiami i standardami UE oraz podjęcia działań w sprawie unifikacji systemów monitoringu wód, metodyk badawczych oraz systemów ocen obu krajów),
- „Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2014 roku”.

VIII. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA, PROBLEMY EKONOMICZNO- -PRAWNE

DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA

Najważniejszymi zadaniami w 2015 r. były:

- udział w tworzeniu i opiniowaniu projektów aktów prawnych oraz innych dokumentów,

- szkolenia doskonalące wiedzę i umiejętności pracowników Inspekcji oraz innych organów administracji publicznej i pracowników zakładów.

1. Porozumienia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska

Główny Inspektor Ochrony Środowiska zawarł w 2015 r. porozumienia z następującymi organami:

- Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa i Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w dniu 20 stycznia w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego,
- Szefem Służby Celnej i Komendantem Głównym Straży Granicznej w dniu 4 marca w zakresie za-

pewnienia efektywnego i skutecznego współdziałania w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów,

- Lubelskim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska, Łódzkim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska, Podlaskim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska, Zachodniopomorskim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska w dniach od 12 do 19 października w zakresie realizacji zadań dotyczących wdrażania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/39/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r.

2. Tworzenie i opiniowanie projektów aktów prawnych

2.1. Projekty aktów prawnych.

W 2015 r. w Głównym Inspektoracie zakończono prace nad 4 aktami wykonawczymi, które następnie opublikowano w dzienniku urzędowym, tj.:

- Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 8 września 2015 r. w sprawie wysokości stawek kar za

przekroczenie warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi oraz za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu, na rok 2016 (M.P. poz. 904),

- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nadania inspektorom Inspekcji Ochro-

ny Środowiska uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz. U. poz. 556),

- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 czerwca 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nadania statutu Głównemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska (Dz. U. poz. 897).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 września 2015 r. w sprawie systemu informatycz-

nego Inspekcji Ochrony Środowiska „Ekoinfonet” (Dz. U. poz. 1584)

W 2015 r. w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska kontynuowano prace nad projektem rozporządzenia Ministra Środowiska zmieniającym rozporządzenie w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

3. Opiniowanie projektów aktów prawnych i innych dokumentów

W 2015 Główny Inspektor Ochrony Środowiska opiniował projekty aktów prawa krajowego oraz projekty dokumentów o charakterze strategicznym, programowym informacyjnym i ocennym, w tym 449 projektów aktów prawa krajowego i innych dokumentów:

- a) 69 projektów ustaw - najważniejsze z nich to:
 - projekt ustawy – o systemie oceny zgodności i nadzoru rynku oraz o zmianie niektórych innych ustaw,
 - projekt ustawy o produktach biobójczych,
 - projekt ustawy Prawo zamówień publicznych,
- b) 19 projektów założeń do projektów ustaw;
- c) 223 projekty rozporządzeń - najważniejsze z nich to:
 - projekt rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sposobu i formy sporządzania wojewódzkich planów gospodarki odpadami i wzoru planu inwestycyjnego,
 - projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wymagań i sposobów unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych,

- projekt rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z olejami odpadowymi,
- rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie funkcjonowania bazy danych o produktach i opakowaniach oraz gospodarce odpadami,
- projekt rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie wymagań dotyczących prowadzenia procesu termicznego przekształcania odpadów oraz sposobów postępowania z odpadami powstałymi w wyniku procesu,
- d) 61 projektów dokumentów Rady Ministrów - zarządzeń, obwieszczeń, stanowisk rządu;
- e) 74 rozporządzenia i zarządzenia regionalnych dyrektorów ochrony środowiska;
- f) 3 uchwały Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Główny Inspektor zaopiniował i przeanalizował 120 projektów aktów prawnych państw członkowskich UE z dziedziny ochrony środowiska, notyfikowanych do Ko-

misji Europejskiej, projekty umów międzynarodowych oraz projekty dokumentów o charakterze strategicznym i ocennym, w tym:

- a) 48 aktów prawnych państw członkowskich UE z dziedziny ochrony środowiska, które zostały notyfikowane do Komisji Europejskiej,
- b) 2 wniosków o ratyfikację zmian do Załączników do Międzynarodowej konwencji o bezpieczeństwie życia na morzu oraz Międzynarodowej konwencji o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki,
- c) 4 sprawozdań i raportów z transpozycji i wdrażania dyrektyw UE
- d) 12 umów
- e) 54 innych (instrukcje, sprawozdania, raporty, wytyczne, procedury, stanowiska, programy)

Ponadto Główny Inspektor dokonał analizy pod kątem ewentualnego wpływu na stan polskiego ustawodawstwa:

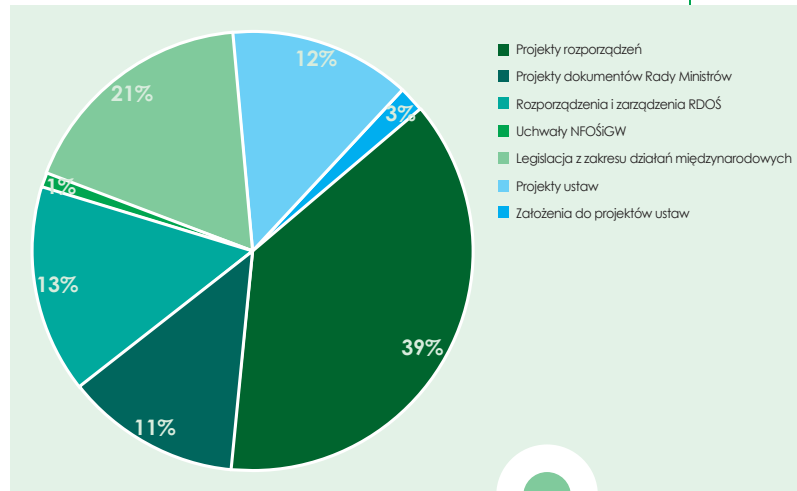
- a) orzeczenia i 4 wniosków o wydanie przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzeczeń,
- b) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym pod kątem wpływu na systemy informatyczne funkcjonujące w urzędzie.

Główny Inspektor opracował także wkład (wg właściwości) do odpowiedzi na uzasadnioną opinię na temat braku zgodności prawa krajowego z dyrektywą 2006/118/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu.

GIOŚ przygotował również fragment (wg właściwości) stanowiska RP dla Komisji Europejskiej w zakresie wdrażania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2007/WE z dnia 14 marca 2007 r. ustanawiającej infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE).

Główny Inspektor przygotował wsad do stanowiska Ministra Środowiska w sprawie:

- wątpliwości Komisji Europejskiej, dot. wdrożenia dyrektywy Rady 96/59/WE w sprawie unieszkodliwiania polichlorowanych bifenyli i polichlorowanych trifenyli (PCB/PCT),
- zastrzeżeń Komisji Europejskiej dotyczących sposobu wdrożenia dyrektywy 2008/98/WE w sprawie odpadów.

Procentowy udział opiniowanych projektów aktów prawnych i dokumentów

4. Materiały przedkładane przez GIOŚ Ministrowi Środowiska i innym organom

W 2015 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska przedłożył Ministrowi Środowiska oraz innym organom, krajowym i unijnym, opracowania o charakterze informacyjno- sprawozdawczym. Były to:

- Raport z wykonywania przez GIOŚ zadania: „Prowadzenie wydzielonego ośrodka krajowego ds. Konwencji Bazylejskiej o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych”
- Roczny raport, zawierający dane za rok 2013, w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń, zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady 166/2006
- Raport w sprawie oceny stanu przestrzegania przepisów dotyczących substancji kontrolowanych w 2014 r.
- Raport za rok 2014 o funkcjonowaniu gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami, w tym informacje na temat osiągniętego poziomu zbierania oraz recyklingu.
- Informacja o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska w 2014 r.
- Raport o funkcjonowaniu systemu gospodarki zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym za 2014 r.
- Raport z kontroli dotyczący realizacji w 2014 r. zadań własnych gmin w zakresie wynikającym z ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
- Raport z przeprowadzonego przez Inspekcję Ochrony Środowiska cyklu kontrolnego „Ocena wykonania zadań KPOŚK przez aglomeracje ≥ 2000 RLM, które osiągnęły lub mają osiągnąć oczekiwany efekt ekologiczny do dnia 31.12.2015 r.” – wg. stanu na dzień 31.12.2013 r.
- Raport z przeprowadzonej w 2014 r. kontroli zawartości siarki w ciężkim oleju opałowym stosowanym w instalacjach energetycznego spalania paliw oraz w oleju do silników statków żeglugi śródlądowej.
- Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2016-2020.
- Informacja o raportach dla Komisji Europejskiej dotyczących wyników rocznej oceny jakości powietrza i wyników pomiarów za 2014 r., a także informacji o systemie oceny jakości powietrza w 2014 r., przygotowanych zgodnie z art. 6-10 i 12 decyzji 2011/850/UE.
- Informacja dla Komisji Europejskiej o realizacji przez Inspekcję Ochrony Środowiska zadań z zakresu transgranicznego przemieszczania odpadów za rok 2014.
- Informacja dla Sekretariatu Konwencji Bazylejskiej, Rotterdamskiej i Sztokholmskiej o wdrażaniu przez Polskę Konwencji Bazylejskiej zawierająca dane za rok 2014.
- Informacja o raportach dla Komisji Europejskiej dotyczących systemu oceny jakości powietrza planowanego na rok 2016 wraz z układem stref przygotowanych zgodnie z art. 6 i 7 decyzji 2011/850/UE.

- Raport w zakresie danych pomiarowych jakości powietrza.
- Trzyletni kwestionariusz z realizacji dyrektywy 96/82/WE (SEVESO II) za okres 2012-2014.
- Raport za 2015 r. dotyczący spełniania wymagań ochrony środowiska przez podmioty prowadzące prace w zakresie poszukiwania i rozpoznawania złóż gazu łupkowego.

- Raport w zakresie map akustycznych.

Ponadto, Główny Inspektor Ochrony Środowiska i jego przedstawiciele uczestniczyli w posiedzeniach sejmowych i senackich komisji, które dotyczyły zarówno zmiany prawa, jak i działalności Inspekcji Ochrony Środowiska.

5. Szkolenia

W 2015 r. GIOŚ zorganizował 14 szkoleń dla pracowników Inspekcji Ochrony Środowiska (WIOŚ i GIOŚ). Ogółem przeszkolono około 700 osób. Tematyka tych szkoleń obejmowała zagadnienia z zakresu:

1. działalności inspekcyjnej i kontroli rynku

- Kontrola przestrzegania przepisów w zakresie gospodarowania odpadami oraz przepisów w zakresie emisji zanieczyszczeń do powietrza przez zarządzających spalarniami i współspalarniami odpadów,
- Gospodarowanie zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym,
- Ordynacja podatkowa (ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r., Dz. U. z 2012 r. poz. 749 z późn. zm.) – stosowanie przepisów w postępowaniach prowadzonych przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska,
- Wdrożenie dyrektywy Seveso III do prawa krajowego. Kryteria klasyfikacji substancji niebezpiecznych z uwzględnieniem zasad określonych w rozporządzeniu CLP,

- Kontrola producentów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna,
- Planowanie i realizacja działań kontrolnych. Stosowanie i egzekwowanie przepisów z obszaru transgranicznego przemieszczania odpadów oraz aktualne problemy dotyczące kontroli w zakresie gospodarki odpadami, w tym recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, ZSE-iE oraz nadzoru rynku,
- Uprawnienia kontrolowanego i kontrolującego oraz rodzaje działań pokontrolnych, którymi dysponuje IOŚ – uwarunkowania ich stosowania, ,
- Nadzór IOŚ nad przestrzeganiem przepisów dotyczących SZWO i F-gazów w świetle nowych regulacji wspólnotowych i krajowych aktualnych w 2015 r.

2. działalności monitoringowej i laboratoryjnej

- Weryfikacja sieci i programu monitoringu wód powierzchniowych na lata 2016-2021,
- Monitoring wód w nowym programie Państwowego Monitoringu Środowiska,

- Informatyczna obsługa bazy danych JPOAT2.0,
- Planowanie i realizacja zadań PMŚ – naczelnicy wydziałów monitoringu i kierownicy laboratoriów WIOŚ,
- Monitoring powietrza w nowym programie Państwowego Monitoringu Środowiska.

Pracownicy Głównego i wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska byli także szkoleni podczas seminariów, warsztatów i specjalistycznych szkoleń organizowanych w trakcie wdrażania różnych projektów, między innymi; projektu „Wzrost efektywności działalności Inspekcji Ochrony Środowiska na podstawie doświadczeń norweskich”, programu „Wzmocnienie monitoringu środowiska oraz działań kontrolnych”, projektu IMPEL dot. najlepszych praktyk w zakresie wydobywania ropy i gazu na lądzie, projektu „Wzmocnienie potencjału technicznego IOŚ poprzez zakup urządzeń pomiarowych, wyposażenia laboratoryjnego i narzędzi informatycznych” czy

projektu „Wzmocnienie systemu oceny jakości powietrza w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie”.

Ponadto, 105 członków korpusu służby cywilnej zatrudnionych w GIOŚ zostało przeszkolonych, m.in. z zakresu prawa zamówień publicznych po nowelizacji, kontroli zarządczej i zarządzania ryzykiem, KPA, BHP i pierwszej pomocy, zarządzania zasobami ludzkimi, przeciwdziałania korupcji. W ramach „Studium rozwoju i szkolenia” dedykowanego przyszłej kadry kierowniczej GIOŚ zrealizowano szkolenie nt. Zarządzania zasobami ludzkimi w służbie cywilnej. Dodatkowo zrealizowano ponad 150 indywidualnych szkoleń specjalistycznych w ramach budżetu przeznaczonego na ten cel oraz bezpłatnych.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska przeprowadził również szkolenia z zakresu przeciwdziałania poważnym awariom dla przedstawicieli administracji oraz zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Przeszkolonych zostało 540 osób.

6. Zagadnienia kadrowe

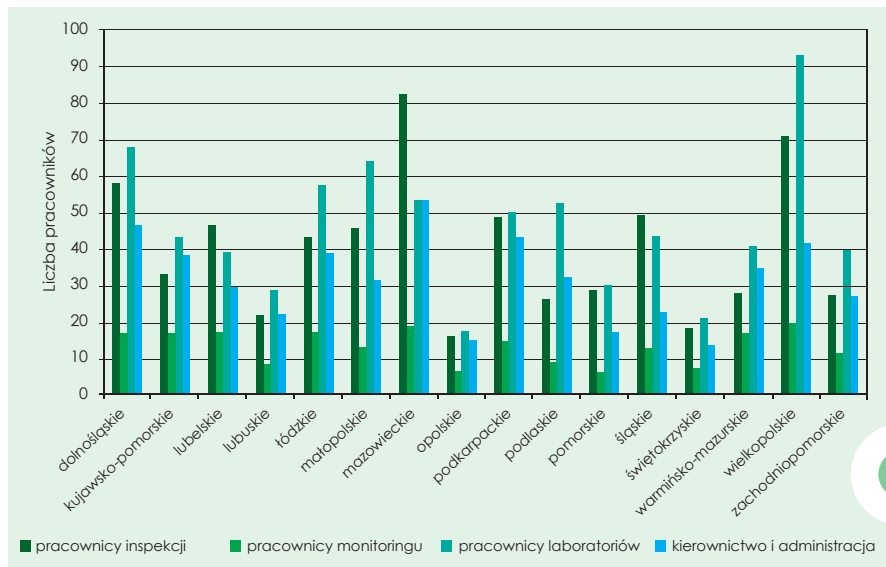
Zatrudnienie w Inspekcji Ochrony Środowiska w 2015 r. wynosiło 2292,6 etatu, przy czym w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska 133,7 etatu, to jest 5,8 % całkowitego zatrudnienia. W porównaniu do 2014 r. w całej Inspekcji nastąpił wzrost zatrudnienia o 17,5 etatu, tj. o 0,6%, w tym w Głównym Inspektoracie o 6,3 etatu.

W 2015 r. fluktuacja kadr wyniosła 7,8% obsady osobowej zarówno w wojewódzkich inspektoratach jak i w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska. Najwyższa fluktuacja kadr miała miejsce w wojewódzkich inspektoratach ochrony środowiska:

- w Bydgoszczy 24,8%, najwyższa wśród pracowników administracyjnych 36,1% i laboratoryjnych 22,7%,
- w Opolu 18,6%, najwyższa wśród pracowników administracyjnych 28,4% i laboratoryjnych 21,0%,
- w Gdańsku 11,7%, najwyższa wśród pracowników inspekcyjnych 16,6%

Odejsia wykwalifikowanej kadry spowodowane były brakiem perspektyw finansowych.

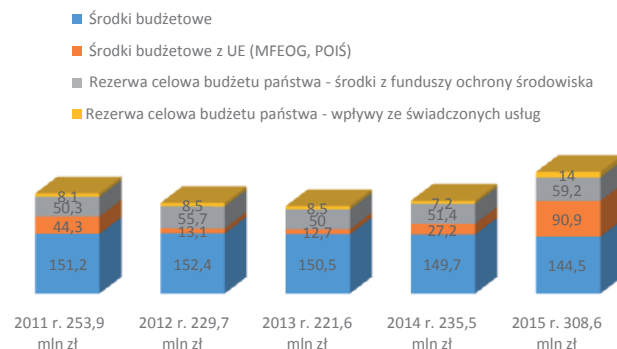

Struktura zatrudnienia w wojewódzkich inspektoratach ochrony środowiska

7. Zagadnienia ekonomiczno-finansowe

Inspekcja Ochrony Środowiska w 2015 r. dysponowała na działalność łącznie 308,6 mln zł co w stosunku do 2014 r. stanowiło wzrost o 30,9%. Na sumę tę składały się:

- środki budżetowe – 144,5 mln zł (spadek o 3,5%),
- środki budżetowe z UE (Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i POIiŚ) 90,9 mln zł, (wzrost o 334,0%),
- środki otrzymane w ramach rezerwy celowej budżetu państwa z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej - 59,2 mln zł (wzrost o 15,1 %),
- środki z rezerwy celowej budżetu państwa (wpływy ze świadczonych usług i rachunku pomocniczego) – 14,0 mln zł (wzrost o 94,4 %).

Budżet ogółem Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2011-2015

Tak znaczny wzrost (o 334% w porównaniu do roku 2014) w 2015 r. środków budżetowych z UE był spowodowany rozliczeniem kończących się projektów realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Środki pozyskane z POIS oraz MFEOG zostały przeznaczone na zakupy sprzętu zarówno dla wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska jak i dla Państwowej Straży Pożarnej (około 7 mln zł) oraz wyposażenie specjalistyczne dla Krajowego Laboratorium Referencyjnego i Wzorcującego GIOŚ. Zakupiono m.in.: zestawy do badania wody i ścieków, mobilne laboratoria, zdalne detektory chmury substancji niebezpiecznych, wiertnice samochodowe, pontonołódzie wraz z uterenowionym autem typu Pick-up, zestawy sprzętu pomiarowego oraz oprogramowania, a także różnego typu analizatory, kalibratory i kontenery do automatycznych stacji pomiarowych.

7.1. Oszczędności ekonomiczno finansowe

IOŚ nie jest obecnie jednolitą strukturą. Powoduje to brak efektywności w wydatkowaniu środków budżetowych poprzez brak możliwości specjalizacji poszczególnych WIOŚ i konieczność zwielokrotniania wydatków zarówno na zatrudnienie specjalistów jak i zakupu sprzętu i wyposażenie dla wszystkich laboratoriów WIOŚ. Niestety wieloletnie działania GIOŚ w kierunku racjonalizacji struktur IOŚ nie przyniosły rezultatów. W ciągu ostatnich 8 lat nie zrobiono niestety nic, co mogłoby poprawić efektywność funkcjonowania organów Inspekcji, a tym samym poprawić bezpieczeństwo ekologiczne obywateli naszego kraju.

XI. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Organy Inspekcji Ochrony Środowiska w 2015 r. przeprowadziły łącznie 37 378 kontroli, w tym 13 895 kontroli w terenie oraz 23 585 kontroli dokumentacyjnych. Naruszenia przepisów ochrony środowiska stwierdzono w 12 433 kontrolach (33% wszystkich przeprowadzonych kontroli). Większość stwierdzonych naruszeń to naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko. Głównymi przyczynami stwierdzonych podczas kontroli naruszeń były m.in.: niezajomość przepisów prawa, mała świadomość ekologiczna, słaba kondycja ekonomiczna części przedsiębiorców, brak odpowiedniego nadzoru ze strony kierownictwa kontrolowanych zakładów.

W związku naruszeniami wymagań ochrony środowiska stwierdzonymi w wyniku przeprowadzonych kontroli wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska zastosowali 18 987 działań pokontrolnych. Wydali, między innymi, 5 771 zarządzeń pokontrolnych, nałożyli 1 508 mandatów karnych, udzieliłi 4 122 pouczeń, skierowali wnioski do organów ścigania – 107, do sądów powszechnych – 65, do administracji rządowej – 763, administracji samorządowej – 2 834.

Wojewódzcy inspektorzy wydali 7 857 decyzji wymierzających kary pieniężne, w tym 5 945 decyzji (76% ogółu) dot. nieprzestrzegania ustawy o odpadach.

W 2015 r. Inspekcja Ochrony Środowiska przeprowadziła 2 cykle kontrolne nt.:

- 1) realizacja zadań własnych gmin w zakresie wynikającym z ustawy z dnia 13 września 1996 r. o *utrzymaniu czystości i porządku w gminach*,
- 2) realizacja przestrzegania przepisów w zakresie gospodarowania odpadami oraz przepisów w zakresie emisji gazów lub pyłów do powietrza przez

zarządzających spalarniami odpadów i współspalarniami odpadów.

W 2015 r. do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wpłynęło 1 106 odwołań od decyzji wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska. Najwięcej spraw dotyczyło odwołań z zakresu gospodarki odpadami.

Na wniosek zakładów wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali w 2015 r. ogółem 6 546 zaświadczeń i opinii. Najwięcej zaświadczeń (2 742) dotyczyło niezalegania z płatnościami z tytułu administracyjnych kar pieniężnych za naruszenia warunków ochrony środowiska.

W 2015 r. GIOŚ wydał 274 decyzje administracyjne w sprawach międzynarodowego przemieszczania odpadów, z czego 197 (72%) dotyczyło przywozu do Polski, 56 wywozu z Polski a 21 decyzji tranzytu przez terytorium Polski. Przedmiotem przemieszczania były przede wszystkim odpady niebezpieczne (78% wszystkich wydanych decyzji). Największa masa odpadów dotyczyła przywozu odpadów stałych z oczyszczania gazów, przetworzonych odpadów drewna oraz zmieszanych materiałów z mechanicznej przeróbki odpadów zawierających substancje niebezpieczne.

W 2015 r. w porównaniu z rokiem 2014 wzrosła masa nielegalnie wwiezionych do Polski odpadów, ale prawie cała masa ww. odpadów dotyczyła przypadku nielegalnego przywozu z Niemiec odpadów żużli pochodzących z produkcji cynku. Prawie dwukrotnie wzrosła liczba stwierdzonych przypadków nielegalnego przywozu odpadów. Wzrosła także liczba przypadków i masa odpadów wywożonych nielegalnie z Polski. W odniesieniu do odpadów w postaci pojazdów, w porównaniu z ro-

kiem 2014, w 2015 r. ujawniono ponad trzykrotnie większą liczbę przypadków sprowadzenia odpadów do kraju nielegalnie.

Wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili 101 kontroli w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów, w tym 34 kontrole instalacji odzysku, unieszkodliwiania odpadów i instalacji przetwarzania odpadów.

W 2015 r. Inspekcja Ochrony Środowiska zakończyła realizację projektów *Monitoring efektów realizacji projektu PL0100 „Wzrost efektywności działalności Inspekcji Ochrony Środowiska na podstawie doświadczeń norweskich”* oraz projektu *„Zakupy sprzętu do szybkiej oceny ryzyka w przypadku wystąpienia poważnej awarii, organizacja systemu monitoringu dynamicznego przeciwdziałania poważnym awariom, w tym organizacja systemu i sieci teleinformatycznych”*, w ramach którego zakupiono, między innymi: 14 detektorów zdalnych chmury substancji niebezpiecznych wraz z infrastrukturą IT i urządzeniami wspomagającymi na mobilnym pojeździe uterenowionym do szybkiej oceny ryzyka; 14 wiertnic samochodowych przeznaczonych do wykonywania otworów w gruncie do 20 m głębokości wraz z samochodem, na którym została ona zamontowana; 14 łodzi (pontolodzie) płaskodennych z silnikiem zaburtowym wraz z autem z przyczepą służącą do jej przewożenia; zestawy ochronne dla inspektorów, spektrofotometri UV-VIS do badania wody i ścieków, oprogramowanie do szacowania skutków poważnych awarii z udziałem substancji niebezpiecznych.

W 2015 r. Inspekcja Ochrony Środowiska realizowała zadania Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) zgodnie z Programem PMŚ na lata 2013–2015.

W ramach monitoringu jakości powietrza dokonano oceny jakości powietrza w województwach i w skali

kraju. Wyniki tych prac, podobnie jak w latach poprzednich, potwierdzają problem występowania ponadnormatywnych stężeń pyłu PM₁₀ oraz pyłu PM_{2,5} a także benzo(a)pirenu, głównie na skutek wysokiego poziomu emisji tych zanieczyszczeń i ich prekursorów z procesów spalania, zwłaszcza w paleniskach domowych i niskosprawnych ciepłowniach lokalnych.

Wyliczony w 2015 r. na podstawie pomiarów prowadzonych przez wojewódzkie inspektoraty wskaźnik średniego narażenia na pył dla roku 2014 wyniósł 24 µg/m³. Wartość ta znacząco przekroczyła krajowy cel redukcji narażenia na pył PM_{2,5} (18 µg/m³), który należy osiągnąć do roku 2020.

Realizowano również krajowe programy pomiarowe w zakresie jakości powietrza, w tym dla potrzeb umów międzynarodowych oraz prowadzono prace związane z wykorzystaniem metod modelowania matematycznego w ocenie i prognozach jakości powietrza.

W celu zwiększenia i ułatwienia dostępu do informacji o jakości powietrza w Polsce uruchomione zostały w 2015 r. nowy Portal „Jakości Powietrza” oraz bezpłatna aplikacja pn. „Jakość powietrza w Polsce” na urządzenia mobilne. Narzędzia te prezentują dane bieżące pochodzące bezpośrednio z ok. 150 automatycznych stacji pomiarowych Państwowego Monitoringu Środowiska rozmieszczonych na terenie całego kraju.

W ramach monitoringu jakości wód powierzchniowych prowadzono badania w punktach pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na rzekach, jeziorach, zbiornikach zaporowych i wodach przejściowych i przybrzeżnych oraz na stacjach na Morzu Bałtyckim.

Wykonana w 2015 r. ocena stanu wód rzek i zbiorników zaporowych w oparciu o zweryfikowane dane monitoringowe z lat 2012–2014 z zastosowaniem zasady

dziedziczenia (z uwzględnieniem zbiorników zaporowych nie będących jednolitymi częściami wód) wykazała, że tylko 10% jednolitych części wód powierzchniowych rzek spośród 1478 ocenionych osiągnęła stan dobry. Ocena stanu wód rzek i zbiorników zaporowych na obszarach chronionych wykazała, że 40% jednolitych części wód powierzchniowych rzek spośród 1592 poddanych ocenie spełnia wymagania dodatkowe dla określonych obszarów chronionych.

W 2015 r. opracowano ocenę stanu środowiska morskiego polskiej strefy ekonomicznej Bałtyku na podstawie danych monitoringowych z roku 2014, a jej wyniki potwierdzają m.in. utrzymujący się problem eutrofizacji wód morskich.

Badania osadów dennych w rzekach i jeziorach wykonano łącznie w 385 punktach. Badania potwierdziły utrzymywanie się wysokich zawartości metali ciężkich w osadach Górnej Wisły oraz Górnej i Środkowej Odry oraz w osadach niektórych ich dopływów.

Zadania w zakresie monitoringu przyrody obejmowały: monitoring siedlisk przyrodniczych i gatunków, monitoring ptaków, monitoring lasów oraz Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego. Obserwacje ptaków przeprowadzono łącznie na 2422 powierzchniach monitoringowych reprezentatywnie wylosowanych w kraju, z czego 1277 powierzchni znajdowało się na obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Wyniki uzyskane w 2015 r. w ramach monitoringu lasów wskazują, że stan zdrowotny lasów Polski, w porównaniu do 2014 roku, uległ niewielkiej poprawie.

Z opracowanej w 2015 r. oceny klimatu akustycznego dla Polski za 2014 r. wynika, że za najbardziej uciążliwy w środowisku miejskim należy uznać hałas komunikacyjny, a zagrożenie hałasem przemysłowym ma charakter lokalny.

Pomiary poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku wykonano łącznie w 719 punktach. Opracowana w 2015 r. ocena na podstawie badań za 2014 r. potwierdziła, że tło elektroenergetyczne w środowisku znajduje się na bardzo niskim poziomie.

Realizując ustawę o infrastrukturze informacji przestrzennej, zapewniano funkcjonowanie węzła infrastruktury informacji przestrzennej dla tematu „urządzenia do monitorowania” i publikowano zbiory danych przestrzennych w tym zakresie.

Laboratoria i automatyczne sieci pomiarowe Inspekcji Ochrony Środowiska w 2015 r. realizowały bardzo szeroki zakres badań, w szczególności w zakresie monitoringu wód powierzchniowych. Badania i pomiary realizowano w myśl nowych przepisów prawnych, powstałych w związku z wdrażaniem dyrektyw Unii Europejskiej. W 2015 r. kontynuowano działania w celu zapewnienia odpowiedniej jakości pomiarów wykonywanych przez laboratoria i automatyczne sieci pomiarowe wojewódzkich inspektoratów obejmujące szkolenia, porównania międzylaboratoryjne i badania biegłości.

Rozpoczęto przygotowania do wzmocnienia laboratoriów wojewódzkich inspektoratów pod kątem nowych unijnych wymagań w zakresie monitoringu substancji priorytetowych.

Opracowany w Głównym Inspektoracie Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2016–2020 został zatwierdzony przez Ministra Środowiska 1 października 2015 r. Do końca 2015 r. Główny Inspektor zatwierdził wszystkie programy wojewódzkie opracowane przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska.

W zakresie działań informacyjno – promocyjnych, organy Inspekcji w 2015 r. udzieliły 9166 informacji o środowisku na podstawie wniosków, 676 wywiadów i odpowiedzi

na pytania w prasie oraz 797 w radio i telewizji. Na bieżąco modernizowały własne strony internetowe oraz strony Biuletynu Informacji Publicznej, wzbogacając je o aktualne dane i informacje o środowisku i jego ochronie oraz z zakresu swojej działalności. Dużą uwagę przywiązywały także do komunikacji bezpośredniej, podczas której eksperci dzielili się wiedzą i doświadczeniami, a także udostępniali publikacje i materiały informacyjne w tej dziedzinie.

* * *

Ukształtowana w 1998 r. struktura Inspekcji Ochrony Środowiska funkcjonuje w niezmienionej formule do dnia dzisiejszego. Obowiązujące regulacje prawne tworzą złożony i niespójny system zależności pomiędzy wojewódzkim inspektorem, Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska, wojewodą i Ministrem Środowiska. Obecnie trudno jest jasno i jednoznacznie stwierdzić, kto w jakim stopniu odpowiada za realizację ustawowych zadań Inspekcji. Zgodnie z art. 23 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie wojewoda jako zwierzchnik zespolonej administracji rządowej:

- 1) kieruje i koordynuje jej działalność,
- 2) zapewnia warunki do skutecznego jej działania,
- 3) ponosi odpowiedzialność za rezultaty jej działania.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska, jako kierujący Inspekcją, jest również odpowiedzialny za warunki i efekty jej działalności w skali kraju. Przepisy ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska nie określają relacji pomiędzy Głównym Inspektorem i wojewodą. Nie istnieje pragmatyczny model odpowiedzialności za realizację zadań kontrolnych, monitoringowych oraz informacyjno-sprawozdawczych w obszarze środowisko i gospodarka wodna, które to zadania wynikają nie tylko z obowiązującego prawa polskiego, ale także z prawa unijnego.

W istniejącym systemie prawnym nie jest możliwa optymalizacja kosztów działania służb ochrony środowiska. Obecne finansowanie przez budżet państwa zadań wykonywanych przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska nie jest skorelowane i przebiega dwutorowo. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska finansowane są z odrębnych części budżetu państwa, których dysponentami są różne organy. W ten sposób środki budżetowe na działalność Inspekcji Ochrony Środowiska przyznawane są bez żadnej koordynacji merytorycznej ze strony Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, kierującego działalnością Inspekcji, czy też Ministra Środowiska, sprawującego z mocy ustawy o IOŚ zwierzchni nadzór nad wykonywaniem zadań Inspekcji.

W obecnej strukturze opartej na formalnej podległości WIOŚ - w obszarze kadrowo-finansowym - wojewódzie, Główny Inspektor Ochrony Środowiska nie ma narzędzi do bezpośredniego oddziaływania na wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Implikuje to możliwość powstania rozbieżności interesów, zwłaszcza w sferze realizacji zadań kontrolno-egzekucyjnych (np. sankcje nakładane na przedsiębiorców skutkują ograniczeniem bądź wstrzymaniem produkcji i w konsekwencji utratą miejsc pracy).

Wojewódzcy inspektorzy funkcjonujący w obecnej strukturze terenowej administracji zespolonej jako organy IOŚ, realizują stale zwiększającą się liczbę zadań. Skutkuje to znacznym wzrostem kosztów funkcjonowania całej Inspekcji, a zwłaszcza wzrostem kosztów wojewódzkich inspektoratów związanych z realizacją zadań (np. z zakresu monitoringu środowiska) i koniecznością stworzenia racjonalnego systemu alokacji środków budżetowych zapewniającego najwyższą efektywność ich wykorzystania. Obecny system, w którym WIOŚ są dysponentami budżetowymi III stopnia, nie zapewnia realizacji powyższego celu.

Stały wzrost ilości zadań nakładanych na Inspekcję Ochrony Środowiska, a zwłaszcza na wojewódzkich inspektorów powoduje, że ich realizacja, głównie w sferze kontroli przestrzegania przepisów o środowisku i monitoringu środowiska, wymaga zatrudnienia i utrzymania profesjonalnej kadry, co jest praktycznie niemożliwe w systemie finansowania płac pracowników z budżetu wojewody na drastycznie niskim poziomie. Problem ten dotyczy również GIOŚ. Począwszy od 2013 r. Minister Środowiska zmniejszył limit wydatków na wynagrodzenia Głównego Inspektora-tu Ochrony Środowiska o 485 tys. zł w skali roku. Decyzja ta spowodowała obniżenie średniego wynagrodzenia pracowników GIOŚ o 6 %. W tym samym czasie nałożono na GIOŚ szereg nowych zadań¹, wynikających m.in. z ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 152 poz. 897 ze zm.), ustawy z 4 stycznia 2013 r. o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2013 r. poz. 165) oraz ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz.U. z 2013 r. poz. 888).

Inspekcja Ochrony Środowiska jest jedną z tych inspekcji, której nie powinny obejmować terytorialne ramy administracyjne, bowiem większość jej zadań nie jest realizowana w wyznaczonych sztywno granicach administracyjnych (np. ocena jakości powietrza, ocena jakości wód powierzchniowych). Organizacja systemów pomiarowych i organizacja systemów oceny jakości tych obszarów powinna być realizowana z poziomu centralnego, ponieważ w takim przypadku środki finansowe można dystrybuować w zależności od potrzeb.

Z poziomu centralnego niemożliwa jest też jakakolwiek regionalizacja, polegająca np. na skoncentrowa-

niu działań inspekcyjnych na danym obszarze – jest ona możliwa tylko w skali poszczególnego województwa. Poza tym istnieje konieczność monitorowania przemieszczania odpadów między podmiotami usytuowanymi w różnych regionach kraju. Istniejąca struktura uniemożliwia tym samym racjonalną specjalizację poszczególnych jednostek w skali całego kraju, co doprowadziłoby niewątpliwie do znacznego zwiększenia ich skuteczności. Centralne sterowanie finansowaniem działalności WIOŚ, bądź jakichkolwiek innych jednostek Inspekcji realizujących jej zadania w terenie pozwoliłaby na przesuwanie środków finansowych w trakcie roku budżetowego, co staje się często konieczne np. w sytuacjach nadzwyczajnych.

Obecna struktura organizacyjno-prawna uniemożliwia bądź znacznie utrudnia skoncentrowanie w jednym ośrodku dyspozycyjnym wszystkich informacji i baz danych dotyczących stanu środowiska oraz rejestrów aktów prawnych, raportów, sprawozdań i decyzji administracyjnych dotyczących działalności wpływających na środowisko. Koncentracja zasobów informacyjnych byłaby celowa głównie ze względu na efektywność i racjonalność systemu, w którym obecnie funkcjonuje wiele niezależnych baz danych. Powoduje to negatywne konsekwencje procesie kontrolnym (zob. fragment opracowania dot. gospodarki odpadami, w tym braku zintegrowanej bazy odpadów).

¹ Liczba zadań nakładanych na IOŚ rośnie z roku na rok. W chwili przystąpienia Polski do UE w 2004 r. liczba zadań wynosiła 120, aby do końca 2015 r. wynieść około 300. Stan zatrudnienia uległ zmniejszeniu o 7,3 % (na przestrzeni lat 2004 - 2014)

